

OORLOGSDAGBOEK

Oorlogsdagboek

Inhoudsopgave

Voorwoord

Personalia

Foto's

Dagboek 1941 blz. 1

Dagboek 1942 blz. 6

Dagboek 1943 blz. 31

Dagboek 1944 blz. 55

Dagboek 1945 blz. 76

Tenslotte 1945 blz. 85

Bijlage 1: Bezetting van Nederland, 1940-1945 blz. 86

Bijlage 2: De bevrijding van Limburg, sept. '44-mrt. '45... blz. 88

Bijlage 3: Bevrijdingsoperaties 1944-1945 blz. 94

Bijlage 5: De slag om Overloon en Venray blz. 97

Bijlage 6: Bevrijding van Oostelijk Noord-Limburg blz. 100

Weblinks:

Korte samenvatting WOII, prima weblink!

http://nl.wikipedia.org/wiki/Nederland_in_de_Tweede_Wereldoorlog

Tweede Wereldoorlogervaringen - Venlo (indrukwekkend!!)

<http://www.tweede-wereldoorlog.org/vanderanden.html>

Duitse militaire begraafplaats in Ysselsteyn

<http://www.oorlogsmusea.nl/artikel/37>

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Ysselsteyn>

Toos Urselmann

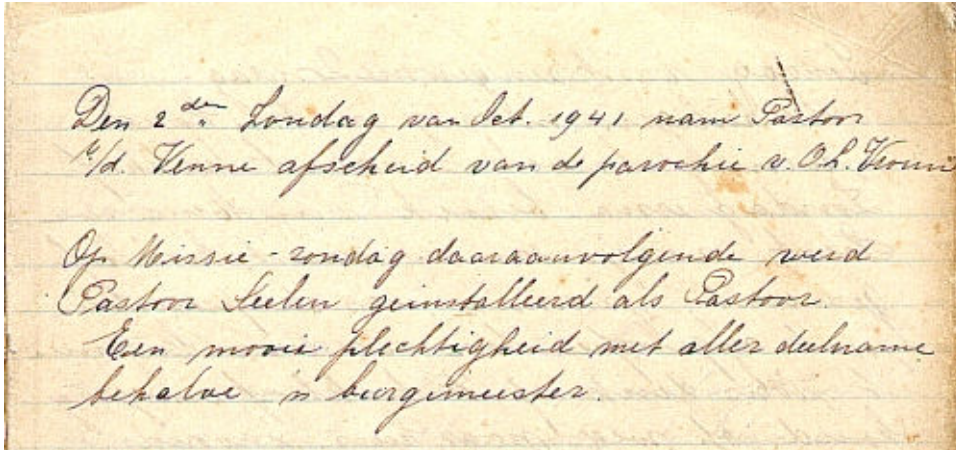
**Tweede Wereldoorlogervaringen -
Venlo**

**Duitse militaire begraafplaats in
Ysselsteyn**

Oorlogsdagboek

Voorwoord

Toos Urselmann, 1931

Aldus begint het indrukwekkend **Dagboek van Toos Urselmann**. Het dagboek telt 159 geschreven pagina's en omvat de periode oktober 1941 t/m mei 1945.

Het Dagboek van Toos vertelt ons de **dagelijkse gang van zaken**, zoals "wasdag" en "naar Grub. geweest". Ook 'het weer' is bijna dagelijkse kost. Daardoor komt de hoofdpersoon tot leven en kunnen wij ons aan haar identificeren. Ze wordt een bekende van ons.

Dát is dus de ene kant van het Dagboek. De ander kant is, dat er veelvuldig melding wordt gemaakt **van wat er op die dag in de oorlog gebeurd is**. Ook deze kant wordt weer persoonlijk, door de emoties, die de schrijfster aan het papier toevertrouwt!

.. Het zinken van 'de Kortenaer' op 16 maart 1942: Arme drenkelingen.....

.. Duizenden vliegmasjiens gepasseerd. Brrr wat een ellende.

.. De Moffen hebben 't nog druk over de mislukte invasie bij Dieppe, zoals

zij 't plegen te noemen. Vreeselijk die moord en brand over de wereld.

Prof. Brandsma gestorven in een concentratiekamp. Geef hunne zielen de eeuwige rust, O Lieve Heer.

.. De Tommies misten 8 machines en op N- Frankrijk ± 15 jagers, ocharm!

Vurig zijn ook haar uitdrukkingen die ze gebruikt voor alles wat Duits is: *Moffrika, Moffikanen, Moffen, Moffensoldaten, Moffentrein, Adolf de Barbaar, Nazigebroed, etc.* Haar vurige wens op 19 november 1941: 'dat de groose armee zusammenbricht'.

Het Dagboek is natuurlijk doordrenkt met de geest van die tijd: het Rijke Roomsche Leven. De Kerkelijke Jaarcyclus en het parochieleven in de parochie van O.L.Vrouw, zijn deel van haar Dagboek.

Oorlogsdagboek

Voorwoord

Blasiuszegen gehaald

Goede Vrijdag, laatste lijdensmeditatie

Andere passages:

Weer 15 vaderlanders, z.g. gijzelaars doodgeschoten. Ach Lieve Heer, wanneer houdt dat geselen op. Spaar Heer en bekeer de zielen. Voor ons onnozelen zijn Gods raadsbesluiten nu eenmaal ondoorgrondelijk. Alleen hoop en vertrouwen op Goddelijke Barmhartigheid maakt ons 't verder leven mogelijk.

Ook het Koningshuis is een belangrijk onderdeel van haar Dagboek: De Koninklijke familie wordt op de voet gevolgd in Engeland, de V.S. en Canada. De toespraken van Wilhelmina via Radio Oranje worden nauwgezet gevolgd. Melding wordt gemaakt van de diverse verjaardagen van de 'princesjes' en de geboorte van prinses Margriet.

Kortom.....

Een Dagboek van een bewoonster uit Venlo-Zuid, dat de lezer zal boeien van begin tot eind.

Het Dagboek zelf is een doorlopend verhaal, in zeer mooi handschrift in schoolschriftjes geschreven.

De webmaster heeft, met het oog op de leesbaarheid van het Dagboek, gemeend, de tekst in gedrukte vorm aan te bieden. Daarbij zijn veelvuldig punten, komma's en hoofdletters geplaatst en gebruikte afkortingen vaak voluit verwerkt. Per maand uit het Dagboek is één webpagina ontworpen.

De webmaster heeft verder gemeend om het Dagboek te moeten illustreren en te verduidelijken met 'kanttekeningen' en 'voetnoten'. Door die achtergrond-informatie en foto's, zal het Dagboek voor de geïnteresseerde lezer nóg meer gaan leven en worden aantekeningen uit het Dagboek nóg duidelijker 'in de geschiedenis' geplaatst.

Bij deze wil ik natuurlijk ook Will Urselmann, een neef van Toos, heel hartelijk bedanken voor het inzenden van het al jaren door hem gekoesterde Dagboek van zijn Tante Toos!

De copyrightrechten van dit Dagboek liggen bij Will Urselmann, die mij toestemming heeft gegeven voor het plaatsen van dit Dagboek op webpagina's.

Publiceren van het gehele Dagboek of gedeeltes daaruit door anderen, is alleen toegestaan met uitdrukkelijke toestemming van Will Urselmann.

Ik wens de lezers een boeiende Dagboekleestijd toe.

**Will Sorée, webmaster www.roermondsepoort.soree.nl
Venlo, 15 maart 2008**

Toos Urselmann, 1931

Oorlogsdagboek

Personalia

Achternaam:	Urselmann
Voornamen:	Catharina, Louisa
Roepnaam:	Toos
Geboortedatum:	04 april 1905 (Afferden)
Overlijdensdatum:	31 mei 1993 (Maastricht AZM)
Burgelijke staat:	ongetrouwd
Woonadres:	woonadres ouders
Dochter van:	Godefridus Hubertus Urselmann * 12-01-1873 † 05-07-1932 (Lottum) Theodora Petronella Rutten * 14-09-1880 † 02-03-1955 (Venlo)
en:	boer
Beroep vader:	Het huis in de van Speijckstraat 31 te
Woonadres ouders:	Venlo, waar het Dagboek geschreven is, is gebouwd door Theodora Petronella (met hulp van familie), die er ging wonen na het faillissement tgv het overlijden van haar man Godefridus Urselmann. Petronella betrok het pand met drie dochters en vier zonen. Eén zoon trouwde nl al voor de oorlog en één ging er bij de KNIL. De jongste dochter Anny zat op kostschool in Grubbenvorst. Het huisnummer is later omgenummerd naar het huidige nummer 29.

Toos Urselmann

Korte beschrijving:

Het gezin Urselmann telde 10 kinderen, 6 jongens en 4 meisjes.
Twee zoontjes, Sjakie en Harrie, stierven al op jonge leeftijd.

Arnold Arnoldus, Jacobus (Nöl)	* 28-04-1906	† 03-10-1964
Lodewijk, Franciscus (Wiek)	* 31-10-1909	† 09-09-1992
Catharina, Louisa (Toos)	* 04-04-1905	† 31-05-1993
Maria Theodora (Mia – zr. Walthera)	* 22-06-1912	† 09-12-1998
Gertruda (Truus)	* 21-08-1903	† 07-07-1947
Jozef Johannes (Sef)	* 16-10-1914	† 31-03-1994
Godefridus (Fried)	* 19-11-1917	† 18-03-2002
Anna, Maria Theresia (Anny)	* 19-02-1927	

Toos heeft altijd voor de familie gezorgd en bij anderen in het huishouden meegeholpen. Meestal niet voor geld, maar ze kreeg altijd iets mee. Groenten, aardappelen en vlees. In 1931 vond de Eeuwige Professie plaats van zus Truus en werd het zuster Ursula. Het schijnt, dat Truus zeer verliefd was op een rijke boerenzoon en de boerenzoon op haar, maar dat het door de familie van de jongen werd tegengehouden. Truus ging naar het klooster en stierf daar in 1948 aan een gebroken hart. Toos vertelde altijd dat ze een hartkwaal had gekregen door zwaar werk te (moeten) doen in het klooster.

Oorlogsdagboek

Personalia

Ook **zus Mia** trad in het klooster en werd zuster Walthera. Opgemerkt dient te worden, dat in die tijd veel kinderen uit de toenmalige grote gezinnen intraden in een Broeder- of Zusterorde.

In 1952 kreeg Anny een zoon: Will Urselmann. De aardse vader vond dat Anny niet kon trouwen, omdat ze voor haar moeder en Toos (Catharina) moest zorgen. "En dan hebben Toos en jij ook een kindje", zei hij. Ze zijn allebei erg blij geweest met Will. In 1963 verhuisde het drietal, Toos Urselmann, Anny Urselmann en Will naar Maastricht vanwege de overplaatsing van Anny. Toos is tot 4 weken voor haar dood thuis kunnen blijven. Anny is wegens dementie nu 2,5 jaar in een verzorginghuis.

Toos Urselmann

Oorlogsdagboek

Origineel

Blad 001 van het 159 bladzijden tellende dagboek van Toos Urselmann

Den 2^{den} Zondag van Oct. 1941 nam Pastor
Vd. Tenne afscheid van de parochie v. O.H. Thon.

Op Maandag daaraanvolgende werd
Pastor Luelin geïnstalleerd als Pastor.
Een mooie plechtigheid met aller deelname
behalve in bergmester.

Op Zondag 26 Oct. ben ik na eerst de
Rijstels Koningshulde meegemaakt te
kubben in onze kerk om 3 uur afgerisad.
eerst naar Sib. ik trof allen gezond
en monter behalve Mia die moest in
rustkome honden van 6 weken ge-
nam 't nog al moedig op. Bij tante
Coba nog echte koffie gehad heerlijk.
27 Oct. maar H. gefutst ook daar
was alles op 't oude. Tante en
Oom Humb waren kwaad dat m'n
besoek te kort was. Beladen
met goede gaven naar huis op 28 Oct.
29 Oct. was dag met prettig
met een weinig eef. Enfin 30 Oct.

Oorlogsdagboek

Fotoboek

van Speijkstraat 29
Woonhuis vd fam. Urselmann

theodora urselmann en toos

mia, anny, moeder theodora

anny
moeder van will urselmann

Oktober 1941

-1-

Den 2den Zondag van Oct. 1941 nam **Pastoor v/d Venne** afscheid van de parochie van O.L. Vrouw. Op Missie-zondag daaraanvolgende werd **Pastoor Seelen** geïnstalleerd als Pastoor. Een mooie plechtigheid met aller deelname, behalve 'n burgemeester. (* zie voetnoot webmaster)

Op Zondag 26 Oct. ben ik, na eerst de Christus Koninghulde meegemaakt te hebben in onze kerk, om 3 uur afgereisd. Eerst naar Siebengewald. Ik trof allen gezond en monter, behalve Mia die moest 'n rustkuur houden van 6 weken; ze nam 't nog al moedig op. Bij tante Coba nog echte koffie gehad heerlijk!

27 Oct. naar Afferden gefietst; ook daar was alles op 't oude. Tante An en oom Huub waren kwaad dat mijn bezoek te kort was. Beladen met goede gaven naar huis op **28 Oct.**

29 Oct.: wasdag, niets prettig met zoo weinig zeep. Enfin 't is oorlog.

* Voetnoot van de webmaster:

De dagboekschrijfster doelt hier op de afwezigheid van de toenmalige burgemeester van Venlo, **Jo Zanders**.

Jo Zanders (* 10 maart 1908 te Venlo, + 12 januari 1999) was burgemeester van de gemeente Venlo in de Tweede Wereldoorlog. Na afloop van de oorlog heeft Zanders enige tijd vastgezet op verdenking van collaboratie met de Duitsers. Tot een strafrechtelijk proces of veroordeling is het niet gekomen, omdat er tijdens het vooronderzoek geen strafbare feiten werden vastgesteld. Het tijdens het onderzoek opgemaakte rapport schetst een redelijk positief beeld over de gedragingen van Zanders tijdens de oorlog.

In november 1944 heeft Zanders via de Zweedse consul en het Rode Kruis zonder succes pogingen in het werk gesteld de door de bezetter geplande winterse evacuatie via Duitsland naar het Noorden van Nederland te voorkomen door een oversteek over de Maas te organiseren naar het toen al bevrijde Blerick.

Na de oorlog is Zanders verdacht geweest het misdrijf van collaboratie met de Duitsers te hebben begaan. Daartoe is er een strafrechtelijk onderzoek geopend. In het eindrapport van augustus 1945 (archief NIOD en gemeente Venlo) wordt vastgesteld: "dat Zanders mogelijk fouten heeft gemaakt, maar dat diens beleid zeker niet als "fout" kan worden beschouwd".

Pastoor vd Venne
Pastoor O.L.V. Parochie
van 1924 - 1941

Pastoor Seelen
Pastoor O.L.V. Parochie
van 1941 - 1964

Jo Zanders
Burgemeester van Venlo
1941-1944

November 1941

-2-

Zondag was 't een gewone Zondag **Allerheiligen**, miezig nat en koud; weinig bezoekers naar 't kerkhof. Bezoek van Mina van Soest. We zijn samen naar 't kerkhof geweest. Jammer was de processie net afgelopen toen we daar kwamen. 't Was druk op 't kerkhof en ijsig koud op weg naar huis. 's Avonds kwam Moeder en Riek Rijs op bezoek.

Maandag Allerzielendag ging Annie terug naar Grubje (Grubbenvorst).

Dinsdag werd Mère Antoine begraven.

Woensdag 5 Nov. ben ik op bezoek geweest in Deurne bij Christine in 't St. Jozefgesticht.

Donderdag navertellen over de reis. Vrijdag bij Bets poetsen. 's Avonds gezellig na-kletsen om dan even voor tieners bij 't naar huis gaan getraceerd te worden op 't zoogenaamde Oosterlicht, plat Venloo's uitgedrukt was 't feest over de grens, echter een zeer zielig. Wanneer komt 't einde?? 's-Nachts den heelen nacht 't geratel van Duitse jagers en teruggaande Tommies; de laatsten misten er dien nacht eventjes 37. De nacht er **aanvolgende** weer 't zelfde liedje. De Tommies misten echter maar 8 machines en op N- Frankrijk ± 15 jagers, ocharm.

Zondag gewoon een beetje koud en de kerk nog niet heel verduisterd.

Maandag 9 Nov. wasdag, een zeer stormige. De was in een dag bijna droog. Zeer zeldzaam om deze tijd des jaars.

Dinsdag alle scholen in beslag genomen in Venlo. De melkvoorziening dreigt tekorten. O die Weermacht. Eenige dagen later worden de bevelen om de scholen te ontruimen weer ingetrokken. Hoelang? Augustijnercollege ligt vol met lichtverletsten. Ze marcheren al zingende door de stad.

De eerste Zondag in November is de verduistering van onze kerk klaar. Ik hoopte, dat 't vergeefs zou zijn. Maar mijn hope blijkt vergeefs. Af en toe is 't zoo koud, dat er geen stoken baat. Gelukkig word 't dan weer wat milder. Maar goed want we hebben zoo weinig kolen. Ik hoor net over de radio een bemoedigende zin: 'Wij arme Nederlanders moeten de "bezetting" opvatten als een nachtmerrie. Als die voorbij is zullen we 't gevoel hebben als na zoo 'n booze droom. Heerlijk om U dat verlichte gevoel voor te stellen!!!'

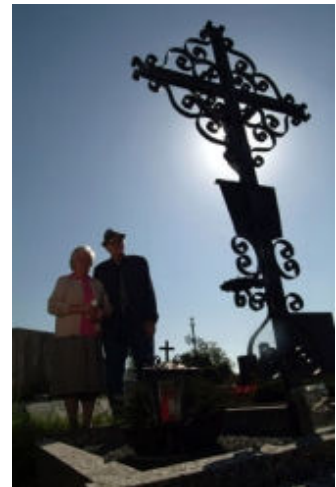
Zaterdag 15 Nov. heb ik ons Moeder een warmtebron gekocht voor op de slaapkamer. 't Voldoet goed en is gauw heet en straalt lekker.

Zondag 16 Nov. ben ik naar Marie op de Reuver geweest. Een gezellig middagje, 't was mooi weer en ik had met heengaan de wind tegen en trug in de rug, fijn. In de tussentijd was Arn. met Trina en Friedje hier, zoo had Moe toch gezelschap. De blijdschap werd getemperd doordat Fried II niet naar huis kwam om te eten. De Tommies hebben zeker weer vakantie, men hoort ze althans niet meer.

Zaterdag 8 Nov. is er nog eens noodgeland tussen Bree en Bavolder. De omstaanders werden getraceerd op cigarettens en chocola. De postduiven mochten naar Engeland trug en de 4 jongens mochten op erholung naar de 'Groose Heimat' ocharm.

Allerheiligen (Sollemnitas Omnium Sanctorum in het Latijn) is een christelijk feest dat valt op 1 november en gevierd wordt onder katholieken en Anglicanen. In de Katholieke Kerk is het een hoogfeest. Ook de Byzantijnse Orthodoxe Kerk kent het feest, maar op de eerste zondag na Pinksteren. De feestdag viert de nagedachtenis aan alle heiligen en martelaren.

Allerzielen is een hoogtijdag uit de westerse rooms-katholieke traditie. Hij wordt gevierd op 2 november, de dag na Allerheiligen, waarmee deze dag nauw verbonden is.

Met Allerzielen worden de overledenen herdacht en wordt een requiemmis opgedragen.

De nabestaanden plaatsen bloemen op het graf.

November 1941

-3-

19 Nov. Frik jarig en ik heb me een foto laten maken voor de Identiteitskaart.

**19 Nov `s avonds** 10 uur naar bed als gewoon, maar iedere avond weer de stille hoop dat de groose armee zusammenbricht. `t Regent !!!!

20 November gewoon

21 dito.

22 St. Cecilia 1941 gewone zaterdag. 's Middags 5 uur de gordijnen opgestreken en opgehangen bij Bets. Om ½ 8 in den stikdonkere naar huis. zonder ongelukken.!!!

23ste Zondag als gewoon. Mooi weer; eventjes melk gehaald in den Boekend. 's Middags naar 't Lof een straatje om. De nieuwe ministers 's morgens gehoord. `t Beloven goede krachten te zijn. `t Is te hopen.

Maandag hulptroepen uit Amerika naar Suriname. Een kaakslag in `t aangezicht van Adolf de Barbaar. Vreeselijke gift bij de papieren leiders in Holland. `t Kan ook angst zijn. Pijnlijk dat ze beweren dat de regering een stuk land afgeeft terwijl ze zelf `t lieve Moederland willen verkwanselen!! Hier is `t spreekwoord op z'n plaats "zoo de waard is vertrouwt hij z'n gasten".

25 Nov. St. Catrien, tevens wasdag. Nol en z'n lieve rest bezoeken Grubbenvorst. Tante Ursula en tante Annie zullen genieten van Friedje "t leeveke". Ze troffen zeer mooi weer.

26 Nov. '41. Een miezige dag. Ik heb m'n haren laten permanenten. Vreeselijk zoo'n geduldoefening dat is.

Maandag 23 Nov. de identiteitskaart gehaald. Wiet, Frik en ik. Nog kreeg ik Maandag 23 Nov. een nieuw element in het strijkijzer.

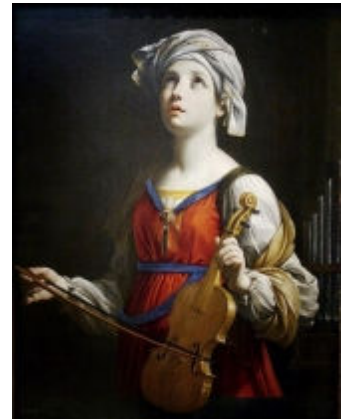
Sinds 22 Nov.'41 prijkt op `t buffet een nieuwe plant, 'n nestvarentje. Christine in Deurne heeft er eene die U net in den waan brengt, dat je in Insulinde op bezoek bent. Begin November hoorde ik dat Jean Suilen in Bandoeng overleden is in den afgelopen zomer.

26 Nov. 's avonds van Pastoor gehoord **dat kardinaal van Roey uit Mechelen** gesproken had over `t onmogelijke leven van `t Katholicisme onder een N.S Regiem. Tijdens een conferentie voor arbeiders. De arbeiders mochten niet lid zijn van deze partij. God zegene deze edele priesters die hunne stemmen verheffen.

27 Nov. overdag gewone bezigheden. Kappes moes ingemaakt. 's Avonds om ½ 8 Tommie's op bezoek of overtocht, waarschijnlijk Dusseldorf. Lichtkogels boven de spoorlijn, alarmsirenes van vliegveld en nabije duitse dorpen. ½ 9 Was alles voorüber behalve in de getroffen plaatsen.

Vrijdagmorgen 28. Hoor dat Maastricht zwaar getroffen is. Een reuze vergis of wie weet!!! In ieder geval weer een droeve bladzijde in de geschiedenis. 's Avonds rede van H.M. Wilhelmina, mooi en nogal hoopvol.

Zaterdag 29 Nov. Gewoon erg koud. 's Middags even Toon op bezoek. 's Middags naar den Boekend op mondvoorraad uit. 's Avonds gewoon om ½ 12 naar bed in de hoop op een prettigen Zondag, zoover een Zondag in dezen naren tijd prettig zijn kan.

Cecilia (? - 230) is een Romeinse martelares en heilige in de Katholieke kerk.

Volgens de legende kwam ze uit een Romeinse voorname familie, gens Caecilia. Ze zou zeer jong zijn gedwongen te huwen met iemand uit een andere Romeinse adellijke familie. Ze vond troost in de muziek en stierf de marteldood omstreeks 230. Ze werd patrones van muziek, instrumentenmakers en zangers.

Kardinaal Roey

December 1941

-4-

1 tot en met 7 Dec. Maandag gewoon schoenbon ingevuld en weggebracht, een beetje sinterklaasdrukke. Pakjes gemaakt en weggebracht naar Grubbenvorst.

4 Dec. naar Beesel gefietst om Wies te helpen met worst maken. Niet klaar gekomen, daar blijven slapen.

5 Dec. verder geholpen tot 2 uur 's middags, toen via Reuver naar huis gefietst. Bij Marie wat uitgerust. Naar huis in Tegelen, de fietsband leeg. Thuis aangekomen boodschappen gedaan o.m. een nieuwe lichtbron voor de kamer 1,25 en strijkijzerelement betaald 1,95. Boter gehaald enz. enz.

Vrijdagmiddag naar Bets. Geпоetst en een Lieve Vrouwe van Genooi gekocht voor Amalia en van Bets voor mij een doosje bonbons geïncasseerd.

Zaterdag gewone drukke dag.

Zondagmiddag naar den Boekend

Maandagmorgen eerste nieuws: Amerika aangevallen door de Japanners een as-bondgenoot met dezelfde tactiek en gemeene valsheid 't Nazigebroed eigen. **De Prince of Wales** direct ten onder gebracht. Ons goeie Indië in oorlog. Ocharm. Heel de wereld in brand. Wanneer zal het einde zijn? Zal onze Sef ook in de branding zitten of niet? Bange vragen. Maandagmiddag een verzoek aan mij van Hulderenom mee te komen helpen in de worsterij. Gaarne natuurlijk in deze tijd. **Donderdag** erna toe en **vrijdag** terug, gewapend met een heerlijke tractatie die 't tekort aan bonnen weer draaglijk maakt. Adolf den Barbaar hield een rede, veel geschreeuw en weinig wol. In Vierlingsbeek prettig saam gewerkt met Toos en even ruzie gehad met een Mof. En zoo gaan we verder. Bij Bets vrij deze week en **zaterdag** zeer druk met poetsen en nu is 't weer **Zondag**. zonder Congregatie. De nieuwe week bracht weinig nieuws. **De A B C D fronten** houden nogal stand. De eerste gesneuvelden van 't Indisch leger worden gemeld. Jansen dankt z'n generaal van Braunschits af en neemt zelf de leiding Hopend vind hij spoedig den heldendood. Verschrikkelijk zoo vol als de krant staat over de **N.S.B.** 't Is te hopen, dat ze spoedig gesmoord worden, die valse stemmen.

Vanavond 23 Dec. sprak Wilhelmina een kerstboodschap uit. Hare Majesteit vertrouwt rotsvast op d'n Gever van alle Goed. Jammer dat de "bende" de zenders zoo storen. Vandaag is 't een vervelende regendag geworden terwijl deze dag toch zonnig begon.

Kerstmis 1941 's Morgens 5 uur de Kerstmis in de pas verduisterde kerk. Mooi licht in de kerk; heel anders als bij de zuinige pastoor v.d. Venne. We moesten de orgeltonen missen in de anders mooi gezongen H. Mis. Verder 10 uur gebed. De Kerstdagen waren regenachtig en zonder sneeuw.

Zaterdags na Kerstmis is er nogal wat sneeuw gevallen.

27 Dec. 28 Dec. ging Annie naar Afferden. Moeder werd een beetje ziek.

Dinsdag voor Nieuwjaar kwam de dokter en constateerde bij Moe bloedarmoede en wat vermoeidheid. Een fles zou haar opknappen.

Adolf Hitler

HMS Prince of Wales

De geallieerden trachtten een **ABCD-front** (America, Britain, China, Dutch East-Indies) op te zetten, maar na Hongkong, de Filipijnen, Maleisië en Singapore, vielen de Japanners op 10 januari 1942 Nederlands-Indië binnen.

De geallieerden wisten de Japanners een nederlaag toe te brengen, maar reddden het uiteindelijk niet tegen de overmacht.

December 1941

-5-

Nieuwjaarsnacht verliep rustig. De moffen maakten een beetje vuurwerk boven 't gestolen vliegveld ocharm.!!! Wat zal '42 brengen. Één hoop: vrede op aarde.

27 Dec. 28 Dec. ging Annie naar Afferden. Moeder werd een beetje ziek.

Dinsdag voor Nieuwjaar. kwam de dokter en constateerde bij Moe bloedarmoede en wat vermoeidheid. Een fles zou haar opknappen.

Woensdag voor Nieuwjaar bij Bets poetsen. 's Middags kwam Annie terug vergezeld van Toos uit Afferden. 's Avonds kreeg Annie kwaai zin omdat we geen ingrediënten hadden voor nieuwjaarswafels. 's Avonds zou Juliana spreken maar de plaat was mislukt ocharm.

Nieuwjaarsnacht verliep rustig. *De moffen maakten een beetje vuurwerk boven 't gestolen vliegveld ocharm.!!! Wat zal '42 brengen. Één hoop: vrede op aarde.*

Algemene Achtergrondinfo door webmaster

Concentratiekampen:

Het verschil tussen een **vernietigingskamp** en een **concentratiekamp** was dat een concentratiekamp tot doel had om politieke gevangenen en leden van 'ongewenste' minderheidsgroepen op te sluiten. Over het algemeen was de reden voor het in hechtenis nemen uitbuiting, zogenaamd uit veiligheidsoverweging of als strafmaatregel. Concentratiekampen werden het meest gevreesd vanwege het gebrek aan humanitaire regels. Alle nazi concentratiekampen vielen onder de administratie van de SS.

Nazikampen in Nederland

Vijf voornaamste nazikampen in Nederland

Amersfoort
Ommen
Schoorl
Vught
Westerbork

Januari 1942

-6-

Nieuwjaarsdag gewoon, géén bezoek, weinig brieven. Annie en ToosIII gaan wensen in den Boekend.

2 Jan. verzoek van ToosII om te komen helpen met varkentje no 2.

7 Jan. naar Vierlingsbeek, samen worst gemaakt.

8 Jan. weer naar huis met een koffertje goede gaven.

9 Jan. poetsen in de Lomstraat. In de stad is de sneeuw die 8 Jan viel al weg. Wij buitenmensen genieten er nu op 11 Jan nog van. 't Vriest dat 't kraakt. *Wat zal de moffen-bende aan 't Russisch front 't koud hebben. De trugtocht in Rusland en Lybië is al zoolang aan de gang wanneer zal 't overschotje weer thuis zijn.??* Bange vragen.

11 Jan. '42. Generaal Bussemakers is geridderd op 8 Dec. 42. Gesneuveld na een hevige slag aan de Jappen te hebben toegebracht. Vandaag de laatste nieuwjaarsbrieven schrijven. (Januari zet de winter in vreeselijke sneeuw stormen, af en toe hard vriezen zoodat eind Januari de Maas dicht zit. Waar 14 Mei een ponton brug lag werden de eerste stappen gewaagd en kwam er een looppad tot stand aan de andere kant van de brug.

Begin Febr. zijn er een paar dooi dagen gekomen die maakte de Maas los, maar 8 Febr. gaat 't weer opnieuw vriezen. De wegen zijn onbegaanbaar en blijven glad de eene dag wat minder de andere wat meer. *En tussen die narigheden heeft ook 't zinken geld z'n intree gedaan foei, waar sleept de bezetter ons nog naar toe. Begin Febr. zag je zoo goed als geen zilvren kleingeld meer De successen aan 't Russis front blijven aanhouden niettemin komen grootte transporten moffen erholung zoeken in Venlo. De scholen worden bijna allen ontruimd de rest word samen gedeeld door 't verschillende onderwijs. De jongens en meisjes hebben om beurten klas.*

30 Jan. werd Mia Titulaer naar 't ziekenhuis gebracht met dyphteritus. Eerst meenden we dat ze gauw beter werd.

Ltz Bussemaker

Concentratiekampen vervolg

Kamp Westerbork was een transitokamp van waaruit Joden en zigeuners naar vernietigingscentra in Polen gedeporteerd werden.

Zie pagina 10

Kamp Vught was een concentratiekamp maar diende tevens als transitokamp.

Zie pagina 11

Ommen was in feite een strafkamp met Nederlandse bewakers die zich als beulen gedragen hebben.

Zie pagina 13

Amersfoort was een wrede concentratiekamp evenals Ommen.

Zie pagina 16

Het kamp te Schoorl werd eerst gebruikt om er buitenlanders in op te sluiten die na de capitulatie in Nederland achtergebleven waren. Daarna werd Schoorl gebruikt als een strafkamp.

Zie pagina 19

Februari 1942

-7-

2 Feb. trad er een crisis in die **Mia 5 Feb.** naar den hemel bracht.

Zaterdag begrafenis. Een mooie, maar droevige plechtigheid. In den loop van de volgende week kreeg de lieve rest ook de kwaal; alle vier naar 't ziekenhuis, maar gelukkig waren de gevallen niet zoo erg als Mia. Toch 4 weken daar blijven De winter houdt aan, de oorlog ook, angst om Indië, onzekerheid enz. nog steeds alles onder sneeuw.

19 Febr. is ook in West- Indië volop in oorlog

2de week van Febr. begint de omroeper van Londen: 'Hier is 't A.N.P. gevestigd te Londen. Publicatie van deze berichten dient de nationale zaak.'

20 Febr. 's-morgens. Bandoeng door 12 Jappen bommenwerpers gebombardeerd, maar 1 beschadigd, zelf 2 jagers verloren. Eenige schade owee.

21 Prins Bernard spreekt tot de jeugd.

22 Febr. H.M. Wilhelmina spreekt een woord van hulde voor die vielen en van bemoediging en vertrouwen op God.

Begin Febr. stierf tante Marie in Afferden. Niemand kon naar de begrafenis 't Was zoo glad en de tram rijdt ongeregeld. Annie op vakantie gekomen te voet van Grubbenvorst. Er loopen geen bussen trug.

Maandag met de taxi f6 met 3 betaald /nieuwe wanorde).

25 De Greeve (* zie voetnoot webmaster) gevangen genomen, 's nachts op z'n slaapkamer gearresteerd zonder vermelding waarom. Opgesloten te Haren. 4 Leidse studenten vermoord in Frankrijk. Ook in 't land weer nieuwe moorden. Verdere scholen worden ontruimd. De sneeuw nog niet weg, overdag dooi 's nachts weer vriezen.

Noot van de webmaster:

Greeve was in 1938 oprichter van de Bond Zonder Naam, een ideële beweging die zich zonder begrenzing van geloofsovertuiging of levensbeschouwing zou moeten inzetten voor de beoefening van de naastenliefde op alle terreinen onder het motto: 'Verbeter de wereld, begin bij jezelf!' Zijn oproep vond een enorme weerklank. De Greeve, geholpen door honderden vrijwilligers, propageerde met dikwijls zeer originele middelen de gedachten van de 'Bond'. Hierdoor en door zijn 'Lichtbakens' groeide hij uit tot een nationale figuur. Met grote welsprekendheid bestreed hij alles wat in zijn ogen een gevaar of een belemmering was voor het welzijn van mens en maatschappij.

Greeve keerde zich op politiek gebied met zeer veel nadruk tegen het nationaal-socialisme, in het bijzonder zoals het zich in Nederland manifesteerde in de Nationaal-Socialistische Beweging. Tijdens de Duitse bezetting werd hij op 18 januari 1941 gearresteerd. Tot medio 1944 verbleef hij achtereenvolgens in de gijzelaarskampen het groot-seminarie in Haaren, het klein-Seminarie Beekvliet en het Instituut Ruwenberg in St. Michielsgestel. Ook daar bleef hij actief. Hij hield voordrachten voor zijn medegegijzelden en hij schreef daar het toneelspel 'Het Vierde Beest', waarin hij de ideologie van het nazisme aan de kaak stelde.

De schrijfster vermeldt de gevangenneming pas op 25 februari. Misschien dat het toen pas bekend werd ?

Prins Bernhard

Henri Greeve

Maart 1942

-8-

1 Maart 's morgens. De Jappen geland op 3 plaatsen in Java Oost en West van Batavia en bij Soerabaija. Er word hevig gevecht maar de berichten zijn vaag en schaars. Biddag voor den vrede en behoud van ons Indië. Met Stina naar 't gasthuis 't kindje kijken. Trug uit 't gasthuis vreeselijk slecht lopen wegens de ingevallen dooi. De genezende compagnie in 't Thomascollege had de ramen al open. De heele stad wemelde van Moffensoldaten met gestolen Hollandse militaire jassen aan. Vader Cats had het goed gezien toen hij dichtte. 'Indien de Mof is aen de kaal, dan spreekt hij zeer bescheiden taal, maar komt hij ooit tot grooter staat, dan doet hij God en mensen kwaad.' Een der vele troostwoorden van Bob van de Brandaris luid: 'Laat **Mussert** en Seisje maar dreigen en schelden. Eens krijgen we ze wel, de hakenkruishelden. Dan zal de Brandaris z'n kustlicht ontsteken als we de verraders hun nekken gaan breken.'

3 Maart De berichten van Indië blijven zwaar.

4 Maart Wavel gaat naar Brits Indië. **Terpoorten** neemt 't opperbevel. De Hollanders vechten dapper met hun bondgenoten. 2 kruisers en een torpedobootjager verloren. De bemanning vond den dood in de golven. 4 Maart 's Morgens Bandoeng door 42 Jappen gebombardeerd. Rusland vecht door. Mofrika ook. Heer Heer wanneer komt 't einde, of zal 't einde der tijden in zicht komen??????

5 Maart spreekt Prins Bernard op de 250ste uitzending van de **Brandaris**. De hoop op behoud van Java word kleiner, 's avonds brengt **Radio Oranje** 't vreeselijke nieuws dat Bandoeng voor 't laatst verslag gegevens heeft en eindigde met "Leve 't Koningin" en tot betere tijden, De legerleiding vliegt weg naar Australië; de soldaten vechten door. Verschrikkelijke gedachte aan onze arme jongens, die daar in de ziekenzalen of misschien gewond in de uitgestrekte vlakten liggen. Hoe ver is 't nu in 't Verre Oosten en wij zitten hier in onze groote Europeesche gevangenis.

6 Maart Java in Jappenhand. Verbindingen met de legers op Java verbroken.

7 en 8 Maart 42 vuurspuwend bezoek voor 't Rijnland.

8 Maart 's morgens: de Teeuwen Kaldenkirchenfabriek te pletter gegooid. In Parijs vele autofabrieken maar of 't helpen zal. Ach Lieve Heertje geef ons toch de vrede en een algehele inkeer tot U. Ondanks de vliegers razen, gaan toch de treinen hun gang. Ik lees juist in een Lichtflits van Oct. 39 een curiose voorspelling die luid: "Als Marcus zijn feest zal vieren op Pasen en Anthonius zijn feest zal vieren op Pinksteren en Johannes Christus aanbeden heeft, heeft de heele wereld wee geroepen." Deze datums vallen samen in 1943. Was 't eens waar!!!!!!!!!!!!!! Overweging uit zelfde Lichtflits: "Het einde der wereld. De beschrijving ervan doet ons huiveren maar de diepste gedachte die er ten grondslag ligt is toch altijd dat Gods werk eindigt in verrijzenis en opstanding".

Mussert
Leider van de NSB

Ltnd-generaal
Hein ter Poorten

Koningin Wilhelmina
Voor de microfoon van
Radio Oranje
Kort na het begin van de Tweede
Wereldoorlog werd vanuit
London een Nederlands
programma verzorgd onder de
titel '**Radio Oranje**'. Op
zondagavond 28 juni 1940 werd
tijdens de eerste uitzending een
toespraak uitgezonden van
Koningin Wilhelmina.
De jaren daarop sprak zij
regelmatig het volk toe.
Radio Oranje verzorgde
betrouwbaar nieuws vanuit
London en probeerde de
Nederlanders een hart onder de
riem te steken.

Maart 1942

-9-

9 Maart Nel Clevis hier geweest om te naaien.

10 Maart weer luchalarm in Moffrika en bombardeeren van jewelste.!!

Duitse jagers verhoogen nog den angst. Naar tante Norberta geschreven.!!

11 Maart weer luchalarm, Tante Anna gefeliciteerd. De berichten uit Indië blijven schaars, maar er wordt nog gevochten in de Javaanse bergen. Heer Jezus redt onze arme soldaten en geef bemoediging aan de missionarissen en missiezusters.

12 Maart voor de vierde keer luchalarm over de grens. Keulen kreeg een beurt.

13 Maart vrijdag hevige koude wind voor 't eerst de sneeuw van de velden, overal op de wegen waar de zon niet hard schijnt zit nog 't ijs.

Zondag 15 Maart H.M. Wilhelmina spreekt voor de **Brandaris** de hoop uit dat Nederland in volle glorie zal herrijzen. Troost tevens de familie's van de gevallen. Intussen is 't voor de Moffrikanenheldengedenkdag en moeten ze daar weer luisteren naar een zoogenaamde toespraak van den Hongerkoning. De broden worden al kleiner en 't vlees bijna niet meer de moeite om 't te halen bij de slager. In den loop van Febr. is al 't mooie zilvergeld vervangen door zinken munten

13 Maart meldde de krant dat ook de bronzen cent ingetrokken werd. 't Schijnt, dat we niets mogen houden waar we aan hechten voor 10 Mei. Begin dezer laatste week zijn weer een heele boel paarden weggehaald. Een kippenhouderij is ook kapot. Een boer die eerst 300 hennen had mag er nu maar 15 hebben. 't Nieuwe zinken muntstelsel neemt begin Feb. vaste vormen aan 16 munten in potloodafdruk

15 Maart gewone zondag

16 Maart ook berichten uit Indië worden vervangen door woorden van troost. De slag in de Java-zee word uitgelegd. Arme drenkelingen van de Ruiter en de **Kortenaer** van ± 800 opvarenden lang niet de helft gered.

17 Maart St. Gertrudis patrones van Lottum

18 Maart toertje naar Lottum, in Grubbenvorst de fiets kapot; laten plakken voor 25 cent. In La Providence 30 novisen aangekomen uit Bostel waar ontruimd moest worden voor de Moffrikanen. Geen wonder dat er gefluisterd wordt wat zijn de Ursulinen goed met de ?? Bij Stoppen in Lottum nog alles wel echte koffie nog bij 't soupé en dat na bijna twee jaar oorlog. Nel Clevis had m'n bloes niet klaar. 's-Avonds om ½ 9 thuis fijn in den donkere gefietst.

19 Maart St. Jozef, m'n engelbewaarder maar naar de H. Mis gestuurd want ik moest de kamer ontruimen voor Jozef den behanger. 's Middags bij Bets poetsen en de rommel hier laten rusten tot Vrijdag. De oorlogsgeruchten blijven vaag. De radio-controleur hier gehad. Anneke Manders heeft St Jozefdag een zoontje gekregen Morgen, o nee vandaag **21 Maart** begint de lente. Nol en Wiet zijn aan de schorseneeren, de gerdners (webmaster: gardeniers = tuinders) worden ijverig

gevangeneming
Koningin Wilhelmina
Voor de microfoon van
Radio Brandaris

Minder bekend zijn de uitzendingen van **De Brandaris**. Deze uitzendingen waren niet op Nederland gericht maar waren vooral bedoeld voor de Nederlanders overzee zoals zeelieden. Radio Brandaris verzorgde uitzendingen van 6 mei 1941 tot 1 november 1942

marine-destroyer
Hr. Ms. Kortenaer

Hr. Ms. Kortenaer was een Nederlandse torpedoboot-jager van de Admiralen-klasse, vernoemd naar de 17e-eeuwse admiraal Egbert Bartolomeusz Kortenaer. Het schip werd gebouwd door Burgerhout's Scheepswerf en Machine-fabriek uit Rotterdam. Het werd op 3 september 1928 in dienst gesteld. Het verging op 27 februari 1942 toen het tijdens de Slag in de Javazee werd getroffen door een Japanse torpedo en in twee stukken brak.

Maart 1942

-10-

24 Maart 's morgens word ik opgebeld uit Vierlingsbeek. Een dochttertje was daar gearriveerd. Mijn hulp werd gevraagd. 's Middags met de trein van ½ 3 derwaarts. Huishoudster gespeeld tot en met Witten Donderdag.

Dinsdag de goede week Mia uit Siebengewald even opgezocht, arm kind. In de trein gezelschap gehad van een vrouw die in **Groeningen** eier gehaald had vanuit Heerlen.

Goede Vrijdag laatste **lijdensmeditatie**.

Paaszaterdag mijn 37ste verjaardag in stilte herdacht.

Pasen 1942 Mooi koud weer. 's Avonds met z'n 6en 12 paaseieren gegeten.

Paaswoensdag zijn Moeder met Annie naar Tilburg gereisd en 's anderendaags trug. In Tilburg waren de zusters nog steeds in rust. Hier wordt telkens meer ontruimd, optimisten zeggen dat 't voor spoedig trugtrekken is. Maar de nachtelijke vuurspuwers uit Engeland slaan bijna geen nacht over, vreeselijk.

Beloken Pasen gewoon onbegrijpelijk, dat we nu al bijna twee jaren onder de plak zitten.

bij Bets de grootte schoonmaak in de zitkamer gehouden.

Groeningen: plaatsje bij Vierlingsbeek/Boxmeer

Lijden en opstanding van Christus hebben altijd een prominente plaats in de katholieke liturgie gehad. De opbouw van de mis getuigt hier nog steeds van. Christus' lijdensweg was met name in de Goede of Stille Week onderwerp van persoonlijke meditatie. In zijn/haar **lijdensmeditatie** ging de gelovige na wat het kruisoffer voor hem/haar betekent.

Concentratiekampen vervolg:

Kamp Westerborg:

In Duitsland bleek al vele jaren voor de oorlog dat het voor Joden niet echt veilig was om in Duitsland te blijven wonen. Vele Joden vluchtten naar het buitenland. Wie veel geld had vluchtte naar Amerika. Anderen dachten in Nederland ook wel veilig te zijn. In eerste instantie was dat ook zo en vele Joodse gezinnen kwamen terecht in vluchtelingenkampen.

Vlakbij **Westerbork** was zo'n opvangkamp voor Duitse Joden. Er waren daar maar liefst 50 barakken gebouwd die plaats konden bieden aan 1800 vluchtelingen.

Toen de Duitsers op 10 mei 1940 Nederland binnenvielen waren er reeds 700 Joden in het kamp. Het kamp werd niet langer vluchtelingenkamp maar **Durchgangslager (transportkamp)** en de 700 Joden zaten naar later bleek als ratten in de val. De Joden die reeds in het kamp zaten mochte in het kamp blijven wonen. Langzamerhand werden ook hier de regels steeds strenger en in juli 1942 werd het vluchtelingenkamp Westerbork officieel een concentratiekamp vanwaaruit bijna alle Joden later werden getransporteerd.

Er werd hen verteld dat ze naar Duitsland werden gebracht om daar zogenaamd te gaan werken voor de Duitse oorlogsindustrie, maar in werkelijkheid bleek dat zij als slachtvee werden afgevoerd naar de concentratie- en vernietigingskampen in Dachau en Auschwitz. Kamp Westerbork was het grootste en belangrijkste concentratiekamp in Nederland van waaruit alle opgepakte Joden en zigeuners werden afgevoerd naar Duitsland.

**Barakken in
kamp Westerborg**

**Monument op kamp
Westerborg**

14 April bij Tina een zoon gearriveerd. Even helpen om de anderste dag.

15 April met Annie naar keelarts Marres.

21 April keeloperatie voor Annie: 5 dagen ziekenhuis.

25 April weer naar huis met een heel piene keel. Zondagmorgen gorgelwater gehaald.

Vandaag, 26 April, weer flitsen gehoord van Adolf den Barbaar. Nu wordt hij héél alleen baas. 't Is te hopen dat nu de "zin" 'strengere meesters regeeren niet lang', eindelijk eens op die mislukkeling van toepassing wordt. In Grubbenvorst zijn de **postulanten** gekleed. Vader Bisschop zelf leidde de plechtigheid. De afgelopen week zijn de jongens van de K.t. allen uit krijgsgevangenschap terug. Allen zwijgen. De arme priesters zitten nog steeds vast, waarom toch Lieve Heer. De Engelse aanvallen **op Moffrika** worden al heviger.

De koffiesurrogaatbon is met een maand verlengd. Zeep is nergens te krijgen niet voor geld en niet voor bonnen.

30 April Juliana al voor de 2e maal jarig op vreemde bodem. Ze spreekt ons toe vanuit Canada. van hoop en moed en vertrouwen. Bernard is daar met haar voor 3 weken.

Postulaat: de proeftijd die kloosterkandidaten moeten doormaken vóór de intrede in het noviciaat. In die periode wordt de kandidaat **postulant** genoemd.

Mof is een scheldwoord voor Duitser: dit woord wordt met name in het westen van Nederland en in Vlaanderen gebruikt en veelvuldig tijdens en na de Tweede Wereldoorlog. Het land waar de Moffen wonen is dan volgens de dagboekschrijfster: **Moffrika**. (Duitsland)

Concentratiekampen vervolg:

Concentratiekamp Vught:

Het concentratiekamp Vught heette officieel **Konzantrationslager-KL Herzogenbosch**.

De eerste slachtoffers werden hier op 13 januari 1943 ontvangen. Zij werden hier gebracht vanuit het concentratiekamp Amersfoort waar ze verschrikkelijk mishandeld waren. Wat hen hier te wachten stond was echter een even grote nachtmerrie als in Amersfoort.

Het concentratiekamp was verdeeld in twee delen.

Het eerste deel was **het JDL: Juden Durchgangs Lager**. (Joden Dooorgangs Kamp). Hier werden de Joden gevangen gehouden voordat ze werden gedeporteerd naar Westerbork en vervolgens naar kampen in Auschwitz/Birkenau of Sobibor, beide in Polen.

Het tweede deel was bestemd voor **schutzhaftlager** (veiligheidskamp). Hier werden Nederlandse en Belgische politieke gevangenen opgesloten. Ze kregen erg slecht te eten en werden veelvuldig gemarteld door de gevangenisbewaarders. Sommige gevangenisbewaarders hadden er plezier in de gevangenen te slaan met stokken die omwikkeld waren met prikkeldraad.

Ook Vught had een galg en een crematorium. 747 gevangenen, voornamelijk Joden, kwamen in Vught om gedurende 1943 en 1944. In september 1943 werd deze galg gebruikt om 20 Belgen ter dood te brengen

Jehova's Getuigen in
kamp Vught

De galg in kamp Vught

Mei 1942

-12-

1 Mei 't begin van de mooie meimaand, dag van de arbeid voor de oorlogvoerenden. Maria Koningin van den Vrede bidt voor ons.

3 Mei 's middags zou de processie naar Genooi gaan maar op 't laatste ogenblik mocht 't niet: "Verboden": 't wachtwoord van de tirannie.

Mr. Pastoor verzocht de parochianen op eigen gelegenheid naar Genooi te gaan wat ook velen deden. In 't park was 't Lof met predicatie door Mr. Pastoor. 't Was mooi bezet. 't Weer was mooi maar guur .

4-5 Mei wordt 't weer langzaam milder.

6 Mei nieuwe broodkaarten halen. 's Middags Anny weer naar Grubbenvorst brengen. De zusters nog allen onder den indruk van de 72 moorden die juist voltrokken zijn door de gruwelbende. Nu pakt 't ons hevig, nu 't eigen landgenoten zijn. Maar zoo knallen de vuurpeletons over héél Europa bijna. Uit Engeland komen vele troostwoorden ook van onze beminde Konigin.

Vrijbuiters had een mooi gedicht. Hij plaatste de 72 martelaren als voorsprekers om Gods troon. Zoo naderen we den 10e Mei 1942.

Mooi weer met een griepig gevoel en een piene keel van o.g.

Zaterdagmorgen naar den dokter. Die constateerde keelontsteking en stuurde me naar bed met een vochten doek om de keel en tabletjes om 't uur die de ontsteking tegen moesten gaan.

Zaterdag en Zondag in bed, toen weer bijna beter.

Zaterdag 9 Mei 's morgens om ½ 10 werd in Blerik 't 2de zoontje geboren. Harrie Lodewijk Wilhelmina. Alles wel aan boord. Net dat tante Toos geen helpende hand kon bieden. Maar over deze jammer komt men wel weer over heen van beide zijden.

2de Zondag van Mei Moederdag. Niets dan bloemen zijn er te krijgen, geen gebak en geen andere cadeaus. 't Porcelein en ceramiek zijn op de bon. De schoenen en alles wat op schoenen lijkt is meer dan duur en door en door slecht. Wat zijn we weer mooi uitgeplunderd in 2 jaar. Eind April '42 ook 't vredige pensionaat St. Louis ontruimd. De broeders zijn voorlopig ondergebracht in Heerlen in Limburg. Of ze de pensionairs aan hebben kunnen houden weet ik nog niet. In de kloosters wordt 't voedingsprobleem ook critiek: geen melk geen eieren en vlees. Wat een versobering. In Moffrika is gelukkig ook niets meer.

10 Mei mogen geen taxi's rijden.

Maandag 11 Mei moeten ze om 3 uur binnen zijn. Moeder had de leiding op 't doopfeest.

14 Mei was ik weer bijna genezen. De berichten blijven somber en weinig uitzicht op 't einde. Indië zwijgt in alle talen.

Pinksteren '42 koud stormachtig en regenachtig. Annie 3 dagen verlof. Ik naar Grubbenvorst op bezoek

2e Pinksterdag Moeder en Anny naar Daniëls ter kermis. 's Avonds om ½ 12 pas thuis.

3de Pinksdag met Anny naar Marres, alles in orde.

4de Pinksdag 's morgens Tina helpen met de groote was, 's middags zolder schoongemaakt.

Donderdags 27 Mei de huiskamer schoon.

Vrijdag en zaterdag de schilder hier. Die witte de keuken en zaterdag was alles weer een beetje in de rij; nog steeds regenachtig en stormachtig.

Van 29 op 30 Mei: duizenden vliegmasjiens gepasseerd. Brrr, wat een ellende.

31 Mei stierf Louise Rutten in 's Heerenberg

Keulen had bezoek gehad van meer dan 1000 vliegmachines. 2/3 van de stad in puin. Wanhopige moeders stortten zich in den Rijn, de overigen vluchten weg. De berichten omtrent de aanval zijn vaag en vanuit Moffrika onbegrijpelijk verzwegen navenant er zooveel dwangarbeiders van Holland naar toe zijn. De laatste week van Mei hebben de Tommie's bijna geen nacht overgeslagen.

Laatsten zondag van Mei ben ik op bezoek geweest in Nijmegen. Truus en Ton en de lieve rest maakten 't goed. 't Is een gezellig huishouden ook vol verlangen naar de nieuwe vrede. In Nijmegen ook niets meer te krijgen als 'Ersats'. De groente's zijn er zoowat geen meer en de slagerswinkels net als overal leege markt. Eenige plantsoenen in Nijmegen zijn in gebruik als volkstuintje. Zal dit aan de groentevoorziening helpen?

2 Dagen hevige regen hebben 't koren geweldig doen groeien. 't Beloofd een prachtopbrengst. Opvallend leeg zijn de kippenkooien langs de treinroute Venlo-Nijmegen. Hier en daar huizen er konijnen of schapen in. Verder wordt geleidelijk al 't hout weggekapt en wellicht ook gekaapt.

Concentratiekampen vervolg:

Strafkamp Ommen:

Het kamp in **Ommen** werd in 1941 door de Duitsers gebouwd. Het kamp werd genoemd: **Arbeitslager Erika**. De soldaten die in dit kamp werkten waren voornamelijk Nederlandse collaborateurs, die que 'prestaties' niet onder deden voor hun Duitse collega's. De eerste gevangenen arriveerden op 19 juni 1942 op het station van Ommen. De gevangenen moesten eerst 3 km marcheren naar het kamp. Daar werden ze ontvangen door Nederlandse SS-ers die onmiddellijk tegen de nieuwe gevangenen begonnen te schreeuwen en hen begonnen te slaan.

De gevangenen leefden met 60 man in kleine barakken. Ze sliepen in hangmatten die drie hoog werden opgestapeld. De kleding en het eten waren van slechte kwaliteit.

Overdag werden de gevangenen ' bezig' gehouden door hen de hele dag in hoog tempo te laten werken. Ondertussen waren de SS-ers voortdurend bezig hen te kleineren, te schoppen en te slaan en elke soldaat had daar zijn eigen voorkeuren voor het gebruik van bepaalde martelmethodes.

Kamp Ommen

Juni 1942

-14-

5 op 6 Juni Afferden geteisterd door een zware bom die neerplofte midden in de nacht van 5 op 6 Juni. Van 12- ½ 2 waren de inwoners van Afferden opgeschrikt door ontelbare brandbommen die een heel stuk hei afstookten maar verder geen schade toebracht aan woningen. Toen de mensen weer allemaal in bed waren zoowat plofte dit monster neer. De school en 't huis van Jacobs stortte ineen, verder nog eenige omliggende woningen geheel of gedeeltelijk. 't Kapelletje van O.L.V. van Zeven Smarten moest alle ruiten missen waarvan nog eenige nieuwe pas ingezette glas in lood raampjes.

Vlak naast 't altaartje van O.L.V. werd een foto van een genezene versplinterd. Verder werden van nagenoeg alle woningen de daken vernield en overal de ruiten eruit. Onze familie is met den schrik en wat dakschade vrijgekomen. De kerk en pastorie leden ook glasschade. Druk commentaar over de nationaliteit van die bom. Dit zal wel een verschrikkelijk geheim blijven. Ondertussen is 't weer wat milder.

En van 6-14 Juni hebben de Tommi's waarschijnlijk vrij, we hebben er geen gehoord. 26 Mei is er te Londen een soort vredesverdrag getekend, dat werd ook deze week pas bekend. Er werd een nieuwe Indonesiër benoemd als minister.

14 Lies en Sjraar op 't Veld in ondertrouw, evenals Joep Lamberts met Miep Effrink. Harrie Urselman groeit als kool en weegt al 9 kilo en 1 ons.

15 Juni groote zeeslagen waarvan aan weerzijden verliezen vallen. De Jappen de grootste. Een Japans bericht zegt dat **generaal Plesman** gevangen is door hun. Nog strijden er Nederlandse jongens op Java en Sumatra.

18 Juni hooren we dat **Wilhelmina** naar Ottawa is gevlogen, de eerste rit per vliegtuig beschikbaar gesteld door Roosevelt. Wat een dappere vrouw en wat een gelukkig weerzien na 2 jaar scheiding van 5000 KM. zal dat zijn. H.M. gaat ook naar Washington. **Churchill** is ook naar Amerika. Hopende dat dit allemaal de vrede verspoedigt. Een versje uit de landstand aangehaald van Huigens lees ik op 19 Juni:

'Nooit wordt een arbeid goed Van wie hem wrevelig doet.'

't Is te hopen dat dit versje waarheid bevat, dan zal de arbeid van de Hollanders in Moffrika hun wel tegenvallen.

De 2de week is rustig verlopen in onze omgeving.

3de week van Juni een tip uit Vierlingsbeek. Erheen gegaan om 3 uur tot 's anderendaags ½ 10. Gonnie was goed gegroeid maar woog nog maar 10 kilo; wel een lieve schat. 's-Nachts overtocht van Tommi's 1000 in een nacht voor Bremen. Gewoon bericht 's anderendaags. Britten gooiden wat particuliere huizen en mensen in puin 'sonst nichts'. De scholen hier blijven bevolkt. De Moffen vechten nog steeds door maar de Russen houden ook stand. Uit Indië nog steeds geen bericht.

27 Juni 's avonds een mooie lezing gehoord uit Indië, uitgesproken door een landgenoot. Wat heerlijk die steun van overzee.

28 Juni zondag voorbereiding van de kinderen voor 't Vormsel.

Plesman

Koningin Wilhelmina

Roosevelt, pres. V.S.

Churchill
min. pres. Great Britain

Zondag 6 Juli was **Vader Bisschop** hier voor 't toedienen van 't Vormsel, beginnende in de Onze Lieve Vrouwe parochie en eindigde in de H. Familie kerk met een pontificaal Lof. Lies, Riek en ik zijn er naar toe geweest; mooie wandeling maar erg heet.

Begin Juli kreeg Ursula de mare dat ze weer rusten moet. Voor 100% arme tobber.

5 Juli 10de sterfdag herdenking van vader zaliger. 's Middags broodkaarten gehaald en een nieuwe hoed gekocht voor ruim f7,-.

7 Juli naar Lottum, uitgenodigd door Marieke v. Soest. Lekker kersen geplukt, zoo van den boom. Op de dorpen is niet veel van de crises op keukengebied te bespeuren. De nachten zijn tot nu toe rustig maar de berichten niet!!! Daar komt maar geen einde in zicht, 't is een moordpartij van twee kanten.

9 Juli heeft een onweer gewoed van ruim 1 ½ uur, hard en hevig als ik nog zelden meegemaakt heb. In de weien is veel vee doodgeslagen, in Helden een Rotterdams pleegkind ocharm, in Lottum inslag inde schuur van Oud.

10 Juli de eerste nieuwe petatte gegeten

Zondag 12 Juli Plechtige H. Communie in alle kerken der stad, koud regenachtig stormweer.

Zaterdagmiddag laat Tommi's naar Danzig geweest. 2300 KM. ver. Drie vermist

Begin Juli 42 geen rijst, vermicelli, pudding, griesmeel, voorradig. Op de bonnen al lang geen meer verstrekt.

13 Juli weer een aantal gijzelaars vastgezet op bevel **van Cristiansen, den beul van ons goede Holland**. De koffiesurrogaat bon duurt 8 weken, de kwaliteit is sterk gedaald.

14 Juli aankondiging van rantsoenverlaging boter kaas enz. Kaas is bijna niet meer te krijgen en ook haast niet meer te eten. 21 plus alles.

Van 13 op 14 Juli weer vuurspuwend bezoek. In den Boekend zijn weer eens 5 bommen in 't veld gevallen. De bewoners zijn weer met den schrik vrijgekomen. Wat een raadsel is dat toch van waaruit die komen. Wasdag zeer triestig, op de eerste plaats een misère met zeep. Wel bons maar nergens geen zeep als nieuwe samenstelling.

18 Juli Annie op vakantie. 's-Middags poetsen in de Lomstraat. Den helen middag regen en nog eens regen zaterdag.

De Rotterdamse Tonnie vertrokken. Ze was stevig bekomen in de Boekend maar in Rotterdam zal 't nog niet veel beter zijn. Nog steeds geen vooruitzicht op vrede.

Zaterdag gewoon 's avonds melk gehaald in Boekend.

Zondag 19 Juli begon gewoon, maar om ± 9 uur begon heel onverwacht een fietsenvordering. 2000 Herenfietsen moest Venlo leveren. Niemand weet waarvoor en waarom.

Mgr. Lemmens
Vader Bisschop

Friedrich Christiansen was van 29 mei 1940 tot 7 april 1945 Wehrmachts-befehlshaber in den Nederlanden (onder het Oberkommando der Wehrmacht) en van 10 november 1944 tot 28 januari 1945 opperbevelhebber van het 25e leger.

Hij gaf op 2 oktober 1944 de opdracht om een razzia uit te voeren in het Gelderse dorp Putten, nadat een Puttense verzetsgroep een Duitse officier had doodgeschoten.

Christiansen werd in 1948 in Arnhem tot 12 jaar cel veroordeeld wegens oorlogsmisdaden. Hij werd echter in december 1951 vrijgelaten.

Vandaag 21 Juli zijn ze nog niet in de van Speijckstraat geweest. Wij hebben gelukkig niet veel bijzonders. De Moffrikanen zijn zeer op hun hoede, de soldaten moeten in de uniform slapen. Schoenformulieren gehaald met weinig kans op slagen. De winkels zijn zoowat leeg. De etalages vol 'Ersats'. Naar Siebengewald geschreven.

22 tot en met 26 Juli 3 nachten in de kelder geweest. Vreeselijke luchtgevechten 's nachts. De Joden worden op de meest onbarmhartige wijze vervolgd.

27 Juli zondag een brief van de Aartsbischop en de andere Bisschoppen van Nederland. Een telegram aan 6 ¼ (*) om verlichting aan onze Joodse medemensen.

Woensdag 28 Juli zijn we even naar Vierlingsbeek geweest. Annie en ik vanwege de voedselvoorziening.

Van 31 Juli op 1 Aug. wordt 't vliegveld in Venlo aangevallen. Ontzettend de angst, die we uitstonden van ± ½ 2 tot bijna 3 uur. Ook Düsseldorf kreeg een vuurtractatie. In Venlo zijn ze allen op de goede plaats terecht gekomen, maar in Sevenum Horst en Baarlo is weer veel schade geleden en vooral de dooden die hierbij vielen, is erg.

- 6 ¼ - Seisinquant

Vliegveld Fliegerhorst
Venlo

Verkeerstoren
op de hei/Venlo

Concentratiekampen vervolg:

Concentratiekamp Amersfoort

Over het kamp Amersfoort is niet zoveel meer bekend. Wat we wel weten is dat duizenden Nederlandse en Belgische politieke gevangenen hier werden opgesloten en honderden hier werden geëxecuteerd. Kamp Amersfoort was een echt strafkamp. Duitsers noemden dit een PD. (polizeiliches Durchgangslager) Daarnaast werden er vooral in het begin ook Joden tijdelijk gevangenen gezet, maar later werden zij naar het kamp Vught gebracht.

Het kamp lag vlakbij de hoofdweg van Amersfoort naar Utrecht, ten oosten van Amsterdam, in de bossen van de Veluwe. Velen hebben geprobeerd te ontsnappen aan de gruwelen van de SS-ers. Een enkele keer lukte dat ook maar in de meeste gevallen werden zij voortijdig door de Duitse soldaten doodgeschoten.

Toen het kamp werd bevrijd waren er nog 415 gevangenen, maar geen een van hen was Jood.

Concentratiekamp Amersfoort

Augustus 1942

-17-

3 Aug ging Annie op vakantie naar Afferden. 's Nachts weer vliegers, maar gelukkig niets gehoord

4 Aug. kort bezoek van Oom Flavius, 's middags even naar kasteel Holtmühle te Tegelen. Oom moest daar een kiekje van hebben om na te schilderen; mooie wandeling, maar de velden zagen al net als of 't volop herfst was.

5 Aug. Irene jarig; we hebben de lieve kleine maar weer in den geest gefeliciteerd. Wanneer zal de kleine vredebrengster weer in vrij Nederland zijn. God geve dat 't spoedig zij.

Men zegt uit N.S.B. kringen gehoord te hebben dat Toon O de grootste sul v.h. spul is. Waar is 't maar, we zitten er nog steeds mee. 's Middags 5 Aug uitstapje naar Deurne om Cristine te bezoeken. Ik vond haar tamelijk goed en wat over 't verdriet van haar zus heen. Deurne is een mooi rustig dorp maar de gesprekken onder de mensen liepen ook over de oorlog en luchtgevaar. Ergens in de Peel zag ik een nieuwe boerderij "Crisishoeve".

6 Aug. koud en donker weer; nog geen komkommers in zicht. De eerste Reine Victoria pruim gegeten, ze smaakte al.

7 Aug. den afgeloopen nacht weer 1 uur in de kelder geweest. Duisburg hoofddoel, maar Houtblierik kreeg ook 4 bommen, 6 Tommi's vermist ocharm. Overdag geweldig vliegen, ook hoge. Waarschuwingen in de kranten tegen hulp aan eventuele landingstroepen. De spanning wordt groot vooral bij de bezetters.

8 Aug toespraak van Wilhelmina aan de staatslieden van Amerika. Ze doopt een oorlogsbodem, geschenk van Roosevelt met haar eigen naam. Wat zullen de Jantjes vechten om aan boord van dit schip te komen.

9 Aug Zondag Vierlingsbeekse kermis. Moeder en Anny erheen. Ook tante Coba en Truus en de rest waren daar. 's Avonds om 9 uur waren ze weer thuis voldaan over hun uitstapje. 's Nachts geen luchtalarm, wel luchtgevaar. Dat merkten ze aan de Maagdenberg waar 't huis van Willems door een projectiel in brand werd gezet. Vader Moeder en 12 kinders op straat. Vader werd gewond aan de benen en moest opgenomen worden in 't gasthuis.

11 Aug. trouwdag van neef Frans uit Rijswijk. Wasdag voor mij. Annie een manteltje gekocht voor fl 24 en 37 punten.

12 Aug geboortedag van neef Jans eersten Zoon. 's Nachts vreeselijke drukte in de lucht. De stad overigens rustig. De koningin reist nog steeds door Canada en Amerika. Ze geniet overal een geweldig medeleven met haar arme volk. In Rotterdam gebeurde wat tegen een Moffentrein f 100.000 Worden uitgelooft voor 't vinden van de daders. Tevens wordt leven bedreigd van een aantal gijzelaars.

13 Vandaag moeten de pootjes en ringen der postduiven ingeleverd worden. Wat een angst die moffen hebben. Doopdag van Sjaak Urselmann

Maria Helmenvaart 42 einde der Novene voor de vrede. 's Namiddags 3 uur komt de mare de stad in dat er 5 gijzelaars vermoord zijn omdat de daders van den aanslag op den trein te laf waren zich te melden.

Koud wordt men bij 't vernemen dezer brute daad. Maar ondanks alles gaat 't leven verder.

Titus Brandsma

Al in een vroeg stadium waarschuwde **Brandsma** via publicaties in dag- en weekbladen en tijdens lezingen en colleges voor de gevaren van het nazisme en veroordeelde hij de anti-Joodse maatregelen van het Hitlerregime. Zo was hij medio 1936 enige tijd lid van het door Nederlandse geleerden en kunstenaars opgericht Comité van Waakzaamheid tegen het nationaal-socialisme.

Tijdens de oorlog verzette hij zich tegen het verwijderen van Joodse leerlingen van katholieke middelbare scholen en was hij de architect van het verbod dat de Utrechtse aarts-bisschop Jan de Jong uitvaardigde tegen het opnemen van NSB-advertenties in de r.k. dagbladen.

Arrestatie en overlijden

Als gevolg daarvan arresteerde de Gestapo Brandsma op 19 januari 1942. Via een tocht langs de 'Oranje'-gevangenis in Scheveningen, kamp Amersfoort en de strafgevangenis van Kleef kwam hij tenslotte in het beruchte concentratiekamp Dachau terecht.

Augustus 1942

-18-

15 op 16 Aug. brand-bommen op Egypte. 1 Uur doorgebracht in de kelder, toen we weer te bed waren ging 't luchtalarm veilig.

Maandag boonen plukken en komkommers. Beiden weinig opbrengst.

Dinsdag boonen plukken.

Woensdag ging de mare door de stad dat de Engelsen en Amerikanen geland zijn in N- Frankrijk. Later bleek 't maar een repetitie te zijn, waar beide partijen zware verliezen leden. De Tommie's misten 98 vliegtuigen, waarvan 39 piloten voor hun behouden bleven. Wat een bloedbad over de aarde en telkens dringt de vraag naar voren: Hoe lang nog Lieve Heerke.

Woensdagmiddag de Rotterdamse loge's uit den Boekend op bezoek Toos en Dora op korte vakantie.

Donderdag poetsen in de Lomstraat. vrijdag gewoon 's middags 't kindje gaan kijken bij Truus en Jan.

Zaterdag weer regen. Ons Truus vierde 21 Aug. haar 39 verjaardag. Mia Titulaer zou 10 worden.

Zondagnacht rustig maar veel regen. Ondanks er ontzettend fruit gegroeid is, is in geen een winkel wat te krijgen: 'alles vor den Führer'. Controle op de wegen, overal nieuwe wanorde. Er rijden al fietsers zonder banden. Waar moet 't heen!

22 Aug uit tweeërlei bron gehoord dat de Ursulinen uit Tilburg hebben moeten ontruimen. Nu hoort onze zus Marie dan ook tot de bannelingen.

13 Aug bevel tot ontruimen 16 Aug. de sleutels al overhandigen. Wat een ontredde in zoo'n huis.

Zondag gewoon 's avonds rondwandeling met Lies.

Maandagmorgen een brief van Mia met de bevestiging van 't ontruimen. Snikheet wasdag.

Dinsdag naar Lottum, 'n tip van Marieke gehad. Maar bij de fruitkwekers durven ze haast niets meer te geven, alles moet naar de veiling. Door de vele valse fluisteringen zijn ze allen zo bang. Een koffertje met kwetsen, 6 glazen ingemaakt zonder suiker. Nergens geen azijn te krijgen: nieuwe orde. 's Nachts is 't vreeselijk warm maar rustig voor ons althans. De Moffen hebben 't nog druk over **de mislukte invasie bij Dieppe**, zooals zij 't plegen te noemen. Vreeselijk die moord en brand over de wereld.

26 Aug. bereikte ons de droeve tijding dat de hertog van Kent doodelijk verongelukt is bij een vliegtuigongeluk. Harde beproeving voor Marina die met 3 kindjes achterblijft. **Prof. Brandsma** gestorven in een concentratiekamp. Geef hunne zielen de eeuwige rust O Lieve Heer.

27 Aug Moeder naar Grubbenvorst voor de middag, Anna na den middag. 's Middags hoorde ik, dat Willemientje trug was uit Amerika. Ze werd verwelkomd door Bernard; zag er zeer welvarend uit. Spannend is de strijd bij Stalingrad. Adolf verkleint zijn gezagsdragers maar steeds. Een rechter die te beschikken heeft over 't hospitaalwezen!!!! Hoe lang nog.

28 Aug. gewoon heete dag. 's Nachts vliegers, maar niet op geweest. De Raf in 't westen, de Rus in 't Oosten, misschien gaat 't helpen.

29 Aug. Stalingrad houdt stand. Poetsen.

* **Webmaster: George Edward Alexander Windsor** (20 december 1902 – 25 augustus 1942) werd als vierde zoon van Koning George V en Koningin Mary geboren. Als titel droeg hij "Hertog van Kent".

Vervolg Titus Brandsma

Ook hier was, aldus latere getuigenissen van voormalige kampgenoten, deze 'alledaagse' mysticus een grote morele en daadwerkelijke steun voor zijn medegevangenen. Na enkele weken vol ontberingen en mishandelingen werd hij - levenslang behept met een wankel gezondheid - uitgeput en doodziek in het kamphospitaal opgenomen. Met een dodelijke injectie maakte men daar een einde aan zijn leven.

19 augustus 1942

De slag bij het Franse Dieppe op 19 augustus 1942,

loopt voor de geallieerden uit op een ramp. De geallieerden werden tijdens de verkenningsaanval opgewacht door de Duitsers.

De geallieerden, bestaande uit Engelse, Amerikaanse, Franse en Canadese soldaten, landden op de stranden bij Dieppe en werden door Duitse troepen opgewacht.

Er komen ongeveer 3.500 soldaten om het leven, voornamelijk Canadezen.

Behalve de doden waren er ook nog eens honderden gewonden.

Behalve de doden leden de geallieerden ook veel materiele schade; 29 Churchill tanks, 106 vliegtuigen, een torpedojager en een aantal landingsboten.

Hertog van Kent

Augustus 1942

-19-

30 Aug. poetsen, broodkaarten halen in den tuin van 't Concertgebouw. 't Gebouw zelf werd in orde gebracht voor 't uit te zenden zomerfeest met medewerking van Sef Cornet en de Venlospelers. Zeer heet. In den middag een bezoek gebracht aan 't Casino, naar Drika Flipsen. Een nette zuster. 't Gebouw bezichtigd waar de metselaars overal aan 't herstellen waren van de bomschade laatst op een nacht. Daarna prettig gewandeld in de tuin. Tot besluit in 't Lof gebleven. De zusters waren met 70. Toch komt men er maar enkele tegen. 't Slot bergt hen allen schijnbaar veilig op. Daarna geluisterd naar de flauwe kul aan de radio. Om ½ 9 nog gaan wandelen met Lies en Annie.

Maandag 31 Aug. Fijne zomerdag. Wilhelmentje jarig, al 62 jaar en nog zoo'n zwaar kruis te dragen. De bezetter houdt de feestvreugde goed in toom. Op de brug zag ik eenige jongens met oranje op de jas. 't Is te hopen dat dit de 3de en laatste gesmoorde Koninginnedag is. Den heelen dag komkommers geplukt. Ontzettend warm en 's avonds een bad gaan nemen om te bekomen van de warmte.

. ontzettend zwaar weer; bliksem op bliksem en donder en regen. 's Morgens om 5 uur kwam nog een onweer opzetten

Concentratiekampen vervolg:

Kamp Schoorl

Kamp Schoorl bij Schoorl werd in 1939 ingericht als legerkamp. In de Tweede Wereldoorlog werd het kamp door de Duitse bezetter gebruikt als internerings- en concentratiekamp. Commandant was Hans Stöver. Schoorl was het eerste gevangenenkamp dat de Duitsers in Nederland inrichtten. Eind 1941 werd het gesloten.

Het kamp werd in eerste instantie gebruikt voor de internering van buitenlanders die ten tijde van de Duitse machtsovername in Nederland verbleven. Later kwamen daar communisten bij. Vervolgens werd het kamp gebruikt als doorvoerkamp voor bijna 425 joden uit Amsterdam die op 22 en 23 februari 1941 bij razzia's waren opgepakt. Vanuit Schoorl werden in totaal 649 joden naar Buchenwald en van daar naar Mauthausen getransporteerd. Van deze 649 overleefden slechts twee de kampen.

Einde serie Concentratiekampen in Nederland

Kamp Schoorl

September 1942

-20-

1 Sept Wiet en Annie op reis.

2 Sept 's morgens om ½ 9 naar den kapper de haren laten doen. Vreeselijke geduldsoefening 10 op ½ 1 klaar, gauw naar huis, maar er volgde nog een geduldsoefening. Aan de overweg wachten tot een eindeloze goederentrein voorbij was. 't Ging weer richting Moffrika. Bob was weg. Wat voerden ze weer weg? 's Middags wat uitgerust. De jongens uit Arcen op bezoek om 't kruiske te halen maar 't was ook wat warm om te werken. 's Avonds Wiet trug.

Donderdag augurken plukken tot 5 uur 's middags. Even naar den Boekend; op Drika moeten wachten met de melk. 9 Uur naar huis, toen nog naar de tram gaan zien of Anna trug kwam. Tram weg. An niet gekomen. In 't donker naar huis. Een Moffrikaan wilde me vergezellen, 'aber er bekaam keine ans'lüs'. In den morgen hebben ze onze goeie heer Deken weggehaald en naar de gevangenis in Maastricht gebracht.

Zoo kwam de **eerste vrijdag** aan van Sept. 's Morgens naar de H. Mis van 8 uur. Gezongen door 't kinderkoor, 's middags poetsen in de Lomstraat. 's Avonds zonder ongelukken thuisgekomen. Om 9 uur is 't al donker en nog steeds verduisteren.

Zaterdag heeten dag. An thuis. Druk werk den heelen dag.

Nu is 't Zondag de eerste van Sept. Donker, mistig en regenachtig weer. Misschien klaart 't op. 's Middags met Lies naar Hout-Blerik naar 't Lof. 6 Uur weer thuis, 's nachts luchtalarm. *8 Bommen op den Hamel deden ons veronderstellen, dat ze op ons hoofd neerkwamen. Een brandende Tommie stortte neer in de H. Hartparochie in Tegelen, 2 dood 4 gevangen.* De kapotte vlieger stond 2 dagen te kijk op de baan.

8 Sept feest van Maria Geboorte. 's Morgens naar de kerk. 's Middags met 't koffer van Annie op de fiets, bij Gebr. Slot bandenpech, lopen naar Grubbenvorst, de fietsenmaker niet thuis, de smid maakte maar alleen banden voor goeie bekenden, nieuwe orde. Annie niet meer gezien. Ursula ook naar bed.

9 Sept weer gewone dag. Alles weer een beetje opruimen en wassen. 't Was nogal heet en schoot goed op

Donderdag gewoon

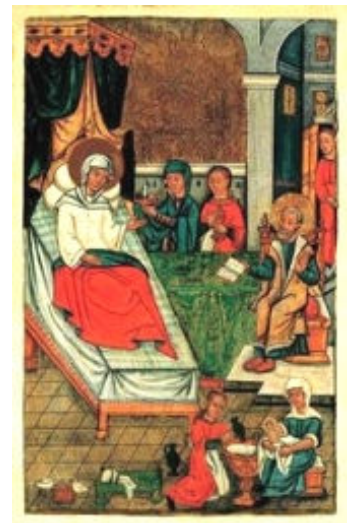
Vrijdag 's avonds van Donderdag om ½ 12 luchtalarm. 2 uur in de kelder bijna. Bommenregen op Rijn en Roergebied, vooral Düsseldorf en Duisburg. *Wanneer zal dat aardse onweer een einde nemen.* De Russen houden goed stand. 't Is te hopen, dat die paal en perk weten te stellen met zo'n leger als 't Mofse.

11 Sept augurken plukken.

12 Sept zaterdag bons halen. Oom Wim jarig in de verte.

Zondag 13 Sept viering van Moeders verjaardag in kleine kring. Wiet en Ton naar Vierlingsbeek. Nol en z'n gezin op bezoek. Fried word al een heele baas. Harrie is een lief kindje.

Maandag 14 Sept. Moe's verjaardag. Mia en Truus en Annie feliciteren 's morgens. Zal de 63ste verjaardag van Moe in vredig en vrij Nederland zijn. Bange vraag. 's Middags even een tractatie brengen naar Grubbenvorst. Ursula en Annie eventjes gezien. Ursula was een beetje beter.

Maria Geboorte is een Mariafeest in de Latijnse en de Orthodoxe Kerk. Het feest viert de geboorte van Maria, dochter van Anna en Joachim. Eerste bronnen, die de viering van Maria's geboorte bevestigen, dateren uit de 6e eeuw. De datering op 8 september is ontleend aan de traditie. Op basis van deze datum werd later de viering van Maria-Onbevleete-Ontvangenis bepaald (nl. 8 december, 9 maanden voor 8 september)

September 1942

-21-

De laatste nachten zijn hier rustig geweest. Toch zijn de Tommie's naar Bremen geweest. De Russen tracteren aan den Oosterkant. Zou dat nu eens gaan baten.

15 Sept. 's morgens vroeg onweer. 't Is heerlijk fris nu. Frik is naar Afferden. 13 Sept verdronk een jongen in Tegelen met zwemmen.

15 Sept verongelukte een bruggenbouwer. Zoo wordt de een na de ander opgeroepen voor den eeuwige Rechter.

16 Sept 's morgens komkommers zoeken. 't Is erg afgekoeld en 't dreigt weer te regenen. Enfin alle weer is Gods weer. Telegram uit Afferden: dochtertje geboren. Een oproep voor mij. Eerst naar den Boekend, dan nog met Trina de kindjes de pokken laten zetten. Zij met Harrie, ik met Sraarke van Stienke. Aardig gezelschap zoo'n troepje baby's. 's Middags om 4 uur op de tram om ± 6 uur aankomst, wat een geduld moet men hebben tegenwoordig. Cristina Huberta Jacoba was al gedoopt toen ik aankwam. Moeder en kind maakten 't goed. Nummer 10 was zeer welkom bij de rest. De meisjes vonden 't leuk weer een zusje te hebben. Wat een drukte in zoo'n groot gezin.

Zondagmiddag even naar Siebengewald. Tante was gelukkig nog gezond. Mia mag nog niet op wat een geduld is er noodig bij zoo'n longlijden. 's Avonds in de maneschijn truggefietst, in Afferden aangehouden door de politie en aangemaand te lopen. Gelukkig zonder bon.

Maandag en Dinsdag zeer druk. Dinsdagavond afscheid en bij tante An gaan slapen. 's Morgens op de tram van 6 uur. Thuis om kwart voor 8. 't Werk wilde niet erg vlotten. Om 6 uur 's middags ook hier de was schoon.

Vrijdags poetsen bij Bets. Om 9 uur al duister. Misselijk getjengel in de stad van de carrousels. (webm.: bommen)

Zaterdag bons halen.

Zondag bezoek van Grubje. Annie kwam per fiets, maar in Sept 42 is 't fietsen een kwelling wegens aanhoudende bandenpech.

Maandag begin gewoon zeer leelijk weer.

16 Sept kondigde Prins Bernard de verwachting aan van een nieuw kindeke. Geve God dat 't gauw op vaderlandsen bodem mag zijn, 't gezin van Bernard en Juliana.

30 Sept. bezoek van Oom Gerard, die moest hier ter vergadering en Dora naar Marres. Iedere dag mooi weer.

Oktober 1942

-22-

2 Oct. eerste vrijdag. Geen voorbereiding voor 't feest v. Treeske.

Vrijdagavond luchtalarm te Venlo. Brandende vliegers vielen en in de lucht werd hevig geschoten. Op de Uelingshei knalt 't afweergeschut zoals we 't nog zelden meemaakten. We waren zoowat een uur in de kelder. Dan naar bed, eerst nog even bidden om vrede en dan is 't weer gauw morgen. Dan beginnen de tongen los te komen en de meest fantastische geruchten doen de ronde. Zoo omhult bijna iedere nacht een groot raadsel.

Zaterdag en zondag normaal. Zondag even naar den Boekend en daarna met Riek als gezelschap trug uit den Boekend. Den Boekenderweg ten eind even een botsing, wij kwamen met den schrik vrij maar de fietsen met verbogen spaken.

Maandag fijn zomerweer rustige nacht. Maandagavond $\pm \frac{1}{2}$ 10 in de verte bombardement.

Dinsdagmorgen 1ste bericht de mijnen bezocht. Eerst geen elektrisch, na 1 $\frac{1}{2}$ uur wel weer. Om 12 uur werd de gastoevoer onderbroken. Wie weet voor hoe lang.!!!!!!

4 Oct Zondag bezoek van tante Anna tot maandagmorgens.

6 Oct wasdag. 's Middags om $\frac{1}{2}$ 7 naar 't ziekenhuis om Moeder Clevis op te zoeken, maar mocht niet bij d'r, omrede 't geen bezoektijd was. Er zijn weer veel dyfterie patiënten.

Woensdag begon zeer rustig, de zon brak door en droogde de was. Zeer warm voor den tijd van 't jaar. Nog geen definitief nieuws over de mijnstreek. Wel een oproep voor hulp **van d'Ansembourg**. Ach Here Jezus wanneer is deze tijd voorbij. 't Mensdom word zoo nerveus, vooral hier in huis. Brief van Cristine: ze had liever geen bezoek..!!!!!!

Vrijdag naar de stad boodschappen en bij Bets poetsen. 's Avonds om $\pm$ 10 uur huiswaarts. Stikduister, wel rustig zelfs geen schijnwerpers. Thuis gekomen vond ik Dora hier.

Zaterdags met d'r naar den dokter, maar den dokter was naar Maastricht aan 't doodsbéd van vader Marres geroepen. Nog steeds niets definitiefs over 't bombardement van de mijnstreek. De een lult dit, de ander dat. De krantenberichten lijken nergens op. Voor velen stond in de stad op bulletin dat de gastoevoer eenige uren per dag weer open was. 't Is waar, maar er is weinig druk op. Voor velen toch weer een uitkomst.

Zondag de 2e van Oct. Wiet is op bezoek naar Grub. 't Weer is een beetje beter als gister. 's Middags met Moe naar 't Lof, 's avonds nog even gewandeld tot 't echtpaar Mooi.

Maandags gewoon.

Dinsdagmorgen naar Lottum naar Marieke. Na een gezellig voormiddagje beladen met appels en gepropteerd van 't zien van 't zeer fijn sorteren van 't fruit voor de onmenssen, maar ja!!! Hopelijk is 't gauw gedaan, dan denkt men laat ze nog maar eventjes genieten. Op weg naar de bus even bij Jonkers goedendag zeggen, ook de 82 jarige tante Nella die voorbereid was voor de hemelreize. Ze was wel minnetjes, maar nog helder van geest.

Max de Marchant et d'Ansembourg

Hij was de zoon van een rijke Limburgse edelman en Tweede Kamerlid, graaf Iwan de Marchant et d'Ansembourg. Max de Marchant werd in 1912 genaturaliseerd tot Pruisisch staatsburger en hij vocht in de Eerste Wereldoorlog als (minderjarige) oorlogsvrijwilliger in het Duitse leger.

In 1933 sloot hij zich aan bij de Nationaal-Socialistische Beweging (NSB) van Anton Mussert. Omdat het ambtenaren verboden werd om van de NSB lid te zijn, moest hij in 1934 terugtreden als burgemeester van Amstenrade.

Bij de Statenverkiezingen van 1935 werd hij voor de NSB in de Limburgse Provinciale Staten en in de Eerste Kamer gekozen. In 1937 werd De Marchant voor de NSB in de Tweede Kamer gekozen waar hij optrad als fractievoorzitter (tot 10 mei 1940).

Voor de NSB werd hij in 1941 commissaris der provincie (de nationaalsocialistische benaming voor de Commissaris der Koningin) van Limburg.

Vlak voor de bevrijding van Zuid-Limburg vluchtte hij naar Duitsland. Op 30 april 1945 werd de inmiddels door de NSB geroyeerde Max d'Ansembourg gearresteerd.

Het Bijzonder Gerechtshof te 's-Hertogenbosch veroordeelde hem op 29 april 1946 tot 15 jaar gevangenisstraf. In 1954 werd hij in vrijheid gesteld.

Oktober 1942

-23-

Tilla is net een verpleegster, geholpen door de echte zuster gaat dit wel. Trug naar huis even nog met vrouw Zegers gepraat, wat heeft men dan veel te vertellen als je iemand na 9 jaren voor den eersten keer ontmoet.

Woensdagmorgen de stad in boodschappen, o.a. elleboog halen, naar de smid voor de kachel en snoep. In Jamin ½ uur op beurt wachten, winkels worden al leeger. Moeder 's middags achter op de fiets mee naar den Boekend.

Donderdags gewoon.

16 Oct herdenking van Sefs geboortedag, bange vragen omtrent die'n goeden broer. Begrafenisdag van tante Door, z.g. Mientjes geboortedag. Avond van ½ 10- ½ 11 in schuilkelder, vuurspuwend bezoek voor Keulen. We hoorden 't echter niet donderen in Keulen.

Zaterdag kachel gezet. 's Middags naar den Boekend geweest. Vreeselijk vies weer. Gehoord, dat Mgr. Aerts met nog 7 paters en eenige zusters door de Jappen vermoord zijn. Geen andere namen, ontzettend gestoorde uitzendingen, zoodat niemand fatsoenlijk naar de nadere omschrijving kon luisteren. Op Guinea geven de laatste Nederlanders zich over. Wat een verdrietige tijd. Weer 15 vaderlanders, z.g. gijzelaars doodgeschoten wegens sabotage door anderen gepleegd. Ach Lieve Heer, wanneer houdt dat geselen op. Spaar Heer en bekeer de zielen. Zal 't bloed van de vermoorde missionarissen ook weer 't zaad zijn voor nieuwe Christenen. Voor ons onnozelen zijn Gods raadsbesluiten nu eenmaal ondoorgrondelijk. Alleen hoop en vertrouwen op Goddelijke barmhartigheid maakt ons 't verder leven mogelijk.

Zondag Missiezondag, een witte pater missionaris, die niet trugkon naar de Missie, preekte voor de voortplanting des geloofs. Z.E. vertelde dat er 100 missionarissen klaar stonden voor de Missie God. Geve, dat ze spoedig kunnen gaan. Aan den vooravond van Missiezondag sprak de Koningin een woord van troost tot de familie der ter dood gebrachten. H.M. is ook erg bedroefd maar vol Gods Godsvertrouwen. Ook in Boston sprak een Mgr. tot 't katholieke volk van Nederland, vertaald door een Nederlandse priester.

Maandag met Dora naar Marres. 's Middags wasdag, een en al regen en duistere triestigheid. Net een beeld van den tijd. Waarschuwing van overzee voor 't treinverkeer, niet laat reizen enz. enz. Gestook in de kranten tegen de geallieerden.

Dinsdag wasdag. 't Grootste nieuws dat Riek kennis had na een stiekeme voorbereiding van ruim een ½ jaar. Ondoorgrondelijk zijn soms de geheimen der mensen, ook van vriendinnen. 's Avonds na 't Lof, met Lies naar 't bad.

Woensdag de naaister hier, 's middags even naar Grub. Ursula feliciteren. Staande in de bus retour. Vele passagiers bleven staan, ocharm enfin, dat brengt de nieuwe orde mee...

Donderdag vreeselijk hondenweer. Stalingrad vecht nog steeds. De soldaten klein van stuk zijn aan de kazerne aan 't skiën leeren op dennennaalden en assenpaden. Zou 't in Rusland ook zoo zijn? Zouden de Duitsers allen dood moeten eer de oorlog uit is? Men zou 't haast gelooven.

Mgr. Aerts

Op 30 juli 1942 (!!) werden op de Molukken 14 missionarissen, waaronder bisschop Mgr. Aerts, door de Japanse bezetters doodgeschoten.

Het dagboek maakt hier pas op 17 oktober melding van!!

Oktober 1942

-24-

22 Oct. bommenregen nabij Grub. en Deurne waar precies weet men niet. 's Nachts rustig.

23 Oct. weer omstreeks 4 uur bombardement op 't vliegveld en weer ergens neven 't spoor, in de omtrek van Blerik. Poetsen in de Lomstraat. De regen houdt aan. De maan klaart 't weer 's avonds wat op maar toch komt er weer regen.

24 Oct. Zaterdag als zoovele zaterdagen. Veel werk, niet veel baat met poetsen. Wiet ruilt uien met brood, nieuwe orde.

Zondag 't feest van Cristus Koning. De H. Missen zijn stampvol. Uit ons huisgezin blijft één lid achterwege 's morgens bij de Koningshulde jammer!! Collecte voor de getroffen mijnstreek. Vele offergaven vielen in 't mandje voor de hulpactie van Vader Bisschop.

26 Oct. Stalingrad vecht nog door. *Een grap van vandaag is: ieder huis moet twee stoelen leveren voor Duitsland. Op de wedervraag wat moeten ze daarmee luid 't antwoord ze staan al zoo lang voor Stalingrad. Ze willen eens gaan zitten.* Droge grap in dezen diep droeven tijd. Wanneer zal 't Duitse leger doodgebloed zijn. Arme moeders en vrouwen die vergeefs op man en zoon wachten.

27 Oct. gisteravond hoorden we dat mr. Pastoor aanzegging kreeg, **dat de klokken gehaald werden.**

Dinsdagmorgen voor dag en dauw waren de betaalde roovers hier en volbrachten hun luguber werk. Wat een vreeselijke ontwijding zoo'n klokken, zinnebeelden voor ons katholieken om nu versmolten te worden voor oorlogstuig. Ach Lieve Heertje laat dit 't einde zijn der moderne heidense dwalers. **Willy den Ouden** spreekt voor de radio in 't rijk waar nog vrijheid heerst van denken en spreken. Een Hollands vlieger overleden in 't ziekenhuis in Ottawa. Prins Bernard op reis in ons West-Indië. Overal hartelijk toegejuicht. Mevr. Roosevelt in Londen. Nog een droeve tijding: Mr. Deken en Dr. Donders, twee dierbare stadgenoten in gijzeling, zijn ziek. O.L. Vrouwe van Genooi bidt voor hen.

's Middags 27 Oct. distributiekaarten halen. Eerst naar den tandarts, 2 tanden laten trekken nu heb ik er nog 6 van m'n eigen. Hoe lang nog. !!!!!

28 Oct. brief van Mia uit Sieb. dat ze genezen verklaart is door den dokter. Wat een blijdschap voor zoo'n kind net voor 't bereiken van de 21ste verjaardag. Ons Marie schreef ook nog eens vanuit 't gordijnenhuis. Ontbinding van den R K Bond van Grote Gezinnen. Gestapo onderzoek ten huize van voorzitter v. Meegeren. (* zie voetnoot)

28 Oct. gewoon leelijk herfstweer een trip naar den Boekend.

29 Oct. weer gewoon 's avonds naar de leeszaal door de donkere straat bijna niet thuis te komen, kaart van Annie die de aankomst meldde hier van de vrije dagen.

30 Oct. vrijdag, *Stalingrad houdt stand. Radio Oranje en Brandaris zijn ineengesmolten.*

31 Oct. Stormachtig weer. Wiek's 33ste verjaardag. Proficiat! Bericht van Mia uit Siebengewald dat ze genezen is. Gode zij dank.

In de tweede wereld oorlog eisten de Duitsers **de klokken** van de kerken op om ze te smelten en kogels van te maken.

Willy den Ouden

* Rotterdam 01-01-1918

† Rotterdam 01-12-1997

Willy den Ouden of Willemijntje, zoals haar koosnaam luidde, is een legende in de Nederlandse sportgeschiedenis en behoort tot de allergrootste zwemtalenten die ons land ooit heeft voortgebracht. Reeds in haar vroege tienerjaren zwom zij naar wereldrecords en titels.

* Voetnoot vd webmaster:

In 1930 liet de Bond een propaganda-film maken, getiteld 'Moederweelde'. Voorzitter *Van Meegeren* was niet erg tevreden met het resultaat en gaf in 1938 een nieuwe filmmaker de opdracht om een propaganda-film te maken voor het grote gezin. Dit keer was het een schot in de roos. Wim Cox jr. was een oud-leerling van Van Meegeren en had al een aantal korte films gemaakt. Dit was zijn eerste grote film. Met slechts een eenvoudige 16 mm camera en een zelf ontworpen geluidssysteem wist hij een film te maken die nog steeds opvalt vanwege zijn technische, maar ook poëtische kwaliteit. De film, waarin veel gebruik wordt gemaakt van beeldrijm, toont het dagelijks leven van een groot, *katholiek gezin in Venlo* (waar de families Cox en Van Meegeren woonden).

Wim Cox uit Venlo

Algemene Info webmaster

Militaire Begraafplaatsen in Nederland

Pas vanaf de Tweede Wereldoorlog kent Nederland specifieke militaire begraafplaatsen. In het buitenland verschenen grote militaire erevelden drie decennia eerder, ten tijde van de Eerste Wereldoorlog. Daarvoor was het eigenlijk een onbekend verschijnsel. Gesneuvelden bleven lang liggen op het slagveld en verdwenen uiteindelijk in anonieme massagraven die vaak al snel werden vergeten.

Nederland kent een drietal nationale erevelden.

Op de **Militaire Erebegraafplaats Grebbeberg** liggen voornamelijk soldaten die in de meidagen van 1940 zijn omgekomen.

Op het **Ereveld in Loenen** liggen naast militairen vooral veel burgerslachtoffers.

En op de **Erebegraafplaats Bloemendaal** liggen enkele honderden verzetsstrijders.

Maar Nederland kent ook **ruim twintig buitenlandse erevelden**. Wellicht de bekendste van deze buitenlandse militaire begraafplaatsen is 'Margraten', officieel de 'American Military Cemetery', het is 26,5 ha. groot. Het is niet het grootste ereveld, dat is nl. het 'Deutscher Soldatenfriedhof' in Ysselsteyn (L), waar meer dan 30.000 Duitsers rusten.

Erebegraafplaats Grebbeberg
Zie blz. 28

Ereveld Loenen
Zie blz. 30

Erebegraafplaats Bloemendaal
Zie blz. 41

November 1942

-26-

1 Nov. Anna op bezoek en Toos uit Afferden. Tamelijk mooi weer

2 Nov. Droevig nieuws over Java en z'n bewoners, vaag verteld door een ontsnapte Nederlander. Allerzielen '42 dubbel of beter 3 dubbel droevig. 's avonds Annie naar huis La Providence.

4 Nov. wasdag.

5 Nov. groote Engelse overwinningen in Egypte. De Duitsers worden trug geslagen. Een hoge Duitser sneuvelt, een Italiaan gaat op vakantie in een Brits gevangenkamp. Zou 't einde nu in zicht komen? 't Is te hopen! **Bob eindigt Radio Oranje** : *'Als is de dag nog zoo zwaar en hoe pijnlijk de scheiding we zijn weer één dag dicht bij de bevrijding.'* Wiet trug uit Afferden met goede gaven beloond.....

6 Nov. poetsen in de Lomstraat, 's avonds mooi weer, erg donker. Britse berichten blijven moed brengen.

7 Nov. Zaterdag poetsdag bij buur Kerren. Voorbereidselen voor de gouden bruiloft.

Zondagmorgen om 9 uur Hoogmis voor 't jubelend paar. In den namiddag weer regen, bezoek van een oude wapenmaker van Wiek. Daverend nieuws: over zee landden Amerikanen Noord Frans Canada. Rommel blijft trugtrekken, vele divisies geven zich over, meest Italianen. Vichie Frankrijk zegt tegen de N.t. Fransen tegen vechten. Of ze luisteren zullen, ik hoop van niet. Eindelijk is er toch eens een begin gemaakt, aan 't eind hopen we. Stalingrad houdt al 102 dagen stand. De Russen vallen nogal mee. De Vecht-honger-koning houdt een rede op **8 Nov.** Benieuwd wat ie gebrald heeft. Ik heb Cristine een brief geschreven.

Maandagmorgen 't nieuws werd vreeselijk gestoord op alle zenders, dus 't blijkt nog goed te zijn daar. Lieve Heer laat ons Kerstmis in vrede beleven in '42. De morgenwijding gaf een plaatsje voor een innig gebed voor Juliana. Bernard is nog steeds in West-Indië.

9 Nov. mooi herfstweer, wel koud. De berichten blijven goed. Worden vreeselijk gestoord; alleen de rede v.d. 'verführer' mag ongestoord den ether in. De Amerikanen ontmoeten weinig weerstand. Met nieuwe moed hopen we dat de goede berichten aanhouden.

Churchill zegt **10 Nov.** 'Dit is niet 't begin van 't eind, maar 't eind van het begin. St. Martinus de berichten blijven hoopvol. De Duitsers bezetten de rest van Frankrijk, wat zich ondanks de vreeselijkste moordpartijen toch niet onderwerpt.

11 Nov. wordt bekend, dat geheel Frans Noord-Afrika den strijd opgeeft. Tunis krijgt bezoek van Duitse parachutisten. Wapenstilstandherdenkdag voorige slachting.

12 Nov. De Britten gaan langzaam voorwaarts. Twee generaals, Stoffer en Blik genaamd, gaan de rommel opruimen daar. Wel vreeselijk die moordpartijen. Stalingrad houdt nog steeds stand. Telkens vallen nieuwe Duitse troepen aan en de meeste sneuvelen. Gek, dat zoo'n soldaten niet opgeven. De bezetting hier is nog maar dunnetjes. Vichie Frankrijk protesteert hevig. **Girrou (webmaster: zie aantekening in rechterkolom) op meesterwijze ontsnapt en aangesteld als generaal.** De Duitse pers zegt, dat ze hem haast vermoord hadden.

Bedoeld wordt:
Bob den Doolaard van Radio
Oranje

Dagboekschrijfster bedoelt:
Generaal Henri Giraud
De Franse generaal Henri Honoré Giraud werd in 1879 geboren in Parijs.

Tweede Wereldoorlog
Henri Giraud kreeg in 1940 opdracht met het zevende leger door België naar Nederland op te rukken om daar de Duitsers aan te vallen. De generaal werd echter gevangengenomen. In 1942 ontsnapte generaal Henri Giraud.

Oppebevelhebber in Frans Noord-Afrika
Giraud werd oppebevelhebber in Frans Noord-Afrika.
Henri Giraud overleed in maart 1949 in Dijon.

November 1942

-27-

De daders werden gearresteerd en terechtgesteld. Hier komen bijna geen vliegers meer de lucht in. Of ze haast op zijn? Ook de Tommie's laten West-Europa eenigzins in den steek. Noord-Frankrijk krijgt op tijd bezoek.

13 Nov. 't Wordt wat kouder.

14 Nov. Dag der politie. Groot geschreeuw maar weinig wol. De Venlose jeugd moet niets hebben van de nieuwe wanorde. Prachtig, enkele N.S.B.-kinderen gingen eten van de éénpans maaltijd in den Prins, luide nageschreeuwd door de rest der jeugd.

15 Nov. Zondag ijzig koud. Congregatie gehad.

16 Nov. wasdag.

17 Nov. worst maken. Naar den Boekend. 't Nieuws blijft goed. **De 'Schilder' krijgt aardig wat te verduren, de 'stakker'.** Hoe moeilijk de dag, hoe pijnlijk de scheiding, we zijn toch weer één dag dicht bij de bevrijding. Moeders reis naar Grubje uitgesteld tot Donderdag.

Dinsdag en halven woensdag in den Boekend geweest. Naar huis, waar alles nog op 't oude was. D'Engelsen gaan goed vooruit maar o.i. lang niet hard genoeg.

Donderdag 19 Nov. Frik jarig, 25 jaar. Moeder naar Grub. Wiet naar de V.B.N.A (webmaster: Vereniging ter Behartiging van den Nederlandsche Aardappelhandel). Nol spruitjes plukken. Moeder aan de bus blijven staan in Velden. 2 Uur gewacht op de tram Vrijdag naar de Lomstraat. Rustig 's nachts, nu Italië aan de beurt! Ach, wanneer komt 't einde? In Engeland sterke voorbereidingen voor 't ontredderde Europa weer op gang te helpen. Hier iederen dag aangifteplicht van alle bouwvakarbeiders; met angst voor deportatie gaan deze mannen naar huis.

Zondag 22 Nov. St. Caecilia. Antje jarig. Den eersten keer gevroren in den herfst van '42. In Rusland vriest 't ook al lang.

23 Nov. groote successen der Russen bij Stalingrad. oud wordt men bij de verslagen der oorlogskundelingen. Toch houd Göbbels nog rede's.

24 Nov. Wasdag, duister weer net als de tijd. Bezoek aan de tandarts.

25 Nov. St. Catrien, koud en duister weer. De radio-uitzendingen worden hevig gestoord. Aan gene zij blijven ze hoop geven.

27 Nov. poetsen, nog steeds de fiets kapot.

28 Nov. zaterdag.

29 Nov. Zondag op reis via Vierlingsbeek naar Siebengewald. Eerste nieuws: Truus van Siebengewald heeft een dochter, Cori. Zondagavond bij Toos logeeren.

Maandagmorgen naar Siebengewald. Tante Coba ging naar Nijmegen en ik bleef eenige dagen helpen daar. Mia op weg naar genezing. Ze kon 't echter nog niet gelooven.

Donderdagavond trug naar Beek. Volbeladen naar huis. Wat is die duisternis een ramp om deze tijd. 's Avonds bericht van Engeland, dat onze mooie **Isaak Sweers strijdend ten onder is gegaan. (* zie voetnoot)** Van 220 leden der bemanning slechts 82 gered. Berichten zijn doorgegeven aan 't Roode Kruis.

31 Nov. vrijdags. Poetsen en vergeefs getracht een St. Nicolaas cadeautje te koopen voor ons Annie. Geen meisjesboeken te koop, nieuwe wanorde. 's Middags gaat Frik 't schrale pakje naar Grubje brengen

Hitler in 1925

Toos doelt hier op het feit, **dat Hitler** vroeger (kunst)schilder was.

Hitlers ambitie was het nl om kunstschilder te worden. In 1907 toog hij naar Wenen om zich in te laten schrijven bij de kunstacademie. De kunstacademie waarbij hij zich aanmeldde wees hem echter af. De directeur wees hem erop dat hij wel een zeker talent had en suggereerde hem eerst wat teken en schilderlessen te nemen en het dan nog eens te proberen om toegelaten te worden. Ook was hem opgevallen in diens getoonde werken dat de jonge Adolf Hitler belangstelling had voor architectuur en gaf hem de alternatieve optie om misschien architect te worden, maar dit betekende wederom datgene waar hij een gruwelijke hekel aan had: regelmatig werken. Niet van zins zich echt in te zetten om zich verder te bekwamen zwierf Hitler een tijdje rond door Wenen. In de jaren vóór de Eerste Wereldoorlog verdiende hij naast zijn wezenuitkering de (karige) kost met allerlei kleine baantjes en werkte hij als ongediplomeerd kunstschilder. Zo beschilderde hij ansichtkaarten met landschapjes welke hij verkocht. Dit leverde weinig op en daarom overnachtte hij dikwijls in een daklozenpension.

Voetnoot van de webmaster:

Hr. Ms. Isaac Sweers (Destroyer)

D.d. 13 november 1942 door een Duitse onderzeeboot (de U-431) voor de Noord-Afrikaanse kust tot zinken gebracht. Van de 194 opvarenden werden er 108 vermist.

Militaire Begraafplaatsen vervolg:

Militair ereveld Grebbeberg

Het **militair ereveld Grebbeberg bij Rhenen** is de laatste rustplaats van meer dan 400 Nederlandse militairen die in mei 1940 sneuvelden in de strijd om het zuidelijkste gedeelte van de Grebbelinie. Zij zijn begraven in de grond die zij met hun leven hebben verdedigd. Na de overgave werden de Nederlandse en Duitse slachtoffers op de plaats van het strijdtoneel begraven. Deze begraafplaats op de Grebbeberg werd hiermee de eerste oorlogsbegraafplaats van Nederland. Na de oorlog werden de stoffelijke resten van de Duitse militairen overgebracht en herbegraven op de begraafplaats voor Duitse gesneuvelden in Ysselsteyn (Limburg). Sinds 1946 worden op de Grebbeberg regelmatig militairen herbegraven die elders in Nederland in die meidagen zijn gesneuveld en in familiegraven lagen begraven. Het ereveld telt nu ruim 800 graven. Op het ereveld staan een aantal herdenkingsmonumenten voor de regimenten infanterie die in mei 1940 op of bij de Grebbeberg waren gelegerd. Centraal staat een monument, dat in 2005 werd onthuld ter nagedachtenis van 138 Nederlandse militairen die in de meidagen van 1940 zijn gesneuveld en van wie de laatste rustplaats niet aanwijsbaar is

**Militair Ereveld
Grebbeberg**

December 1942

-29

Zondag de spannende afwachting is weer voorbij. St Nicolaas bracht nog steeds niets.

Moeder kreeg een warme mof maar was er niet apart blij mee.

Zoo was 't 6 Dec. Den heelen dag regen. Geen aparte vliegerij. *Toch hoorden we 's middags, dat Eindhoven bezoek kreeg van de RAF. Kort maar hevig. Duizenderlei zijn de berichten. De eene zegt 100 dooden, een ander 500. Misschien komen we d'r later achter. De Filips fabriek in puin. (* zie voetnoot)* Waar moeten de overlevenden weer naar toe, de arbeiders.

7 Dec. den heelen dag napraten over Eindhoven.

8 Dec. biddag voor onze parochie. Ach Heer geef ons vrede.

9 Dec. mooi en zonnig. De was goed aangedroogd. Dankbetuiging van Annie. Brief van Cristine: verpleegden en zusters hebben angst voor ontruiming.

11 Dec. Lomstraat poetsen. Eerst naar de tandarts een tand plombeeren en 't nieuwe gebit inzetten.

12 Dec. begin van de Novene.

13 Dec. zondag. Voortzetting van de Novenen. Jammer kan de pater niets van preeken.

Maandag naar Postkantoor en tandarts. Drukte in de stad en bijna niets meer te krijgen:

Dinsdag regendag

15 Dec. berichten blijven nogal goed, maar dikwijls wordt eraan herinnerd dat de herovering niet zoo makkelijk zal zijn, owee!! Juliana maakt 't goed.

Vandaag kwam Pastoor Seelen kennis maken. Ruim een jaar na zijn intrede, enfin beter laat dan nooit. Morgenvroeg kwart na 7 naar de "Gulden Mis".

Donderdag gewoon.

Vrijdag naar den tandarts en naar Bets.

Zaterdag 19 Dec. Annie afhalen van de extra bus. Wel koffers van Annie, maar zelf moest ze lopen.

Zondag laatste Zondag van den Advent. *'s Avonds ruim ½ 8 Tommi's. Hevig afweer. Opeens viel een zwaren bom in de Ruisstraat in Blerik, 17 mensen dood, waaronder een gezin v.+m. en 5 kindjes. Lang hebben ze moeten zoeken eer ze de mensenresten hadden tussen 't puin. Wat een droefheid voor Kerstmis Vader Bisschop troostte de familie en toen Donderdagmorgen 24 December de stoffelijke resten begraven werden, droeg Z.D.H. ook de requiem Mis op.*

Vanmorgen Kerstmis '42. Een weinig gevroren, mooi stil winterweer. De Kerstmis werd mooi gezongen waaronder een Kerstwens uitgesproken werd van vader Bisschop. Tevens een bede om hulp, geestelijke en stoffelijke. De nieuwsberichten melden dat **Darlan vermoord** is, door wie??

26 Dec. zelfde stille donkere dag, rauwvors maar koud. De moordenaar van **Darlan** is Frans. Naam word geheim gehouden om militaire reden. Vanmorgen is 't doodvonnis voltrokken, dat gister uitgesproken is.

**R.A.F.
Royal Air Force**

Francois Darlan

Voor de oorlog leidde hij de Franse marine. In de Tweede Wereldoorlog werd hij minister van marinezaken onder Henri Philippe Pétain. Hij hield deze functie tot februari 1941, toen hij Pétain opvolgde en minister van binnenlandse zaken, buitenlandse zaken en defensie werd.

In januari 1942 werd **Darlan** de chef van de Franse strijdkrachten in Noord-Afrika. Toen de geallieerden in november 1942 Noordwest-Afrika veroverden, gaf Darlan zich over. Darlan werd op 24 december 1942 in Algiers, (Algerije) vermoord door Ferdinand Bonnier de la Chapelle, die op 26 december 1942 hiervoor werd gefusilleerd.

Voetnoot webmaster:

6 december 1942 was een zwarte dag vanwege het bombardement op de Philipsgebouwen (Sinterklaas-bombardement).
Daarbij werden ook veel andere gebouwen geraakt.
Het aantal slachtoffers bedroeg naar schatting 140 burgers.

Militaire begraafplaatsen vervolg:

Ereveld Loenen

In 1947 besloot de Nederlandse regering de stoffelijke resten van de Nederlanders die in Duitsland waren omgekomen, over te brengen naar Nederland. Deze slachtoffers rustten op vijandelijke bodem en hadden vaak geen behoorlijke begrafenis gehad.

Om dit besluit uit te kunnen voeren, begon de Oorlogsgravenstichting in 1948 met de aanleg van een **ereveld in Loenen** (gemeente Apeldoorn).

Op 18 oktober 1949 opende H.K.H. Prinses Wilhelmina het ereveld waar nu ruim 3600 Nederlanders begraven liggen. Regelmatig vinden hier nog herbegravingen plaats.

Een belangrijk kenmerk van ereveld Loenen is de inrichting. De graven liggen bijna onopvallend verspreid over een bosgebied met een totale oppervlakte van 17 hectare. Hier zijn geen rechte rijen met kruisen, maar graven, ingericht met liggende stenen.

Ereveld Loenen

Januari 1943

-31-

Welkom 1943 breng ons de vrede op aarde..... nog geen ingrediënten om oudejaarstractatie's te maken. Misschien de komende Sylvesteravond.

1 Jan. mooi koud weer. Nol en Eus ter Nieuwjaarsreceptie. Niets geen tractatie.

zaterdag 2 Jan sneeuw, maar niet veel. 's Avonds in de kelder. Annie naar Afferden.

3 Jan. gewoon koud weer.

4 Jan. sneeuw smeltend. Door modder en sneeuw naar de Maaskade bons halen voor de zelfverzorgers die 't eerst zijn. Annie afgehaald aan de tram. 's Middags gewassen. Vreeselijke tandenpijn.

Dinsdag was spoelen. Koud weer, een tikske droogt 't.

Woensdag, koud en guur nieuwe sneeuw.

Donderdag met Annie naar den oogarts. 40 Patiënten waren vóór, van kwart voor 2 tot kwart voor 6 geduld en nog eens geduld. 't Kind krijgt een bril van 8.95 voor op 't bord te zien.

Vrijdag Annie naar de bus gebracht, van een stoep gegleden, de rug verstoekt, 3 dagen lol van gehad. Om den andersten dag moeten we in de schuilkelder. Nergens geen boter. Bernard naar Ottawa.

12 Jan. valt de dooi in, gelukkig, want de kolen worden schaars. Van Mina uit Straelen een kaart gehad met weinig d'r op. 'Wan zullen wir uns wiederseen?' Tante Dorothe's brief was niet open. Wiet was ziek, vorige week griep.

13 Jan. St Godefridusdag, dooi houdt aan. 7 van de 10 nachten in Jan, bezoek van de RAF aan Duitsland. Frik kwam overgelukkig thuis met een "ritmeester": ½ uur genot.

14 Jan. stormachtige wind, regen en algeheele opruiming van de sneeuw. Oorlogsnieuws is goed, maar voor ons traagzaam. Een is in Ottawa aangekomen en houdt ons op de hoogte van de spanning rond de blijde gebeurtenis. Bernard is ook al bij z'n geliefde gezin. In Amerika en Canada zullen ze den Hollandse muisjes gaan eten. Rugpijn bijna verdwenen!

15 Jan. naar de Lomstraat poetsen. Prins Bernard stond een persconferentie toe, waarin hij zei: 'zéér blij te zijn met een zoon. maar niet teleurgesteld als 't weer een meisje is.' Bea en Irene pas hersteld van mazelen.

Zaterdagavond rustig.

16 Jan. voor Berlijn RAF bezoek, verlies 1

Zondag 17 nog eens naar Berlijn, 22 kwijt. Luftwaffe boven Londen 10 verloren.

18 Jan. maandag. Juliana naar 't ziekenhuis uit voorzorg wegens sneeuwval die de rijwegen soms onberijdbaar maakt. Mooi stil voorjaarsweer hier

19 even Grub. bezocht zonder Truus en Annie te zien.

Dinsdag weer mooi weer. Weer de blijde gebeurtenis in zicht. Antoon op bezoek. Ik naar den Boekend.

Woensdagmorgen om ½ 8 't heugelijke bericht over de aankomst van 't nieuwe kindje; weer een prinsesje. Moeder en dochter maken het goed. Gode zij dank.

Prinses Irene

Om 12 uur geboren om 4 voor ½ 1 't bericht al in Londen. Prins Bernard kreeg van Grootmoeder een geschenk mee: een familiejuweel in den vorm van een margriet. 't Gele hart is een parel in de bloemblaadjes, echt diamant. 's Avonds 20 Jan. komt 't bericht dat de nieuwe prinses den naam krijgt van Margriet Franciska. Peetouders zijn o.m. koningin Marie van Engeland, Roosevelt, de weduwe van een vermoorde gijzelaar, waarschijnlijk Mevrouw Roël en de mannen der Koopvaardij waar ook 51 saluutschoten gelost zijn. De prinses Margrietmars is vandaag voor 't eerst gespeeld, opgenomen op grammafoon en per bommenwerper naar Canada gebracht

De 2 oudste prinsesjes mochten zelf aan de telefoon komen om 't groote nieuws te hooren ze waren zeer blij. Juliana's gezondheid blijft goed.

21 Jan. bezoek van Nol en de lieve rest tot 2 uur 's middags. **Vreeselijk ongeluk uit Sevenum** word bekend: een projectiel uit een bommenwerper gevonden door jongens uit Sevenum, met een weipaal geprobeerd 't af te slaan. Gevolg ontploffing: 4 dooden en 3 zwaargewond. Londen aangevallen door de Luftwaffe, 11 neergeschoten. Toch 40 kinderen op een schoolplein vermoord. 's Avonds bericht: **Bernard droeg z'n Grietje op een kant-kussen** versierd met de diamant Margriet naar de ambtenaar v.d. Burgelijke Stand 't Princesje heeft blauwe oogen, blond haar met neiging tot krullen. Juliana blijft goed. Wilhelmina gaf hedenavond uitleg aan de betekenis van de naam Margriet. 's Avonds 21, even in de kelder tijdens 't passeeren van bommenwerpers.

Vrijdag poetsen, geen berichten wegens grootere storing. 3 Gewonde slachtoffers uit Sevenum ook dood. Wolf ontvoerd. Geen berichten uit Ottawa.

Zaterdagmorgen toeslag halen, zaterdagmiddag nog geen nieuwsbericht. Tripolis in Engelse hand. Even naar den Boekend, een schoolkameraad getroffen. Bericht dat Hengelo weer "bezoek" had. 's Avonds omstreeks ½ 8 overtrekken van bombers. Weer een dik half uur in de kelder. Frik een nieuw pak gekregen, 85 piek.

24 Mooi weer. 's Middags met Lies en Riek naar Genooi. 't Was mooi zonnig weer. Op 't heldenkerkhof waren 5 nieuwe Engelse graven. Ze worden mooi onderhouden. 't Nieuws is weer daverend.

Maandag gewoon geen brief uit Grubje. Spruitjes verkocht.

Dinsdag 26 Jan. Gewoon. Mooi zacht weer, af en toe regen. Stientje en Jeanneke even gesproken. Nog steeds geen bericht van Sef. Ierland heeft al één jaar de bevrijders op bezoek. Gedenksteen onthuld. Uit de toespraak: "de weg naar Berlijn is lang en hard".

27 Jan. 's morgens daverend bericht. **Roosevelt en Churchill** beraadslaagden met vele generale staven in **Cassa Blanca**. De redding over Europa moet komen in 1943. Leve de vrede! 's Avonds ruim 1 uur in de kelder. Zware trekkers komen over, eenige bommen vielen, waar?? **Naar 't bad** geweest met Lies. Onweer in Roermond en Kessel, modern onweer Dusseldorf. Kreeg Raf op bezoek, 6 toestellen kwijt. De Russen jagen verder.

Vrijdag gewoon weer. Jan Zegers overleden, 51 jaar. Lomstraat, poetsen. Rustige avond en nacht.

Bernhard droeg zijn Grietje.....

ONGELUK MET EXPLOSIEVEN TE MAASBREE

woensdag 20 januari 1943

Achtergebleven explosieven bij een neergestorte bommenwerper kostte 3 personen het leven.

Jozef (Jozef) Johannes Lambert van Berlo, 16 jaar, op 1 maart 1926 te Sevenum geboren, landbouwer, wonende B 14 te Sevenum, op 20 januari 1943 te Maasbree door de ontploffing van een projectiel gewond geraakt en op 21 januari 1943 in het ziekenhuis te Venlo aan de opgelopen verwondingen bezweken.

Idem: Theodor (Theo) Hubert Voermans, 35 jaar, op 7 oktober 1907 te Sevenum geboren, landbouwer, wonende B 44 te Sevenum,

Conferentie van Casa Blanca (Marokko)

Van 14 tot 24 januari 1943

Waarschijnlijk wordt hier bedoeld **het zwembad** aan de Walstraat, alwaar men ook in 'bad' kon gaan

Januari 1943

-33- & -34-

Zaterdag 30 Jan. Koeske geslacht. Frik naar Lottum. **Göring en Göbbels** spreken in Berlijn. Eeven geplaagd door "Moscito" uit Engeland. Princes Juliana ontslagen in 't ziekenhuis. Bernard bracht z'n vrouw en kindje per auto naar huis. Mussert en de Seis spraken ook ter gelegenheid v/h 10 jarig bestaan der deugnieten-regeering over Duitsland.

31 Jan. Beatrice jarig, in stilte gevierd in Holland. Vreeselijke storm dezen zondag, even gewandeld met Lies.

Webmaster:

Hermann Wilhelm Göring (Rosenheim/Beieren, 12 januari 1893 – Neurenberg, 15 oktober 1946) was een van de belangrijkste Duitse politici en militaire leiders tijdens het dictatoriale regime van Adolf Hitler in Duitsland. Hij was de oprichter van de Gestapo en de Luftwaffe. Ook was hij enige tijd minister van Binnenlandse Zaken en minister voor de Luchtmacht.

Göring werd tijdens het Proces van Neurenberg veroordeeld tot dood door de strop. Zijn rechters verklaarden dat zijn schuld 'uniek was, alleen al door zijn omvang'. Hermann Göring vroeg het vuurpeloton aan, omdat dit beter bij zijn status zou passen. Hij verkreeg hiervoor geen toestemming. In een aan zijn vrouw overgeleverde brief staat dat hij nóóit in de handen van de Amerikanen zou willen sterven en dat hij in dat geval de hand aan zichzelf zou slaan. Twee uur voordat de executie zou plaatsvinden pleegde hij zelfmoord door het innemen van cyaankali.

Joseph Göbbels:

Paul Joseph Göbbels (Rheydt bij Mönchengladbach, 29 oktober 1897 - Berlijn, 1 mei 1945) was een Duits politicus en publicist. Hij was de minister van propaganda van Adolf Hitler en wellicht de eerste spindoctor in de moderne tijd. Toen de kansen voor de Duitsers waren gekeerd, was zijn rol als propagandist goeddeels uitgespeeld en werd hij benoemd tot Rijksgevolmachtigde voor de totale oorlog. Göbbels had een groot aandeel in het verijdelen van het Complot van 20 juli 1944 en werd vervolgens weer Hitlers trouwste bondgenoot.

Tegen het einde van de oorlog overtuigde Göbbels Hitler ervan in Berlijn te blijven, om zo aan diens mythe-vorming te werken. Na Hitlers zelfmoord zag hij ervan af de leiding van het ineengestorte Nazi-rijk over te nemen.

Als enige minister pleegde hij zelfmoord in Hitlers bunker, samen met zijn vrouw Magda - nadat ze eerst hun zes kinderen hadden vermoord. Deze gebeurtenis werd verfilmd in de Duitse speelfilm *Der Untergang*, die de laatste dagen van Hitler en zijn medewerkers in Berlijn laat zien.

Hermann Göring

Joseph Göbbels

Februari 1943

-35-

1 Febr. Stormachtig. Broodbons halen, 1½ uur wachten, de winkels afgerend met boterbon, maar nergens geen. 's Middags worst gemaakt van ons koeske

2 Febr. 's morgens even naar de H. Mis met lichtprocessie. Dan naar den Boekend helpen worst maken.

3 Febr. H. Blasius. Even naar de H. Mis geweest en de keel laten zegenen. De 3 laatste dagen staan allen in teken van de overwinning bij Stalingrad. Nieuwe hoop op redding.

4 Febr. 's Avonds 1 uur in de kelder. Keulen kreeg een vuurtractatie. Vijf Tommies kwijt. Vannacht Hamburg, 16 verloren ocharm. Toos en Lo hier gehad uit Afferden, zeer gewaardeerd. Een kindje pas ter wereld gekomen bij neef Nol in Heijen; ging na één uur levend trug naar den hemel.

Vrijdag 5 Febr. leelijk koud weer. Was buiten gehangen, maar niet droog gekregen. Een brief uit Tilburg, de zusters nog in balling. Russische krijgsgevangenen in de stad om gereinigd te worden, arme tobbers.

Zaterdag gewoon leelijk stormwee. Mia Titulaer één jaar dood. Friedje 2 jaar oud.

Op Zondagmorgen even naar den Boekend. Friedje kan me al verwelkomen met 'To'. An zegt ie er dan bij. 's Middags even bezoek aan 't kerkhof. We hebben nog spruitjes, dank 't open weer. Een regeeringsverklaring uit Engeland: niemand mag de vijand ter wille zijn.

7 Febr. geruchten gaan over een moordaanslag op **Seijffaard**, een verradergeneraal.

8 Febr. kouder, iets gevoren. De stad in om een ring te laten smeden voor 't a.s. bruiloftsfeest van onze Marie. Schoen moeten vragen voor neef Frans, maar in geen een winkel iets te krijgen, nieuwe orde. Bevestiging van 't bericht van den moord **op Seijffaard**.

9 Febr. Churchill bespreekt de plannen, gemaakt op de verschillende conferentie's. Moeten binnen 9 maanden ten uitvoer worden gelegd. Bezoek aan Grubbenvorst. Angst voor ontruiming bij de zusters. Vele kinderen ziek, ook Annie. Harrij een beetje ziek! Steeds mooi weer of storm aan zee. De groote jongens leggen een aspergesveld aan.

11 Febr. Vrijdag poetsen in de Lomstraat. De Russen blijven vorderen. De Tommi's hooren we dezer dagen toch niet meer van dichtbij.

12 Febr. zaterdag, vreeselijke storm.

Zondag 14 Febr. duister stormig weer. **Mevrouw Reijdon vermoord.**

Hijzelf haast (* zie voetnoot webmaster) 't Wordt rommelig. De waarschuwendende stem uit Londen zegt niets te ondernemen tegen de vijand. T.z.t. worden ze gestraft door de regering.

Maandags voormiddags huisvrouw bij Jansen in de Antoniusstr. Donderdagmorgen koud weer.

Zaterdagmorgen de eerste mare die door de stad ging was dat de **Hoogerw. Heer Deken v. Oppen gestorven was in Vucht**. Arme martelaar. Heer geef hem de eeuwige rust. (* zie voetnoot webmaster)

De Blasiuszegen wordt in katholieke kerken ieder jaar gegeven op 3 februari. Volgens een middeleeuwse traditie is dit ritueel vooral bedoeld ter voorkoming van keelaandoeningen en andere kwalen

Officier Seijffardt organiseerde het voor het Oostfront bestemde Nederlandse Legioen. Er werd door studenten een dodelijke aanslag op hem gepleegd. Overal in het land werden studenten opgepakt en meegevoerd naar kamp Vught. Na zes weken werden ze weer ontslagen. Toen zij later een 'loyaliteitsverklaring' moesten tekenen van de Duitsers hebben vele studenten dat geweigerd.

Februari 1943

-36-

21 Febr. brief aan Seis door de bisschoppen in de kerk voorgelezen.

Vrijdagmorgen thuis poetsen en 's middags in de Lomstraat. De heele stad is in de rouw, uitgezonderd de vreeselijken. Grub. is de zieke kinderen gered voor ontruiming.

Maandag weer naar Jansen. 's Middags stierf daar 't kleintje, dat nog maar 8 daag oud was.

Dinsdag brief uit Tilburg. Marie verlangde Moeders bezoek.

Woensdagmorgen om 6 uur Frik en Moo op de trein. 's Middags vlees uitgehaald en toen met Trina op den wiegenhandel. Geen te krijgen natuurlijk. Geen garneering 't is dun in de winkels. We kregen weer voor 2 bons kolen. Moe en Fried behouden thuisgekomen. Vrouw Kerren plotseling gestorven.

24 Febr. Bij Stoot kregen ze Roode Kruisbericht van hun zoon in Engeland, 't was echter 4 maanden oud. !!!!!!!

25 Donderdag, brief geschreven. Met aardappelbons aan tanta Mien uit Rijswijk.

26 Vrijdag poetsen thuis en poetsen in de Lomstraat. 's Avonds bezoek voor Keulen en angst voor ons. 1½ Uur in de kelder.

Zaterdag gewoon mooi weer. Laatste spruitjes gegeten.

Zondags mooi weer. Met Lies naar 't kapelletje van Treeske in Tegelen Nu naar bed. 3 Brieven gepend aan tante Melanie, Annie en Mrieke.

Voetnoot webmaster:

Julius Louis Antoine van Oppen, 60 jaar, op 10 mei 1882 te Maastricht geboren, deken van het dekenaat Venlo, op 16 februari 1943 in het concentratiekamp Vught aan de aldaar geleden ontberingen bezweken.

Deken van Oppen werd op 24 juli 1942 naar Maastricht geroepen om zich te verantwoorden over het filmadvies, dat destijds in Venlo, evenals op vele andere plaatsen, werd aangeplakt aan de kerk. Van Oppen is een van de zestien priesters van het bisdom Roermond, die hun verzet tegen het nationaal-socialisme met de dood moesten bekopen.

Op 20 februari 1943 werd de Secretaris-Generaal van Volksvoorlichting en Kunsten, **NSB-er H. Reijdon**, bij een aanslag zwaar gewond, terwijl zijn vrouw om het leven kwam. Een van de aanslagplegers was **Johannes Verleun**, leider van de sabotagegroep CS-6. Verleun voerde als leider van zijn "knokploeg" een groot aantal overvallen uit, onder andere in oktober 1943 op het Hoofdbureau van Politie in Utrecht.

Hij was betrokken bij de aanslagen op de NSB-er en oud-minister Posthuma, op de **NSB-er Reijdon** en op luitenant-generaal Seyffardt, de leider van het SS-vrijwilligerslegioen Nederland, die bij die aanslag gedood werd. Verder deed hij aanslagen op distributiekantoren, op spoorwegen en dergelijke en leverde hij wapens. Ook is zijn medewerking aan de aanslag op het Bevolkingsregister van Amsterdam bekend. Op 7 januari 1944 werd hij op de Waalsdorpervlakte gefusilleerd.

Julius Louis Antoine van Oppen

Johannes Verleun

Maart 1943

-37-

Maandag wasdag. 's Middags belasting betalen en bonkaarten. 's Avonds ½ uur donderend afweervuur boven Moffrika, vele vliegers vlogen verder Duitsland in. Berlijn kreeg weer een vuurspuwend bezoek. Ze missen er **5 vannacht**. Brief van Cristien en Annie en Truus.

2 Maart dinsdag donkere dag, geen was droog. 's Avonds rustig, maar om ½ 12 begon 't lawaai weer.

3 Maart mooi weer

4 Maart wortelen geleverd, een wagon vol. Een brief uit Rijswijk vol dank voor de gestuurde 'erpelebons'. Gepoetst en genaaid, geluisterd, gewandeld, geluisterd, gegeten, gegaan naar bed. Nog geen invasie, nog geen vrede morgen.

5 Maart 1ste Vrijdag van Maart. Nog geen Roode Kruisbericht. Suriname en Curasau krijgen een nieuwe postzegel met de 5 Oranjes. Poetsen in de Lomstraat. Look gekookt met 3 KG wortels. 's Avonds geen luchtalarm, wel gevaar. Ruim 1 uur vuurtractatie voor Essen.

6 Maart gewone drukke zaterdag, mooi weer. Tante Mien dankte voor de geïlustreerde brief.

7 Maart Vastenbrief, zeer mooi, indrukwekkend. 's Morgens thuis de bruidsmis gehoord van **een vorstelijk huwelijk uit Zwitserland**.

Wat tussen **7 Maart en 14** voorviel weet ik bijna niet meer.

Dinsdag 8 Maart trip naar Lottum, prettig fietsen op een buurvrouw d'r fiets. In Lottum nog wat fruit opgedaan. Tussen 8 tot 9 behouden thuisgekomen. Aan de kazerne begonnen de schijnwerpers te flikkeren boven de Floegplats.

10, 11, 12, 13, en 14 Maart zeer verkouden, ontzettend hoesten.

Aswoensdag Mère Marcella bezocht in 't ziekenhuis.

Zondag 14 Mrt. gewandeld, via Kaldenkerkerweg. De uitvoering 'Kraft durch Freude' werd zeer druk bezocht, ocharm. De Vastenmeditatie was mooi en nogal druk, een pater Dominicaan.

Maandag bezoek van tante An en Huub. Met haar een lampekap gekocht, fl 29,00. Een winkelier met een vervelend gezicht. De fl. 1000 briefjes waardeloos. Wanneer stort dat Duitsdom ineen? Annie weer uit bed, nog kamerarrest.

Dinsdag was drogen. Buiten mooi weer, maar koud.

Woensdagmiddag naar den dokter om een hoestmiddeltje te halen. Geld gestuurd naar Grubje en Sieb.

Vrijdag naar Lomstraat poetsen. Hoestend de nacht in. De lucht vrij rustig.

Zondag 21 Maart even naar den Boekend. Namiddag met Lies wandelen.

Maandag 22 Maart Marie op bezoek. 's Middags met Mrie naar Tegelen en trug geloopen; de hoest is aan 't overgaan.

Dinsdag, woensdag, gewoon.

Donderdag naar de stad.

Vrijdag belasting betalen. Heele rijen offren hun 1000 gilden briefjes.

Naar Bets poetsen. Annie Geenen op bezoek. Hoedenprijzen variëren van FL 17,00 tot FL 45,00 per stuk. Vilthoeden mogen niet verkocht worden. De wanorde wordt groter. De dokters kregen erop, dat ze niet aansloten bij de beweging. Hevig verzet. Wanneer komt hulp?

Frans Jozef & Georgina

Op 25 juli 1938 volgde Frans Jozef zijn voorganger Frans I als vorst op. Tijdens zijn periode als vorst, zorgde Frans Jozef ervoor dat Liechtenstein een rijk land werd. Op 7 maart 1943 trouwde de vorst met de 15 jaar jongere gravin Georgine von Wilczek, kortweg Gina. Ze kregen in totaal vijf kinderen, waarvan de eerste, Hans-Adam, op 14 februari 1945 de vorst opvolgde. Op 13 november 1989 overleed de vorst van Liechtenstein op 83-jarige leeftijd in het Zwitserse Grabs. Opmerkelijk is, dat Toos melding maakt van het huwelijk in Zwitserland, hetgeen echter Liechtenstein moet zijn

Maart 1943

-38-

Donderdag Mariadag is den verjaardag van Gonni doopfeest.

24 Maart krijgen we op de vetbon half margarine en half boter.

25 Maart boeken naar de leeszaal

26 Maart Vrijdag. Annie Geenen op bezoek. 's Middags de stad in, geen hoed te krijgen. Belasting betalen, nog stonden ze daar in de rij om hun papiertjes van 1000 in te wisselen. Naar Bets, poetsen. 's Avonds weer luchtgevaar, vuurbezoek voor Duisburg.

Zaterdag mooi zomerweer. 's Avonds sprak Bernard. Hij riep over z'n dochtertjes, special Margriet. Juliana zei direct na de geboorte: "Ik ben blij, dat 't weer een meisje is, anders waren er in Nederland weer slachtoffers gevallen". Bernard zei dat je kon zien hoe een mooi lief kindje 't was. Konden jullie later begrijpen hoe innig onze vreugde is. Woonden ze maar weer in Soestdijk.

28 Maart 3de zondag van de Vasten. 's Middags even wandelen met Lies; op ziekenbezoek bij Bets Titulair. In de Sloot kwam een nieuwe Mia vreugde brengen in huize Titulair. 's Avonds toog de RAF naar Berlijn

Maandag wasdag, mooi weer. Kaarten halen.

30 Maart leelijk ruw weer, geen was ophangen. 's Avonds RAF-bommen op Eindhoven.

31 maart Rotterdam gebombardeerd; 2x achtereen. **Hetterscheid** vermoord, een verradersburgemeester. (zie hieronder)

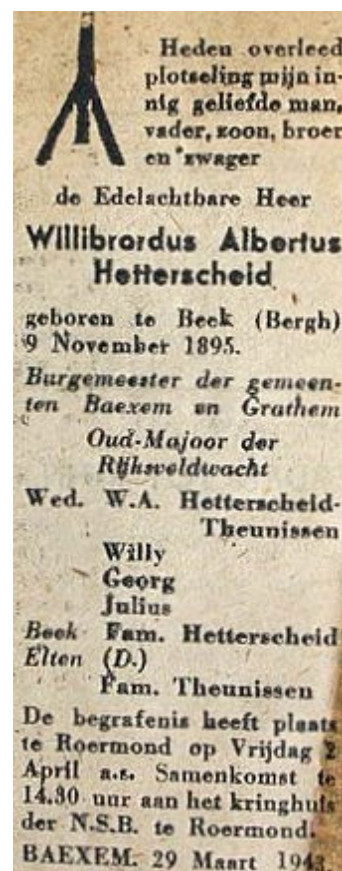
De Joden worden tot de dood toe vervolgd. Vreeselijke droefenis alom.

Aantekening Webmaster:

Het Dagboek van Toos bevat, naast het geschreven dagboek in schriftjes, nog vele documenten uit die tijd. Hier links bijv. de overlijdensaankondiging van Hetterscheid uit de krant. Onder: het krantenartikel over de aanslag.

NSB-burgemeester Hetterscheid van het Limburgse Baexem werd op 29 maart 1943 door het verzet vermoord. Enige dagen later werd hij, o.a. in aanwezigheid van Mussert, ter aarde besteld.

April 1943

-39-

1 April poetsen Lomstraat, kruisje gehaald, brief van Mrieke, pakje verstuurd naar Annie.

2 April thuis gepoetst.

3 April na gewoon werk afgereisd naar den Boekend. Fiets kapot, trug gelopen. Warm weer. 's Avonds in de schuilkelder. RAF bezoek voor Essen. Vreeselijke angst alom, 21 vliegers verloren.

4 April voor den 38ste keer jarig!! Erg karige verjaardag, geen lekkers te krijgen. Snoepkaarten ingetrokken. 's Middags trip naar Vierlingsbeek.

Gonnie groeit als een aardig meisje op. Toos en Toon maken 't goed en trekken zich van de oorlog weinig aan, ook van 't botergebrek der familie.

5 April trug uit (Vierlings)Beek, rustige nacht meegemaakt. De nacht ervoor vielen 3 Tommie machines rond 'Beek.

Dinsdag opgeruimd.

Woensdag gestopt en gepoetst.

Donderdag 8 April gewone dag, 't begin tenminste. Ook de middag, die ik poetsend doorbracht in de Lomstraat. 's Avonds om ½ 10 naar huis.

Duitse jagers doorkruisten de lucht. Vele mensen stonden buiten te turen naar de wolken. 'Komen er of komen er geen', de vraag die van lieverlede elke avond trugkomt, maar helaas dezen avond werd een droeve rampavond voor Venlo. Om ½ elf gingen moeder en ik naar bed en ik had net de eerste dekens over me heen en ik ging moe halen. Gauw de kelder in en we waren nauwelijks beneden of **de eerste bom viel**. Weinige minuten of beter seconden **later viel no 2 en 3**. Vreeselijk gehuil op straat en hulpgeroep. De ruiten van ons heele huis rammelden op elkaar ook, de gangdeurruit. De eerste berichten meldden 40 doden, tenslotte waren er 8 dood en 24 gewond. Als men 's morgens de schade overzag kon me onmogelijk gelooven dat dit mogelijk was na zoo'n droeve ruïne. De buurman verloor een zijner zonen. Vader Bisschop kwam vrijdagmorgens de bedroefden troosten. 't Roode Kruis richtte 't Patronaat in voor daklozen. Vader Bisschop komt ook mee om de doden te begraven.

Vrijdag den heelen dag belangstelling.

Zaterdags werd onze straat afgezet door jongens van de arbeidsdienst en luchtmachtvrijwilligers. Die wacht duurde van Zaterdag tot en met maandagavond.

12 April bezoek van Afferden. Sjaki in 't ziekenhuis opgenomen met pleuris. Wasdag. Twee getroffen huisgezinnen mochten hier hun verwoeste haven bergen. Wat is zoo'n oorlog toch een in droeve ramp. De berichten zijn zoo vaag, 't uitzicht op Kriegsende nog niet in uitzicht. **De twee aanstokers** confereerden op de Brenner en zeggen dat 't nog 't begin is.

13 April begrafenis van onze burens die bij den bominslag 't leven verloren. 's Morgens om 10 uur begroeven we de katholieken. Vader Bisschop verrichtte de absolutie en vergezelde ze naar de laatste rustplaats. 't Was een enorme drukte, de deelneming was algemeen. Vandaag bracht ik Toos en Nelli naar de tram en zag de schade aan de Hamburgersingel. De wachters hier bij de geteisterde straten zijn ingetrokken.

16 April kwart voor 12 ontmoeting met ons Marie. Naar 't Casino, naar huis. Moeder even naar de bus sturen. 't Is snikwarm. In de Sloot aangekomen waren de luchtbeschermers aan 't waarschuwen, de blindganger bij Geerads liet men ontspringen

Bommenwerper neergestort donderdag 8 april 1943

Een geallieerd toestel, op weg voor het bombardement op Duisburg van 8 april 1943, werd geraakt door het Duitse afweergeschut, liet omstreeks 23.30 uur zijn bommen los boven Venlo-Zuid en stortte vervolgens neer aan de overzijde van de Maas in Hout-Blerick..

Bedoeld worden:
Hitler en Mussolini

Moeder niet naar de bus. Rond 4 uur naar de leeszaal, die is ook stuk gebombardeerd. Naar de Lomstraat, poetsen bij Bets. De ruit nog kapot, overal gedrukte stemming.

17 April weer mooi zomers weer.

18 April Palmzondag, zeer mooie Hoogmis met gezongen lijdensverhaal. Mooi maar lank. De tijd gaat heen, 't bombarderen gaat door. 's Middags met Lies naar 't Gasthuis. Sjaki maakt 't goed. 's Avonds even bij Door op bezoek.

Maandag 19 April. Gewone dag, veel regen, iets kouder. Om ruim 9 uur 's avonds luchtgevaar. 1 Uur in de kelder, niets gehoord. Dus ook geen angst. Wel gezegd, dat 7 tijdbommen gegooid waren op 't treinstation. Later bleek, dat dit een Duits ongeluk was. Weer een raadsel van den nacht.

Woensdag, trip naar Lottum, fijn fietsen op een fijne Gazelle. Gezellig middagje. Anna op vakantie, alles mee naar huis sjouwen.

Witte Donderdag mooi weer. Radijsjes plukken en binden. 's Avonds van 8-9 H. uur. Nogal druk.

Goede Vrijdag de eenige vastendag van de 40 daagse vasten. 's Middags Kruisweg bidden in de St. Nicolaaskerk, daarna poetsen in de Lomstraat.

Goede Zaterdag stille dagen de ganse week. De klokkeslag is zelfs gedoofd door 't weghalen der laatste klok.

Pasen 1943 op den vooravond. Paasrede van Wilhelmina, moedgevend vol hoop. De Paasdagen waren vol storm in de natuur in '43.

Paasdinsdag wasdag. 's Avonds naar Vierlingsbeek

Woensdag daar de was gedaan.

30 April. Juliana jarig, in de verte. 't Nieuws word bekend, dat de Nederlandse strijders weer in krijgsgevangenschap moesten. Eerst de beroepsofficieren. Gedeeltelijke staking. 't Spoor doet niet mee. Vandaar bereiken ze niets! **Verschillende martelaars doodgeschoten. (* zie voertnoot)** Ach Lieve Heertje, red ons toch uit de handen der beulen.

* Voetnoot van webmaster.

De proklamatie van de "Wehrmachtsbefehlshaber " generaal F.Christiansen: "Alle militairen van het voormalige Nederlandse leger, dienen weer in krijgsgevangenschap te worden afgevoerd ." Het doel was om deze militairen in Duitsland aan het werk te zetten in de Arbeitseinsatz en tegelijkertijd Nederland te ontdoen van weerbare mannen die zich zouden kunnen aansluiten bij de geallieerden bij een mogelijke invasie.

Dit feit vormde de aanleiding voor de **April-Meistaking** van 1943. Nog voordat de officiële bekendmaking in de avondbladen van donderdag 29 april 1943 verscheen, verspreidde zich het nieuws van dit Duitse bevel met hoge snelheid door het gehele land. O.a. in de Mijnstreek werd het in de loop van die middag onrustig. De mijnwerkers en mijnstreekbewoners stonden in groepen bij elkaar. Bij de Oranje-Nassaumijn 1 verlieten de eerste mijnpersoneelsleden voortijdig de kantoren, dit deden zij uit protest tegen de Duitse maatregel.

GEEN BAKKER BAKTE,
GEEN AUTO REED,
GEEN SCHILDER VERFDE,
GEEN SNIJDER SNEED,
GEEN WATER STROOMDE,
GEEN ZUIGER ZOOG,
TOEN 'T MOFFENTUIG
ONS WÉÉR BEDROEG.

De April-Meistaking in 1943

was een van de grootste manifestaties van onvrede in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog. Alles bijeen leidde dit tot stakingen in de Twentse fabrieken en op het platteland van Noord- en Oost-Nederland.

Gaandeweg verspreidde de staking zich over bedrijven in het noorden, oosten en zuiden van het land. De boeren voeren actie: ze leveren geen melk aan de melkfabrieken. Daarom heet de april/meistaking ook melkstaking. Bijzonder fel was ook de reactie in de Mijnstreek in Zuid-Limburg, waar de staking gesteund werd door de Katholieke Kerk. Een teleurstelling voor de stakers was dat de Nederlandse Spoorwegen bleven rijden. Ook bleef het stil in en rond Amsterdam, waar men de bloedige nasleep van de Februaristaking (1941) nog vers in het geheugen had.

De Duitse bezetter reageerde ook op deze staking met harde hand.

Tachtig stakers werden geëxecuteerd, hun namen werden op plakaten bekend gemaakt. De staking eindigde op 3 mei 1943.

Vervolg voetnoot webmaster:

's Avonds waren de nachtploegen van verschillende mijnonderneming onvolledig. Op vrijdag 30 april breidde de staking in de mijnstreek zich steeds verder uit. Nadat op vrijdag ochtend de " Ordnungspolizei " een aantal keren had ingegrepen en bovendien verschillende werkweigeraars gearresteerd had, nam 's middags de onrust op straat af. Bij de steenkolenmijnen was de staking nagenoeg volledig. In de nacht van vrijdag op zaterdag werd door afkondiging van het " Polizeistandrecht " de situatie wezenlijk veranderd: nagenoeg elke vorm van verzet kon na deze afkondiging, met de dood bestraft worden. Onder druk van de aangekondigde executies, werden op zaterdag middag alle mogelijke middelen gemobiliseerd, opdat de zaterdagnachtploeg zo volledig mogelijk op zou komen. Deze actie was niet gelukt en 's nachts werd een groot gedeelte van de niet op het werk verschenen mijnwerknemers uit het bed gelicht en gearresteerd en op zondag vonden de eerste executies plaats.

Er werden drie mijnwerkers gefusilleerd.

In de nacht van 3 op 4 mei veroordeelde de SS-rechter nog tien mijnwerkers ter dood. **H. Rauter** liet de bekrachtiging van deze vonnissen afhangen van de opkomst van de mijnwerkers en de normalisatie van de steenkolenproductie. Onder deze druk kwam er op dinsdag een einde aan de staking en werd er weer redelijk normaal geproduceerd.

Militaire Begraafplaatsen vervolg;

Erebegraafplaats Bloemendaal

Vrijwel meteen na de bevrijding in mei 1945 werd een aanvang gemaakt met het opgraven van de lichamen van honderden verzetsmensen die in de Kennemer Duinen bij **Bloemendaal** door de Duitse bezetter waren begraven.

Meer dan driehonderd stoffelijke resten waren afkomstig van verzetsmensen die elders in Noord-Holland waren gefusilleerd. In de Kennemer Duinen zelf waren gedurende de oorlogsjaren ruim honderd verzetsmensen gefusilleerd. In het duingebied zijn in totaal 422 lichamen terug gevonden op 45 locaties.

In 1949 zijn op acht vindplaatsen in de duinen stenen geplaatst. In het voorjaar van 2000 zijn de oorspronkelijke stenen vervangen door rood granieten gedenksteden. Met deze stenen worden drie kleine en vijf grote groepen oorlogsslachtoffers herdacht.

Hanss Rauter

Niet alleen op papier, in beeld en in de algemene opinie, maar bovenal in de praktijk was Rauter een prominente

vertegenwoordiger van de bezettingsmacht. Hij was intensief betrokken bij allerlei belangrijke maatregelen die genomen werden om het

Nederlandse volk en het verzet te onderdrukken. Tot 1944 waren het onder andere het onderdrukken van de

Februaristaking en de April/Mei-stakingen en de organisatie van de Silbertannemoorden waarbij hij een invloedrijke rol speelde.

Ook had hij in die tijd hoofdzakelijk een toezichhoudende rol bij de uitvoering van de deportatie van de Joden in Nederland naar concentratie- en vernietigingskampen in het oosten.

**Erebegraafplaats
Bloemendaal**

Mei 1943

-42-

1 Mei aankomst van een nieuw dochttertje in den Boekend. Alles goed.

Zondag even helpen in den Boekend.

Maandag doopdag. Den eerste keer valt mij de eer te beurt om een kindje ten doop te houden.

Dinsdag 4 Mei 's morgens naar Grubje waar **ons Marie de eeuwige Gelofte gaat afleggen**. Stormachtige Meidag. ½ 9 Plechtige Hoogmis waaronder de twee Bruiden des Heeren hun plechtig verbond met hun Schepper sloten. De Eerw. H. Restor, geassisteerd door 2 paters van de "Berkt", droegen de H. Mis op die bijna 2 uur duurde. Ursula mocht de plechtigheid volgen op de Congregatie kapel, waarna wij haar direct even mochten feliciteeren. Later in de middag mochten we nog een uurtje bij haar zijn. Mère Ancilla vierde ook haar bruiloftsfeest, dit feest werd beschaduwd doordat haar vader stervende was. Ondertussen gaat de verbittering in de bezette wereld voort. Van allerlei straf wordt uitgedacht. Om 8 uur binnen, twee dagen erna om 9 uur. De landman kon te weinig werken. De mensen van den bominslag zijn ondergebracht in de Marechauseekazerne voor 3 maanden. De werklieden om de huizen op te bouwen, zijn te weinig in getal, nieuwe orde.....

5 Mei Annie trug naar Grub. Laatste etappe voor examen .

Vrijdag 7 Mei 't heugelijke bericht van **de val ten goede van Tunis**.

Nieuwe hoop! Tunis viel in Britse handen. Groote vreugde. Nieuwe hoop, getemperd door 't opnieuw in krijgsgevangenschap brengen van de Hollandse jongens. Vele mensen doodgeschoten, neiging tot staking blijft. Pastoor Strijkers v.d. H. Hartparochie werd tot Deken benoemd.

Zondag vreeselijke koude stormdag 's middags even naar 't ziekenhuis met Lies.

Maandag vreeselijk koud.

16 Mei dag van droeve en ondenkbare 3 jaar Duitse bezetting. De vreugde over 't overgave van Moffen en Italianen in Afrika brengt nieuwe hoop.

Wilhelmina en Bernard spreken woorden van troost en bemoediging.

Wilhelmien spreekt tot Amerika over den nood van haar volk. Koude stormachtige dag

Dinsdag tamelijk goed weer.

Woensdag gaat nog al, de nachten zijn tamelijk rustig. Met Bets de kamer schoongemaakt.

12 op 13 Mei om 2 uur 's nachts naar de kelder. Ruim 1 uur bezoek voor Duisburg, 34 kwijt.

14 Mei 's nachts eerste warme Meinacht. Weer om 2 uur op en 1 uur in de kelder. Roergebied Berlijn en Tjecho Slowakije. 34 Bommenwerpers niet thuis. Wanneer zal 't gedaan zijn. Berichten over Tunis. 't Zelfde: vele generaals achter slot o.a. van Sponeck en von Arnim. 3 Jaar geleden werd Rotterdam vermoord. Vandaag staat in de krant dat de normale Nederlanders **de radio in moet leveren**, na drie maanden ook de antenne. De slik van 't land mag 'm houden. Moeder gebruikte op 13 Mei 's avonds een nieuw geheim voor een tientje v.d. rozenkrans n.l. "De opdracht van 't Kindje Jezus in de kelder!" Geen wonder.

15 Mei weer koud, maar zonnig inplaats van regenachtig. Met Lies naar An Hovens 't nieuwe zoontje kijken.

Maandag gewoon weer, nog koud.

Zondag bezoek van Joos en Riek en ome Piet.

Mia Urselmann wordt zuster Walthera bij de Ursulinen

De geallieerde troepen, die onder bevel van Luit.-Gen. Eisenhower stonden, veroverden na harde strijd Algiers en **rukten Tunis binnen**. Na contact gemaakt te hebben met de strijdkrachten van Generaal Alexander, die uit Egypte en Tripolis opgerukt waren, slaagden zij er spoedig in te zamen met deze eenheden de gehele kust van Noord-Afrika van vijanden te zuiveren. Op 7 Mei 1943 vielen **Tunis** en Bizerta en op 12 Mei gaven de laatste Duitse eenheden in Noord-Afrika zich over.

Behalve kranten, werd óók de **radio** gecontroleerd. Daarom luisterden veel mensen naar Radio Oranje: een geheime radiozender die vanuit Engeland werd uitgezonden.

De Duitsers probeerden dat echter te voorkomen. **Iedereen moest zijn radio inleveren**. Maar een aantal mensen verstopte hun radio en luisterde stiekem.

Maandag de berichten 't zelfde. Alsmaar aanvallen op de oorlogsschulddragers. Nieuwtje gaat rond over een nieuwe fietsverordening nieuwe onrust. Ook gaat 't praatje over intrekken van 50 en 100 gulden biljets. Gevolg: zaterdagmiddag om 3 uur kon niemand meer zoo'n briefje kwijt.

Dinsdag 18 Mei Anna's schriftelijk examen begint om 9 uur in "Volkshuis" te Blerik. 2de dag bezoek van Dora en Toos uit Afferden. Annie brengt de fiets naar huis en is nog al moe. Met de tram naar Grubje. Vol hoop over 't mondeling examen. Sjaki van neef Jan met dypterie naar 't ziekenhuis. Rond de radioinlevering word veel gekletst. **Zes en 1 kwart (* zie voetnoot)** houdt een rede vol nonsense. In Tunis hebben ze de geallieerden opgehouden om de vesting Europa onneembaar te maken. Göbbels vindt nogal licht iets om de nederlaag te verdoezelen.

Begin dezer week 2 groote stuwdammen in elkaar gegoooid. Reuze overstrooming in de gebieden van de Eder en de Ruhr. Veele mensen vonden den verdrinkingsdood. Ach Lieve Heertje, wanneer geeft Hitler zich eens onvoorwaardelijk over?? In Rusland nog steeds harde gevechten. Tussen Tunis en Italië vreeselijke luchtstrijd.

Zaterdag 22 Mei, een beetje Meiregen. De Russen zeggen dat ze geen propaganda zullen maken voor 't Bolsjewisme na den oorlog. Wat zullen de Moffenleiders daar weer tegenin brengen.

23 Mei - 24 Mei nieuwsberichten melden niets dan bombardementen en overwinningen. In de week van 23 tot 29 Mei moesten we 2 nachten de kelder in de Tommies verliezen veel machines 33 24 15 7 enz.

26 Mei Bets de slaapkamer helpen poetsen. Alom droefenis over 't keuren en melden der jongens van 18 jaar.

27 Mei even in den Boekend op de kindjes gelet.

Zaterdag gewone warme Meidag.

Zondag met Lies naar Genooi ter sluiting van de Mei.

Maandag weer 't begin van een nieuwe week met nieuwe hoop.

Vrijdag 29 Mei klonk voor 't laatst de openingsmelodie van Radio Oranje. In naam van Oranje doe open de poorten.

31 Mei eerste dag van inleveren van de radio's, Vertrek van vele Nederlandse jongens naar Pruisen, onbekende bestemming. **Eerste der Kruisdagen** processie door de kerk. Buiten natuurlijk 'verboden'.

* aantekening webmaster:

In het Dagboek van Toos wordt **Seyss-Inquart** regelmatig vernoemd. Arthur Seyss-Inquart was geboren in Oostenrijk op 22 juli 1892. Hij was afkomstig uit een zogenoemde 'goede familie', en had zich in de loop der jaren tot een bekwaam jurist ontwikkelt.

In 1928 kreeg hij een ernstig ongeluk in de Oostenrijkse Alpen, waardoor hij de rest van zijn leven mank zou lopen. Dit ongeval heeft deels tot gevolg gehad dat hij verder de politiek is ingegaan: door zijn gedeeltelijke invaliditeit en de frustratie die daarvan het gevolg was werden zijn staatkundige aspiraties gewekt en versterkt. Hij had trouwens ook meer tijd voor de politiek.

Dankzij het **bombardement op de Möhnedam en de Ederdam** zat het hele Ruhrgebied een maand lang zonder stroom, waardoor de Duitse oorlogsindustrie ernstige vertraging opliep. Wel wisten de Duitsers veel sneller dan verwacht de stuwdammen weer op te bouwen, waardoor de Duitse oorlogsindustrie al na een paar maanden weer op volle toeren draaide. Toch was de morele klap groot. Verder was het een enorme opsteker voor het Britse moreel, dat na drie jaar aardig in elkaar begon te zakken vanwege de uitzichtloosheid van de oorlog.

De Kruisdagen zijn de drie dagen voor Hemelvaart. We zijn ze bijna vergeten. Het zijn dagen waarop - sinds de 5^e eeuw - in de ochtend een processie door de velden trekt. Dankbaarheid wordt ermee uitgedrukt voor Gods schepping. Zegen wordt gevraagd over de gewassen

Arthur Seyss-Inquart

Vervolg voetnoot webmaster:

Seyss-Inquart was als kind al 'nationaal gezind' en hij raakte na het lezen van Mein Kampf onder de indruk van het nationaal-socialisme en meldde zich in 1931 aan als 'begunstiger' van de Oostenrijkse naziëpartij.

Tussen 1931 en 1938 verdiept hij zich verder in het nationaal-socialisme en doet hij zijn best om in contact te komen met Hitler; hij gaat verschillende keren naar Berlijn en ontmoet kopstukken van de NSDAP. (Nationaalsocialistische Duitse Arbeiderspartij)

Op aandrang van Hitler werd hij half februari 1938 benoemd tot minister van Binnenlandse Zaken en Openbare Veiligheid in zijn geboorteland. Toen drie weken later de Duitsers het aftreden van de **Oostenrijkse bondskanselier Schuschnigg** eisten werd Seyss-Inquart benoemd tot diens opvolger. Als zodanig speelde hij een belangrijke rol bij de 'uitnodiging' aan Hitler Oostenrijk binnen te vallen. Hij had zich daarna de rang SS-generaal laten geven, joodse eigendommen in beslag genomen en toegelaten dat onder zijn regime joden werden weggevoerd naar concentratiekampen en tegenstanders van het regime vermoord.

Op 18 mei 1940 benoemde Hitler hem tot rijkscommissaris in het inmiddels bezette Nederland, waar hij Zes en een Kwart werd genoemd, omdat hij nog steeds mank liep.

Bijna vijf jaar lang woonde hij op het landgoed Clingendael in Den Haag; een gesloten, wat teruggetrokken man, liefhebber van muziek, en zelf een niet onverdienstelijke pianist. De omstandigheden dréven hem meer dan dat hij deze naar zijn hand zette en als zodanig was hij een opportunist. Zijn grenzeloze bewondering voor de Führer maakte hem bereidwillig alles te doen wat van hem verlangd werd. Slechts in het belangrijkste deel van zijn opdracht, het zo 'raszuivere' Nederlandse volk te winnen voor het nationaal-socialisme, slaagde hij niet.

Hij werd uiteindelijk op 4 mei 1945 in Hamburg gearresteerd en eerst naar Delden overgebracht en daar gevangen gezet. Later werd hij overgeplaatst naar Bad Mondorf in Luxemburg waar alle oorlogsmisdadigers voorlopig werden verzameld voor een van de eerste vooronderzoeken die later tot het Neurenbergproces leidden. 16 Oktober 1946 was de dag, dat hij zouden worden geëxecuteerd. Seyss-Inquart was de laatste die de dertien treden richting de galg betrad. Om drie uur in de ochtend betrad Arthur Seyss-Inquart wat moeizaam de treden. Toen hij een zwarte kap over zijn hoofd kreeg zei hij:

"Ik hoop dat mijn executie de laatste akte zal zijn van de tragedie die de Tweede Wereldoorlog was en dat de lessen zullen zijn dat er vrede en begrip tussen de volkeren moet bestaan. Ik geloof in Duitsland."

**Schuschnigg (rechts)
hier naast Mussolini**

Kurt Alois Josef Johann (von)

Schuschnigg, sinds het afschaffen van de adel in Oostenrijk (1919) zonder 'von' (Riva del Garda, 14 december 1897 - Mutters, 18 november 1977) was een Oostenrijks bondskanselier (1934-1938). Hij was afkomstig uit de lagere adel. Zijn vader was een Oostenrijk-Hongaars generaal.

Schuschnigg wilde het Oostenrijkse volk via een volksstemming laten beslissen of men vóór of tegen een Anschluss was. Hitler, op de hoogte gesteld van Schuschniggs plannen, werd woedend en dreigde met een Duitse bezetting indien hij niet zou aftreden als bondskanselier en de macht zou overdragen aan Arthur Seyss-Inquart.

Schuschnigg, bevreesd voor een bloedige oorlog, trad af op 11 maart 1938, waarna President Miklas van Oostenrijk zich hevig verzette tegen de benoeming van Seyss-Inquart, maar zich later toch genoodzaakt zag Seyss als bondskanselier aan te stellen.

Seyss-Inquart stuurde op de eerste dag van zijn aanstelling (12 maart 1938) een telegram naar Duitsland met het verzoek om troepen te sturen ter bescherming van Oostenrijk, waarna de Anschluss een voldongen feit was.

1 Juni nieuw vertrouwen op 't H. Hart in deze maand. Weinig nieuws van den oorlog.

3 Juni nog koud en regenachtig. Eerste H. Communie der kleintjes. Na de H. Mis word hier een blindganger tot ontploffing gebracht. Raar soort vreugdeschot op dezen mooien dag. De meeste ruiten er weer uit die op 9 April ook vielen; wij hadden geen ruitenpech.

Vrijdag gewoon. Wij moesten de radio inleveren. Wat een leegte in huis, net of iemand uit 't huisgezin dood is.

Zaterdag heerlijk weer. Den uittocht van de jongens duurt voort. **St.**

Bonifatius zou invasie zijn.

Zondag begon weer met leelijk weer. 's Middags even naar Deurne. Kwart voor twee weg. De mensen allen met een bedrukt gemoed, maar met nieuwe hoop.

Maandag wasdag en tevens regendag

Dinsdag nog steeds regen. Wiet moest zich melden in Amersfoort. Zoo kan de bende beter overzicht houden

Woensdag klaarde 't een beetje op 's middags naar Grubje. Annie de fiets brengen, een bezoek aan Truus.

Donderdag gewoon regenachtig.

Vrijdag poetsen in de Lomstraat.

Zaterdag voor Pinksteren. Iedereen gelooft, dat de oorlog ten einde gaat. Italë verliest vast 2 eilanden: Pantelaria en Lampedusa. Misschien zijn de Italianen wel strijdensmoe.

Pinksteren 1943. Al de 3de Pinksteren in den oorlog. Koud donker weer. In de middag een bezoekje gebracht aan O.L Vrouwke van Genooi. Moeder en Annie naar de Boekender kermis.

Pinkstermaandagmorgen met de Congregatie in de kapel de H. Mis. Mooi weer, maar koud voor de tijd van het jaar. Met de tram van 11 uur komt Toos uit Afferden. 's Middags om ½ 3 met Lies naar de film Circus-bloed, de 2de keer in de oorlog. 't Wereldnieuws maakt ons niet veel wijzer. Jammer dat men nu niet echte filmopname's ziet.

Van donderdag 9 Juni op 10 Juni 's nachts 2 uur aan een stuk in de kelder gezeten. Düsseldorf kreeg weer hoog bezoek. Bijna aan een stuk luchtalarm in Moffrika. Wanneer komt de algehele overgave!!!

13 Juni verliest Italië Sinoza voor zoolang.

14, 15, 16 Juni. Ik kan 't niet bijhouden 't Is iedere dag ontvoering onzer jongens en Pinksterwoensdag werd Hannes Boekholt tot Duits soldaat gebombardeerd. Treurig voor vrouw en kinders. Ondanks vele waarschuwingen gaan ze allen bijna den onbekende weg op. De jongens schijnen goeden moed te hebben. Als hier de treinen vertrekken schallen de vaderlandse liedjes, dat Venlo davert.

17, 18, 19 Juni zijn voorbij. Om de andere nacht in de kelder. Radio's zwijgen.

Alom 20 Juni gewone zondag. 's Avonds wandelen met Lies. Wiet naar Siebengewald, kuikens gehaald. Zeer warm weer. Kale kermis. Droge grap: **"Er staat een tentje. Te kijk een jongen van 18 jaar."**

Bonifatius, ook wel Bonifacius, geboortenaam: Wynfreth (Winfried) (nabij Exeter in Zuidwest-Engeland, 672 of 675 - waarschijnlijk vermoord bij Dokkum, 5 juni 754 of misschien in 755,) was een van de belangrijkste missionarissen en kerkhervormers in het Frankische rijk, bisschop, martelaar en heilig verklaard. Bonifatius wordt ook de Apostel van de Duitsers genoemd. Meer nog dan missionaris was hij de inrichter van de kerkelijke structuren in het gebied van het huidige Duitsland en, wat evenzeer cruciaal is geweest, de binding daarvan aan de Heilige Stoel. Bonifatius werd zo de architect van het christelijke West-Europa, omdat hij een groot aandeel had in de grondvesting van de kerk van Rome en in de groei naar culturele eenheid van West-Europa.

Het is een algemeen bekend gegeven dat je pas na IJsheiligen kan beginnen met het planten in de volle grond.

Van oorsprong zijn het de feestdagen van de volgende Katholieke heiligen:
Mamertus 11 mei
Pancratius 12 mei
Servatius 13 mei
Bonifatius 14 mei

De Dagboekschrijfster doelt hiermee op het feit, dat veel **jongens van die leeftijd**, door de Duitsers weggevoerd zijn. Ze zijn dus in Nederland 'zeldzaam' geworden.

21 Juni de langste dag van dit jaar, de regenachtigste. Toch bezoek van tante Anna met Mia en Trina en d'r kroost.

Dinsdag wasdag, 's middags even Sjaki mee naar den tram te brengen. Hij is 10 weken in 't ziekenhuis geweest.

20 op 21 Juni, 21 op 22 ,en 22 op 23 kelderarrest.

24 op 25 Juni weer de kelder in. 10 op ½ 2 Stortte een brandende vlieger af en viel helaas midden in 't vreedzame Grubbenvorst. 6 piloten vonden den dood en 6 huisgezinnen werden dakloos en 8 min of meer ernstig gewond. De moeder Overste nam de getroffenen allen op in dien rampzaligen nacht.

Zondagmorgen even naar Grubje kijken hoe of de zusjes 't maakten. 's Middags naar 't plechtig lof ter eere van **Pater Rijke, een neomist** hier uit de parochie. 's Avonds om 8 uur wandelen met Lies door het Broek!!

28 Juni. 's Morgens 1 kilo tomaten halen aan de kas van Hendrix. Ritsen vrouwen uit Zuid-Limburg ratsen de tuinders af om groenten, nieuwe orde.

29 Juni feest van **St. Peter en Paul**. Verjaardag van Prins Bernard.

Doopdag van Princes Margriet Fransiska.

28 op 29 weer kelderarrest. Vuurspuwend bezoek op Hamburg en Keulen.

29 Juni verbod in de krant om Engelsen te verzorgen die hier verongelukt neerkomen. Klokjes moeten al ingeleverd worden. Laatste waarschuwing omtrent 't brengen van de radio. Leelijke schuimers die hier rondwaren.

Lieve Heertje geef ons vrede.

29 Juni St Pieter. Wederom wortele geije. Koel weer.

Neomist:

een pas gewijde priester

Heilige Petrus en Paulus

Op dit hoogfeest herdenkt de katholieke kerk de marteldood van de apostelen Petrus en Paulus.

St. Pieter.

Het feest van 'Petrus en Paulus', de jaarlijkse feestdag in de Katholieke Kerk op 29 jun

Militaire Begraafplaatsen vervolg:

American Military Cemetery

Nederland kent ook ruim twintig buitenlandse erevelden. Wellicht de bekendste van deze buitenlandse militaire begraafplaatsen is '**Margraten**', officieel de '**American Military Cemetery**', het is 26,5 ha. groot. Het is niet het grootste ereveld, dat is nl. het 'Deutscher Soldatenfriedhof' in Ysselsteyn (L), waar meer dan 30.000 Duitsers rusten.

Het gebied rondom de 'American Military Cemetery' werd op 13 september 1944 bevrijd door troepen van de U.S. 30th Infantry Division. De troepen waren een onderdeel van het U.S. Ninth Army, dat zich richting het Duitse Ruhrgebied begaf

In Margraten lagen oorspronkelijk 17.742 Amerikanen en ruim 1.000 andere geallieerden begraven. Van ongeveer 10.000 Amerikanen zijn de stoffelijke resten op verzoek van de familie overgebracht naar de Verenigde Staten.

'American Military Cemetery'

Juli 1943

-47-

1 Juli nieuwe maand, nieuwe hoop. De kranten staan vol luguber nieuws en leugens.

2 Juli feest van 't H Hart.

3 Juli gewone zaterdag behalve 's middags geije.

4 Juli al 11 jaar geleden dat Vader stierf. Nog steeds crisis. 's Nachts 1 uur de kelder in, hoelang nog? 's Morgens verslapen. In Grubbenvorst nog steeds ongeplofte bommen. 's Middags Toos III op bezoek. **Naar Annie.**

5 Juli gewone maandag geije. 's Middags een vuurspuwende verkeersvlieger omringd door 4 straaljagers. Men zegt, dat Cristiansen hier op bezoek was op 't vliegveld.

6 Juli wasdag donker maar droog weer.

7 Juli '43 De Duitsers zijn een offensief begonnen, maar werden door de Russen fel gedund. Hoop op verlossing herleeft weer een beetje. Sikorsky verongelukt op dienstreis trug naar Engeland.

8 Juli 's morgens opgebeld uit Vierlingsbeek dat een zoontje gearriveerd is. 's Middags naar Bets poetsen.

Zaterdag 9 Juli. Gewone zaterdag. 's Avonds even naar Vierlingsbeek om Toos te helpen tot en met maandag. Toos had een klein kindje, Gonnie was nog vrij lief.

Vrijdag of zaterdagmorgen eerste bericht. **De Geallieerden bezetten Sicilië. Daarmee openen ze 't tweede front in Europa.** God geve dat ze slagen.

Van 13 op 14 Juli moeten we naar de kelder. 's Nachts viel een Tommi in splinters boven de stad. Brandende stukken en motoren sloegen in vele huizen. 's Morgens bleek 't wel niet zo erg als 's nachts, maar meer dan erg. Arme tobbers die de schade moeten dragen.

Einde Juli kwam 't groote nieuws dat **Benito Mussolini** afgetreden was, ontslag gevraagd en gekregen. (* zie voetnoot webmaster). **Nieuwe generaal Badoglio** en koning **Victor Emanuel** (* zie voetnoot webmaster). Nog steeds Sicilië niet veroverd. Wegens 't gemis van de radio geen aaneengerijde berichten. Geruchten des te meer.

Müller en nog twee Duitse generaals gesneuveld. Een werd begraven in Karkof. Steeds aanvallen van de Tommie's, vele verliezen voor de vijand. Maar ook onze vrienden laten vele veeren. De hittegolf duurt voort. De nazomerse groenten worden met de droogte bedreigd.

25 Juli slaagde **Annie (webmaster: Annie was de jongste zus van Toos)** voor de mulo.

Maandagmorgen van de laatste week van Juli brak plotseling de mare door Mussolini is afgetreden. De koning en Badoglio zijn nu oppersheersers in Italië. Heel Italië roept om vrede. De fascistische partij wordt ontbonden. Toch vecht Italië door aan de zijde der Duitsers.

Laatste Zondag van Juli. Groote congregatie in 't park van Genooi. Groot Venlo Oost en West namen er aan deel. Op de Maas groote zwempartij. Een Venlonaar, Achten, verdrong. Naar Lottum morellen gehaald voor de inmaak. Zeer heet de laatste week van Juli. De geallieerde blijven terrein winnen. Bij Orel in Noord Sicilië. Sabotage met een munitietrein, weer onschuldige gijzelaars vermoord. Ach Lieve Heer, verlos ons van de bende.

De vader van Toos, **Godefridus Hubertus Urselmann**, overleed op 05-07-1932 te Lottum.

Toos doelt hiermee op het feit, dat haar **jongste zus Annie** op kostschool zit in Grubbenvorst.

10 juli 1943 - De invasie van Italië begon door middel van een landing op Sicilië. Britse en Amerikaanse soldaten drongen het eiland binnen vanuit de lucht en vanaf de zee. De landing had de codenaam Operatie Husky. Het in handen krijgen van Sicilië betekende een veiliger doorgang van de Middellandse zee. De geallieerden hoopten met de aanval ook te bereiken dat Italië, waarvan de bevolking tegen de oorlog was, zich zou terugtrekken uit de oorlog. De slag kostte aan bijna 5.000 geallieerden het leven, terwijl er 8.600 Italianen en Duitsers om het leven kwamen. De geallieerden konden een veiliger doorgang realiseren door de Middellandse zee. Mussolini leek zijn macht te verliezen in Italië en de weg naar een invasie in Italië lag open.

Voetnoot webmaster:

Benito Amilcare Andrea Mussolini (Dovia di Predappio bij Forlì in de Emilia-Romagna, 29 juli 1883 - Giulino di Mezzegra bij Dongo aan het Comomeer, 28 april 1945) was een Italiaans onderwijzer, journalist en van 1922 tot 1943 fascistisch dictator. Hij schiep een antidemocratisch, totalitair, fascistisch regime, gebruikmakend van propaganda. Door volledige controle over de media nam hij de bestaande democratische regering over.

Voor korte, prima informatie over Mussolini , ga naar:

http://nl.wikipedia.org/wiki/Benito_Mussolini

Aldaar de volgende hoofdstukken:

- 1 Jeugd en jonge jaren
- 2 Stichter van het Italiaanse fascisme
- 3 Minister-president
- 4 Een Nieuw Romeins Rijk
- 6 Bevrijding en dood
- 7 Reputatie

Vittorio Emanuele (Victor Emanuel) Ferdinando Maria Gennaro (Napels, 11 november 1869 - Alexandrië, 28 december 1947) was koning van Italië (29 juli 1900 - 9 mei 1946), keizer van Ethiopië (1936 - 1941) en koning van Albanië (1939 - 1943).

Voor meer informatie:

http://nl.wikipedia.org/wiki/Victor_Emmanuel_III

Pietro Badoglio (Grazzano Badoglio, 29 juli 1871 - Grazzano Badoglio, 1 november 1956) was een Italiaanse militair en politicus. Na de val van Mussolini werd hij door Koning Victor Emmanuel III benoemd tot premier van Italië in 1943. Hij sloot een overeenkomst met de Geallieerden, zodat hij zich in de oorlog tegen Duitsland aansloot.

Benito Mussolini

Vittor Emanuel III

Pietro Badoglio

Augustus 1943

-49-

1 Aug. de oogst verloopt snel dit jaar door de hittegolf. Elke dag dreigt onweer

2 en 3 Aug augurken plukken niets als kromme.

4 op 5 Aug kwam een weldadige regen.

5 Aug. Irene 4 jaar. Hopelijk laatste viering in den vreemde. **Orel, na twee jaar Duits bezit, wordt door de Russen heroverd. (* zie voetnoot webmaster)** 's Middags officieel bericht Catania (webmaster: de op een na grootste stad van Sicilië) in geallieerde handen. Drie ondergedoken reservisten-officieren in een schuilplaats ontdekt, arme mensen. Regenweer houdt even aan, veel koel

6 Aug. koud en nat. Naar Bets poetsen. 's Nachts luchtalarm in 'Kaakerken' (webmaster: Kaldenkerken-Duitsland). Hier even onrust.

7 Aug. gewone zaterdag. Annie op reis naar Nijmegen.

8 Aug. Eerste H Mis van pater Huberts. Jammer, dat de bruidjes uit de processie kou moesten lijden door wind en regen. Verder op den dag koud en 'oozelig'. Ernstige waarschuwing voor ouders en meisjes tegen schaamteloze kleding. De berichten over den oorlog zijn erg schaars. hopelijk is 't een goed teken.

9 Aug. kregen we bezoek uit Rijswijk, tante Mien, Truus, Jan en Mity. De nacht was rustig, maar de daaraanvolgende morgen kregen we luchtalarm. Een Amerikaanse bommenwerper maakte een noodlanding tussen Boekend en Sevenum. Een piloot was gewond, 7 andere bemanningsleden ontsnapt. Hoelang weet ik niet.

Eindelijk Sicilië veroverd, wat nu? De droogte houdt aan. Net als de oorlog. Anna even naar Nijmegen. Iedere nacht luchtalarm in Pruisen.

17 en 18 Aug. togen Annie en ik op bezoek naar tante Norbertha. Ze zag er tamelijk goed uit naar gelang 't eten in de stad is. We waren goed en wel daar en toen ging de sirene. Groote groepen Tommie's passeerden Maastricht. Luchtgevechten brachten luchtgevaar. Verder bezoek van de zusters. Ging buiten kijken. Wij bleven 'ruhig' binnen. Om kwart voor 5 weer alarm. Toen trokken ook wij de stoute schoenen aan en gingen kijken. Een groep van ruim 80 telde ik maar werd daar ook zoo bang van en vluchtte even met eenige zusters in den kelder. Gelukkig kwamen we met de schrik vrij. Verder verliep de bezoektijd rustig. Even een bezoek gebracht aan **de St Servaas en aan de Sterre der Zee**. Om 5 uur de trein gemist. Trug naar Heer, bezoek aan Leida Velmans en om 9 uur een nieuwe trugtocht ondernomen. Wat was 't heet dien dag. De laatste trein overvol, maar toch rustig verder gestoomd. Vreemd, dat de mensen nog steeds de reiskoorts hebben.

Donderdag bonen inmaken en tomatenpuree.

Vrijdag boodschappen en naar Bets poetsen. Overal onrust om 't zoeken naar de ondergedokenen vuile verraders.

Zaterdag 21 Augustus 41sten verjaardag van ons Truus. Langs allerlei omwegen een paar trosjes druiven "geplukt". Die nieuwe orde brengt veel last mee. De schoester neemt maar één paar schoenen aan .

Irene Emma Elisabeth (Soestdijk, 5 augustus 1939) is de dochter van koningin Juliana der Nederlanden en prins Bernhard

Het genadebeeld van Onze Lieve Vrouw "**Sterre der Zee**", bevindt zich tegenwoordig in de Basiliek van Onze Lieve Vrouw Tenhemelopneming te Maastricht..

Van 1950 tot 1955 trok Sterre der Zee door ALLE parochies van Limburg.

In de periode van 5 tot 8 juli 1953 was de Sterre der Zee als gast in de O.L.V. Kerk te Venlo-Zuid

Augustus 1943

-50-

20 Aug. werd Gilze Rijen hard gebombardeerd.

22 op 23 Aug. twee uren schuilkelder, 5 kwijt.

23 op 24 Aug. Berlijn overgoten met brand, 58 kwijt. Foei, foei wat een wereld!

24 Aug. de eerste 'princesjes' geplukt, aan particulieren verkocht voor 250. de kilo.

27 Aug. arriveerde bij Anna v Ham (webmaster: Anna Hovens-v. Ham) een zoontje. Hulp in de huishouding.

Zondag doopfeest van **Leo Hovens**. 's Avonds nog even wandelen met Lies.

Zondag op maandag 1½ uur in de kelder geweest. München Gladbach verbrand: 28 kwijt.

31 Aug. verjaardag van H.M. Wilhelmina. Wanneer komt onze landsmoeder weer trug op de troon? Toch maar weer hopen.

* Voetnoot webmaster:

Orjol, oftewel Orel, is een stad in het zuidwesten van Europees-Rusland. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was de stad van 3 oktober 1941 tot 8 mei 1943 bezet door Duitse troepen. Orjol werd bevrijd tijdens de Slag om Koersk en had daarbij onder zeer zware verwoestingen te leiden.

De Slag om Koersk of Operatie Citadel was de grootste tankslag in de geschiedenis en een beslissende slag aan het oostfront in de Tweede Wereldoorlog. Deze slag kende tevens de dag met de meeste verliezen in de geschiedenis van de luchtoorlog.

De slag vond plaats van 4 juli tot 22 juli 1943 tussen Duitsland en de Sovjet-Unie bij de stad Koersk. Bij de slag werden aan Duitse zijde 800.000 man infanterie, 2700 tanks en 2000 vliegtuigen ingezet en aan de Sovjetzijde 1.300.000 man infanterie, 3600 tanks en 2400 vliegtuigen.

Voor verder info:

http://nl.wikipedia.org/wiki/Slag_om_Koersk

slag om Koersk, juli 1943

September 1943

-51-

1 Sept. Annie naar de huishoudschool, de lessen door de stad verspreid.
2 Sept. hoorden we **dat Roosendaal gebombardeerd was**. Cadeautjes gekocht voor Riek en Mien. Venlo bestaat 6 eeuwen, gedenkboarden kunnen nu besteld worden en na den oorlog geleverd.
3 Sept. vallen de bevrijders Italië binnen. Men zegt, dat de Italianen zich overgeven en de Duitsers aan den haal gaan. Hopelijk is daar wat van waar.
3 en 4 Sept. wordt hier in de kerk de levende rozenkrans gebeden volgens intentie van Vader Bisschop. Mooi zonnig weer; 's middags met Lies naar Genooi geweest.
Zaterdag 4 Sept. verongelukten 2 jonge duitse recruten bij 't springen van een landmijn.
4 op 5 Sept. vreeselijke dreiging van luchtgevaar, maar 't ging weer goed.
7 Sept. trouwt Mien Verdellen. Lies en ik gaven 'n cadautje.
8 Sept. Lieve Vrouwedag. Mooi zonnig weer. Voorbereiding voor 't trouwfestijn van Riek.
9 Sept. trouwt Riek en Giel. 't Weer was mooi en zonnig. Ik mocht kokkin spelen. Voor de tijd een mooi feestje, al ontbrak 't krentenbrood.
10 Sept. regengekletter den heelen dag. De oorlog woedt in hevigheid voort.
11 Sept. naar Bets poetsen.
12 Sept. oom Wim jarig in de verte.
13 Sept. wasdag
14 Sept. Moeders verjaardag; weer zonder taart en zonder klontjesmik. 63 Jaar. Hopelijk wordt de 64ste gevierd met Sef erbij. Geve God dat we haast bevrijd worden.
15 Sept. en 16 Sept. Gewone herfstdagen. Aan de fronten hevige gevechten. De Russen jagen de Mofjes 't land uit. Mussolini die gevangen was, schijnt weer bevrijd. Doordat de kranten zoo'n lange epistels er aan wijden en nergens noteren waar of ie geland is, schijnt 't maar wat propaganda te zijn. 600 Jaar bestaat Venlo. Ter dezer eere toerelt den heelen dag tot vervelens toe een kindercarousel. De feestelijke viering in deze tijd zal me diep heugen: te weinig eten en geen schoentjes en dan feest vieren.
Zondag 19 Sept. Kermis in Venlo. Alweer met de stempel van de zware tij. Toch geen zin om te werken. De Italianen zetten zich tegen de Duitsers. De Russen slaan door. Churchill trug in Engeland. De bezetters dreigen met van alles. **Pater Govaert** is nog steeds gevangen. **Greefie** houdt goeden moed in gevangenschap. Lieve Heertje, bewaar deze edelmoedige zielen voor den wederopbouw.
20 Sept. den Boekend hier op bezoek met de jeugd. Fried begint te praten maar houdt erg van vrijheid...
21 Sept. Commandotroepen landen op Corsica en bereiden daar de trugslag van de Duitsers voor.
22 Sept. wat nu!??
23 Sept. 24 Sept 25 Sep 26 Sept. 27 Sep 28 Sept 29 Sept. 30 Sept. De Russen blijven jagen.

In de periode '40-'45 proberen eerst de Duitsers het spoor en het emplacement in **Roosendaal** te bombarderen en later zijn het de Engelsen. Beide missen vaak hun doel. Het spoor loopt in 1940 bijna geen schade op, de stad des te meer. Op 31 mei 1944 zijn er 75 doden te betreuren.
Over een bombardement van 2 september 1943 is niets te achterhalen

Pater Jos Govaert, s.s.s. speelde een prominente rol in het verzet in Baarlo en ver daarbuiten. In 1943-1944 werd hij in het Polizeiliches Durchgangslager Amersfoort (P.D.A.) gevangen gehouden. De aanleiding tot de arrestatie van pater Jos Govaert, s.s.s. op 14 augustus 1943, was het verraad op 15 juli van het onderduikerkamp Bovenbosch te Helden. Het gevolg was een massale actie van de Sipo (Sicherheitspolizei) in de regio. Uiteindelijk kwam hij, na een tijd in de gevangenis van de Sicherheitsdienst op de Wilhelminasingel te Maastricht te zijn vastgehouden, in het P.D.A. terecht.

Met "**Greefie**" doelt de schrijfster op **Henri Greeve**, oprichter van de Bond zonder Naam, die op 18 januari 1942 gearresteerd werd. (zie voetnoot op pagina 7: februari 1942)

1 Oct. Eerste Vrijdag. Poetsen

2 Oct. 3 dagen voorbereiding voor de toewijding aan Maria.

1e Zondag in Oct. plechtige toewijding aan Maria. Een pater vertelde van de **voorzeggingen in Fatima in 1917**. Veel schijnt al uit gekomen. 3 dagen radijs gebonden. 2 ½ c Per stuk. Iedere avond luchtalarm.

3 Oct. 's ochtends worden 19 Nederlanders doodgeschoten om de moord op **Seijffard en Pastumes te wreken. (* zie voetnoot webmaster)**. Eerst zegt baas Mussert, dat ze gespaard worden. Den zelfden dag worden ze neergeschoten, ocharme.

4 Oct. Corsica 'planmäsig' ontruimd. De fronten worden ingekort, m.a.w. ze worden langer

5, 6 en 7 Oct. Mooi weer. Naar Vierlingsbeek met Toos d'r karretje. De familie rond. Even bij Toos III in Boxmeer op bezoek. 's Middags trekken grote troepen Tommi's oostwaarts.

Dinsdagmiddag trug naar Vierlingsbeek en mocht blijven tot **woensdagmorgen**. Toen ik hier uit de trein kwam, was er gevlieg in de lucht. De radio is geleverd, geen nieuws meer. Veel nevel, weinig vliegers.

* Voetnoot webmaster

Tussen september 1943 en september 1944 werden onder de naam Zilvermoorden meer dan vijftig anti-Duitse Nederlanders verwond of vermoord.

De moorden begonnen in Meppel en Staphorst in het najaar van 1943. De slachtoffers waren personen die bekend stonden als Oranjegezind of Deutschfeindlich. Zonder enige vorm van proces werden zij doodgeschoten in de deuropening van hun woning of ergens langs de kant van de weg.

De acties golden als repressaillemaatregel voor aanslagen op vooral Nederlandse collaborateurs, en hadden als zodanig de steun van diverse Duitse officieren. Ze werden uitgevoerd door speciaal geformeerde moordcommando's van de Waffen-SS, en later alleen nog door het beruchte **Sonderkommando Feldmeijer**.

Hanns Albin Rauter is mede op grond van deze acties ter dood veroordeeld.

(Voor Rauter, zie ook blad 41)

Onze-Lieve-Vrouw van Fátima

Met Onze-Lieve-Vrouw van Fátima wordt de verschijning van Maria aangeduid die tussen mei en oktober 1917 drie keer gezien is door de drie herderskinderen (Zuster) Lucia, Franceso en Jacinta nabij het Portugese stadje Fátima.

Voor meer info:

http://nl.wikipedia.org/wiki/Onze-Lieve-Vrouw_van_Fatima

Johannes Hendrik Feldmeijer

(Assen, 30 november 1910 - Raalte, 22 februari 1945) was een Nederlands fascistisch politicus en Waffen-SS-militair. Hij was lid van de Nationaal-Socialistische Beweging, leider van de "Mussert-Garde" (een op de SS lijkende jongerenbeweging van de NSB) en één van de grondleggers van de Nederlandsche SS waar hij voorman van werd.

Meer info:

http://nl.wikipedia.org/wiki/Henk_Feldmeijer

November 1943

-53-

Allerheiligen. 's Middags met Lies naar 't kerkhof. Veel bloemen, veel mensen. Mevrouw van de Rijd van de Herungerweg verongelukt. Overreden door een moffewagen die steeds als razenden over de brug rijden.

Allerzielen, zeer mooi weer, net zomer.

Woensdag St Hubertus. Oom Hub in gedachte gefeliciteerd. 's Middags op 't kindje passen van Baer en Fried. Om ½ 4 naar de visite van Riek vla met koffie en een glaasje wijn. 's Avonds kelderarrest. De wakers voor de deur zagen twee brandende vliegers vallen. Oorlogsnieuws weinig. Veel nieuws maar zoo geen betrouwbaar. 's Nachts een beetje vriezen. De dalia's gesneden.

9 Nov. De eerste volle week van November kwam een vreemde nachtvorst de daliabloemen vernielen.

10 Nov. eerste bericht van Sef (webmaster: Sef is 'n broer van Toos) via 't Roode Kruis. Krijgsgevangen op Java. Hopelijk zien we hem gauw weer. In 25 woorden meldden wij via 't Roode Kruis aan Sef, dat hij over ons geen zorg moet hebben.

Nov. 43 is zeer nat. Den helen dag regen en nog eens regen en dag en nacht loeien de sirene's in Moffrika. In den loop van November slachten ze in den Boekend. Worst helpen maken. Mia uit Siebengewald eenige dagen op bezoek. 2x Moest Mia mee naar de kelder. De koningin sprak weer van moed houden, maar onze radio is weg en nu hooren we niets betrouwbaars meer. Truus opgezocht met Mia. Een koude novemberdag. Naar den Boekend helpen wassen.

Maandag en dinsdag thuis wassen en schandalig verkouden. Verder regen, regen en luchalarm. 2x Overdag gingen hier de sirene's.

Militaire Begraafplaatsen vervolg:

Brits Ereveld Venray

Het Britse Ereveld in Venray herbergt de graven van 692 gesneuvelde militairen. Bij elk graf is een identiek grafteken van witte natuursteen geplaatst. Op het ereveld staat een uit Portland-natuursteen vervaardigd 'Cross of Sacrifice', waarop een bronzen zwaard is bevestigd. Het kruis is circa 7 meter hoog. In de bakstenen hal, die met een smeedijzeren poort toegang biedt tot de begraafplaats, bevindt zich een register met de namen van de gesneuvelde militairen.

De inrichting van Britse Erevelden is uniform in alle 140 landen waar de Commonwealth War Graves Commission verantwoordelijk is voor het onderhoud van de oorlogsgraven.

Het offerkruis staat symbool voor de Britse militairen die tijdens de Tweede Wereldoorlog in Nederland zijn gesneuveld.

St. Hubertusviering

Ieder jaar 3 oktober.

Feest van de jagers en schutters.

Brits Ereveld Venray

December 1943

-54-

1 Dec. nog geen vrede, steeds luchtslagen. Berlijn in brand gezet. Gevluchte arbeiders over de grens gekomen.

2 Dec. 3 Dec. en 4 Dec. spuitjes verkocht. De jongens deden opruimen.

5 Dec. zondag. De N.S.B. prakkiseert van alles, maar weinig trekken er zich wat van aan. Ach Lieve Heertje, geef ons den vrede, die gij alleen geven kunt. In Arcen stortte 2 December een gewelf der kerk in. Twee arbeiders vonden zo de dood. 't Blijft oorlog, zonder dat we veel hooren.

6 Dec. Sinterklaas bracht niets. Speculaas laten maken van ½ K boter en 1 K suiker.

7 en 8 Dec. O L Vrouwendag. Aanbidding voor onze parochie. Iedere avond luchtalarm.

9 Dec. naar den Boekend op de kindjes letten.

10 Dec. naar de Lomstraat.

11 Dec. zeer koud.

12 Dec. op reis naar Afferden.

13 Dec. trug, groot luchtalarm. Zeer groot nieuws. Onze Sef schreef eigenhandig eene kaart. 45 Woorden, geen begin, geen eind en geen datum was er op de kaart. Goddank, dat onze hoop geen vergeefse was.

14 Dec. 15 Dec. de winter dreigt.

16 17 18 Dec. de laatste sloeg de winter om. Een regenperiode vangt aan. 't Is prettiger dan strenge winter, maar erg treurig voor de mensen die geen kousen en geen schoenen aan hebben.

20 Dec. laatste zondag voor Kerstmis.

21 22 23 24 Dec. wasdag, regendag, enz, enz.

24 Dec. 's avonds komt Miet Clevis logeeren. An, Miet en ik naar de nachtmis om 5 uur. Mooi weer, niets koud.

26 Dec. 2de Kerstdag. Mooi stil maar donker weer. Kerstdag Nol met vrouw en kinderen op bezoek.

Maandag 27 Dec. De koningin gehoord. De Kerstboodschap van Kerstdag herhaald. H.M. is vol moed en Godsvertrouwen. "**De Scharnhorst**", 't grootste Duitse slagschip in den grond geboord. Bij Kiëf weer een grote overwinning. **Generaal Eisenhower** (* zie voetnoot webmaster) benoemd tot opperbevelhebber van de invasietroepen. Vol verwachting klopt ons hart.

29 en 30 Dec. gewoon mooi open winterweer. Luchtalarm. 's Avonds Berlijn weer een vuurproef gehad.

Sylvesteravond gewoon stil weer. Geen vliegers en zoo slapen we rustig 't jaar '44 in!

* Voetnoot van de webmaster:

Dwight David Eisenhower (Denison, 14 oktober 1890 - Washington D.C., 28 maart 1969) was een Amerikaans militair en politicus. Hij was de 34e President van de Verenigde Staten (1953-1961) en opperbevelhebber van de geallieerde strijdkrachten in Europa tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Ga voor uitvoerige info naar:

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Eisenhower>

Van einde november 1944 tot begin maart 1945 lag Arcen onder het bereik der Engelse kanonnen, die er lelijk huishielden. Op 27 november vond de eerste beschieting plaats. Na een hevig artillerievuur stortte de spits van **de kerktoeren** neer. Dit gebeurde op 9 december. Iets later viel **het schip** van de kerk voor een groot deel in.

De Scharnhorst was een Duits slagschip, dat dienst deed tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het stond bekend als het succesvolste van alle Duitse oppervlakteschepen. Het schip werd bekend door diverse overwinningen, maar ook door de spectaculaire ondergang op 26 december 1943.

Dwight David Eisenhower

Januari 1944

-55-

Nieuwjaarsmorgen wenst Pastoor z'n schapen Zalig Nieuwjaar. Nog geen invasie.

2 Jan. richtte de Lieve Vrouwenparochie een armbestuur op. Pater Lohuis klopt de beurzen los. 's Middags met Lies naar Genooi. Om 3 uur vertrekken we en 5 voor 5 weer op 't Gaasplein. Annie naar Afferden. De tantes uit België schreven nog niet. Miena schreef een brief op oudejaarsavond, 11 daag onderweg.

3 Jan. den heelen dag storm en regen. In den namiddag kwam Eus en Nol een Z.N.J. wensen. De post komt maar eens per dag. Eenige jongens liepen weg in Koblenz. De invasiegeruchten minderen. Veel gevlieg maar geen Tommies!! Men zegt dat er een verrader Marechaussee in de Maas gegoooid is met 't opschrift op: "Ik zoek onderduikers".

Dinsdagmorgenvroeg een stap gezet van een trapje af. Schoot me weer spit in de rug.

Dinsdag op woensdag een lange slapeloze nacht met 2x luchtalarm.

Woensdagavond nog niet gewoon naar bed.

Donderdag weer iets beter.

Vrijdag weer bijna recht. Naar Bets poetsen met een Franse slag. Vies leelijk weer. 's Morgens schandalige angst voor overtrekkende Tommie's. Wanneer is 't einde. 's Avonds luchtalarm in Moffrika. An komt niet naar huis. Opgebeld op moeders bevel, maar nee hoor. Antoon Rengers was even hier.

6 Jan. Driekoningenmorgen. Niet naar de kerk kunnen gaan. In de stad overall angst voor ontruiming. Bervoets moest eruit en vele particulieren.

9 Jan. den helen dag hondenweer. 's Morgens geprobeerd naar den Boekend te gaan maar kreeg bandenpech onderweg.

10 Jan. op hoop van zegen en vrede. Nog geen invasie.

12 Jan. Vaders geboortedag

13 Jan. St Godefridus

14 Jan. lelijk koud weer.

15 Jan. naar Lomstraat, poetsen. De oorlogsberichten zijn schaars.

16 Jan. gewoon zondag. Niet voor mij, stiefmoeder spelen in den Boekend.

17 Jan. St. Antonius, koud regenachtig weer.

19 Jan. nog geen daverend nieuws.

20 Jan. Grietje jarig in Canada.

21 22 23 Jan. op reis naar Nijmegen. Bij aankomst luchtgevaar. Vreeselijke storm en regen. Sjaak, Sjors en Mia kwamen ons tegen. De heele huishouding was nog monter. Cori 't zonnetje van 't huis. Een allerliefst ding. 's Nachts logeeren in Nijmegen.

Maandagavond naar Vierlingsbeek. Toos eenige dagen geholpen. Terwijl zij naaide, verzorgde ik 't huishouden. Gonnie net beter van midden-oorontsteking en Sjaki een lieve dikzak.

Zaterdag 29 Jan. regen en storm. Iedere avond luchtalarm. Iedereen verwacht de invasie. Praatjes doen de ronde, dat Juliana weer in blijde verwachting is. In Januari is **Ciano vermoord met nog eenige andere vroegere helpers van Mussolini, arme tobbers.**

31 Jan. Bea jarig (* zie kantlijn). In de verte 's middags hevige trek van Tommi's. Luchtgevechten, sirene's loeiden over de stad.

Beatrix Wilhelmina Armgard van Oranje-Nassau

(Baarn, 31 januari 1938), Prinses van Oranje-Nassau, Prinses van Lippe-Biesterfeld, is sinds 1980 regerend Koningin der Nederlanden.

rechts: Ciano

In september 1943 werd Mussolini door SS-majoor Otto Skorzeny bevrijd en naar Duitsland overgevoerd, waar **Ciano** zich inmiddels ook bevond. Hoewel een verzoening tussen de twee op het eerste gezicht tot stand leek te komen, liet Mussolini Ciano onder Duitse druk arresteren en naar het door de Duitsers bezette Noord-Italië overvliegen, waar Mussolini een marionettenstaatje had opgericht. Samen met nog andere leden van de Fascistische Grote Raad die voor de afzetting van Mussolini hadden gestemd, werd hij wegens 'verraad' vervolgd. Op 10 januari 1944 werd hij schuldig bevonden en ter dood veroordeeld. Ondanks verzoeken aan Mussolini van zijn dochter om haar man te laten leven, werd het vonnis op 11 januari 1944 in het fort van San Procolo (Verona) voltrokken.

Februari 1944

-56-

1 Febr valt Mère Bernardina en breekt een been, arme ziel.

13 Febr naar Vierlingsbeek helpen worst maken. Wat is 't daar rustig.

15 Febr trug naar huis, aankomst ruim 7 uur. Een tijdje thuis..... luchtalarm een tommi gooit een stel bommen op 't vliegveld.

16 17 18 Febr. eenigzins kouder. Steeds luchtgevaar. Geen einde in zicht.

We gedenken op 16 febr. de dag dat onze heer Deken dood is gemarteld

Donderdag even naar 't ziekenhuis. Mère Bernardina wat lijd ze pijn en angst voor de vliegers.

16 Febr. zaterdagavond komt weer een alleenvliegende tommi en gooit weer wat bommen op 't vliegveld. Of dat een 'probe-vlucht' is, men weet 't niet!

Van Zaterdag op Zondag hadden we een zeer onrustige nacht.

Maandag, Dinsdag en Woensdag luchtalarm. Bijna den heelen dag door. Jammer dat we geen radio hebben, dan wisten we eenigzins waar of hoe de strijd zich ontwikkelt. In Rusland trekken ze steeds trug. In Italia duurt 't lang.

De Duitsers kwaken heel erg over de vernieling van 't **klooster van Monte Casino**. In Holland zijn vele kloosters en bijna alle scholen ontruimd. Waar moet 't heen? Voor Toos kocht ik een mooie Madonna.

Van vrijdag op zaterdag 18 op 19 Febr. werd 't bevolkingsregister van Venlo verbrand. 5 Man stelden de wacht even buiten gevecht en vernielden de registers. Eenige jongens zitten gevangen. Duizenderlei zijn de geruchten.

19 Febr. vierde ons Anna d'r verjaardag.

20 21 Febr vastenavond.

21 Febr vuurspuwend bezoek boven Nijmegen (* zie voetnoot webmaster). Ik kan niets opschrijven wegens de honderden verschillende geruchten. Vele dooden. Niemand weet of 't een aanval is op militaire doelen of gevolgen van luchtgevechten.

22 Febr. alles is vol over 't verwoestte Nijmegen.

23 Febr. nog geen bericht van de familie.

24 Febr. Annie naar de verjaardag van Toos in Vierlingsbeek. 't Eerste bericht dat Toos bereikt was 't doodsbericht van Fons. Op weg naar 't kantoor door een bomscherp getroffen. Tante mocht nog bij 't sterven aanwezig zijn. Hoe vreemd zijn Gods raadsbesluiten. Wij kregen vrijdag erna pas een telegram van overlijden. Truus en haar gezin bleven gespaard.

25 Febr. ondanks luchtalarm in Duitsland, fiets ik naar 't station en daar was een oorverdoovend geraas van opstijgende Duitse machines. Daarom had ik zoo zeer geen angst. Tegelijk begon een bommenregen op 't vliegveld. Vol angst vloog ik met de reizigers uit den trein uit Maastricht de schuilkelder in aan 't station. Gelukkig duurde die spannende angst maar ruim een minuut. De luchthelden namen een draai over de stad en ronkten ongestoord huiswaarts. Fried was behouden gebleven, Gode zij dank. Maar elf andere werkers vonden de dood. 't Zoogenaamde "vliegend Fransje" heeft zeker toch goed de weg moeten wijzen.

25 Febr. bracht Riek nader bericht van de **ramp in Nijmegen (* zie voetnoot)** en van 't overlijden van Fons.

26 Febr. gewone zaterdag koud maar stil weer.

Bevolkingsregisters:

De bevolkingsregisters werden door de bezetter gebruikt als opsporingsmiddel: van joden, arbeidskrachten, verzetsmensen, joden. Ook konden gegevens in het bevolkingsregisters worden persoonsbewijzen worden gecontroleerd op echtheid. Alles bijeen genoeg redenen voor het verzet om de bevolkingsregisters aan te pakken. **Aanslagen waren één methode.**

Ook tijdens WOII werd de prachtige **abdij Monte Casino** niet gespaard, ondanks de moeite van zoveel monniken. Op 15 februari 1944, tijdens de laatste dagen van de oorlog, bevond Monte Cassino zich in de vuurlijn van de twee legers: in dit gebouw van rust, vrede en gebed hadden honderden mensen er een schuilplaats gevonden. Binnen drie uur tijd zou dit hun laatste rustplaats worden.

Voor meer info ga naar:

http://nl.wikipedia.org/wiki/Slag_om_Monte_Cassino

27 Febr. 's Morgens na de hoogmis hoorden we dat Grad van Coen z'n vrouw met 3 kinderen ook 't leven verloren bij de **ramp in Nijmegen**. 's Middags even met Lies op ziekenbezoek. Om 6 uur lijdensmeditatie door een jonge kapelaan uit Roermond. God geve, dat z'n woorden in goede aarde vallen.

28 Febr. Wiek is naar de begrafenis van Fons.

29 Febr. de koude houdt aan. In Siebengewald mochten ze Fons halen om hem in Siebengewald te begraven, een zachte troost voor ons familie.

Voetnoot webmaster:

Het Bombardement van Nijmegen op 22 februari 1944 is in termen van aantal slachtoffers een van de grootste bombardementen op een Nederlandse stad tijdens de Tweede Wereldoorlog. Bijna 800 mensen kwamen om het leven, maar waarschijnlijk ligt het aantal doden hoger, omdat onderduikers niet meegeteld konden worden. Een groot deel van de historische binnenstad werd door Amerikaanse vliegers verwoest, waaronder de Sint-Stevenskerk. Volgens de geallieerde lezing waren de vliegtuigen op weg naar de Duitse stad Gotha, waar een vliegtuigenfabriek stond. Door een aantal externe factoren, waaronder een plotselinge verslechtering van het weer waardoor het zicht beperkt was en de radio stoorde, opvallend fanatieke luchtaanvallen van Duitse vliegtuigen en een vastzittende zendsleutel van een van de radiotelegrafisten, raakte de groep vliegtuigen elkaar snel kwijt. Een deel van de vliegtuigen besloot de vlucht naar Gotha (waarvoor men vier uur moest vliegen over Duits grondgebied) af te breken en op de terugweg naar Engeland op zoek te gaan naar een ander doel. Waarschijnlijk dachten de piloten nog boven Duitsland te vliegen en zagen zij Nijmegen ten onrechte aan voor de Duitse stad Kleef (Kleve). Anno 2006 is er nog steeds geen definitief uitsluitsel over hoe dit bombardement heeft kunnen plaatsvinden, maar er wordt uitgegaan van een vergissing.

Bombardement Nijmegen

Burchtstraat: het Stadhuis

Maart 1944

-58-

1 Maart. De maand van St. Jozef. Zal die goede heilige nu eindelijk eens z'n helpende hand reiken? Den helen dag door loeien de sirene's over Moffrika, ook hier brengt dat angst.

2 Mrt 3 Mrt de winter houdt aan, een mooi laagje sneeuw bedekt de aarde, vele mensen zitten zonder brand. 1944. Alleen de beschermers hebben kolen.

4 Mrt Trina ziek, ocharm.

5 Mrt rouwvorst en nevelig, toch alarm, 's middags even naar 't ziekenhuis. 's Avonds naar de meditatie. Leo Hovens bewonderd. 's Avonds de kelder in, ruim ½ uur.

Zondagmorgen 5 Mrt viel een zware bom aan **de Lottumse statie**.

6 Mrt alarm. Cristin schreef zaterdag

7 Maart worst maken.

8 Maart opruimen. Tussen 't werk door luchalarm. Gelukkig niets als overtrekkers. In de eerste dagen van Maart vielen weer een 20 tal Nederlanders door 't moordend lood v.d. gehate bezetter.

9 Maart fietsenbandaanvraagformulier indienen. Koud en guur weer.

10 Maart. Nog geen einde van de oorlog. Men weet ook zoo niets definitiefs. De Russen vorderen nog steeds. In de eerste week van Maart werden weer eenige mensen 'verhaftet', ook een pastoor en nog andere H.H. Geestelijken.

10 tot 19 Mrt. iedere avond luchtgevaar. Tina krijgt een nieuw zoontje.

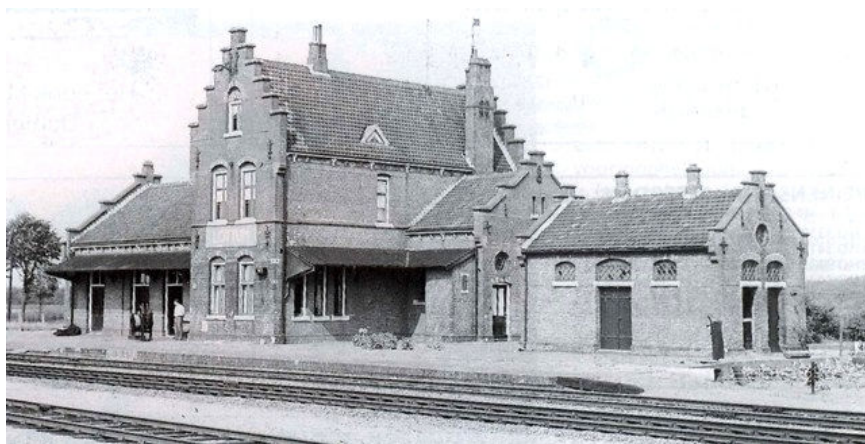
19 Mrt. St. Jozef, bezoek aan 't ziekenhuis. Mère Bernardine moet lopen leeren.

20 Mrt. de dokter neemt een nagel die me erg hinderde weg. 14 Dagen huisarrest.

21 Mrt. Pruiland wijst 't vredesverdrag met Rusland af.

21 op 22 Mrt. maken de Pruisen een aanvang met de bezetting van Hongarije. De Russen naderen de Roemeense grens.

23 Mrt. wat zal die brengen.??

Station Lottum

Rouw vorst = late vorst

Station Lottum is een voormalig spoorwegstation gelegen aan de spoorlijn Venlo-Nijmegen. Het stationsgebouw werd in het jaar 1883 gebouwd.

De architect was M.A. van Wadenoyen. Het type stationsgebouw was het type Hemmen. Het was een apart gebouw, met een trapegevel, en diverse bijgebouwen.

Op 14 mei 1938 werd het station voor het personenvervoer opgeheven. 1 mei 1970 werd ook het goederenvervoer gesloten. Uiteindelijk werd het gebouw in 1973 gesloopt, nadat het eerste gekraakt was.

April 1944

-59-

1 April 's avonds komt een Rode Kruisbericht melden dat J. Urselmann als krijgsgevangene overgebracht is naar Tokio. Wat arme tobbers.

2 April Palmzondag 1944.

3 April begin der Goede Week en m'n teen wil maar niet genezen.

4 April in stilte m'n 39ste verjaardag gevierd, 5 felicitaties bereikten mij.

Witte Donderdag, 's morgens naar de kerk ter Paascommunie

Goede Vrijdag, bijna de heelen dag luchtalarm in Moffrika.

Goede Zaterdag nog geen **Paasklokken trug uit Rome**, wanneer?

Paaszaterdagavond luchtgevaar.

Paasdag 9 April gedenken we een jaar geleden den bomaanval op onze parochie.

Paasmaandag den heelen dag huisarrest wegens m'n teen. 's Middags luchtalarm. Eventjes: Wittendonderdag op Goeden Vrijdag ontsnapte een Amerikaans piloot, die hier in 't ziekenhuis was. Eenig, leuk! Maar jammer voor dokter Platteel en een verpleegster die 'verhaftet' werden. De priesters, die half maart gevangen werden, zijn in de Goede Week **naar Amersfoort** gebracht. Lieve Heertje steun hen in die zware beproeving.

Mooi zonnig voorjaarsweer, maar vertroebeld door luchtgevaar. 's Avonds kwart voor 11 ging 't groot alarm voor de 3e maal. Odessa is weer in Russische handen. De Russen trekken op Berlijn aan door den Balkan.

Paasdinsdag schrijft Truus een kaart waarop ze heel gewoon vertelde dat ze bediend was op den Eersten Paasdag.

Woensdag gaat Moeder op ziekenbezoek en Moeder vond ze weer een beetje beter. Wegens dat de telefoons zwijgen zijn de berichten schaars.

Vrijdag poetsen in de Lomstraat.

Zaterdag nog steeds koud. Zaterdagavond weer een kaart van Sef. 24 Dec. '43 geschreven in 't Camp te Tokio.

Beloken Pasen. Moeder en Annie naar 't Communiefeest in Afferden. Lies en ik naar 't ziekenhuis. Vader Cardinaals vol moed op de komende operatie. Brengt ons tot aan de deur van 't ziekenhuis. Mère Bernardina begint lopen te leren.

Maandag, dinsdag, woensdag, gure dagen. **Marcusdinsdag** (* zie **voetnoot webmaster**), weinig mensen in de kerk. 's Nachts lang alarm geweest. Overdag ook aanhoudend alarm. Dikwijls is er niets te doen in de lucht.

Donderdag gewoon weer. M'n teen nog niet genezen. De dokter zegt wie niet hooren wil enz. 't Valt niet mee rust te houden. Truus weer een beetje aan 't genezen.

Vrijdagmorgen wordt Cardinaals geopereerd. De operatie gelukte, maar de patient bezweek. In den nacht volgende op de operatie is de goede man in den Heer ontslapen. 75 jaren oud.

Zaterdag, zondag, maandag, dinsdag, voorafgaande aan de begrafenis.

Woensdag beschermfeest van St. Jozef.

30 April Juliana jarig in de verte. Zal ze volgend jaar hier zijn?

***voetnoot webmaster:**

25 april: H. Marcus, evangelist

Johannes Marcus was een leerling van de apostel Petrus. Hij vergezelde de apostel Paulus op zijn eerste missiereis. Hij zou rond het jaar 67 de marteldood zijn gestorven.

Paasklokken

In België, Frankrijk en delen van Nederlands Limburg brengen de Paasklokken op Pasen chocolade- en suikereieren die ze in Rome zijn gaan halen.

De klokken zijn immers na het Gloria van de H. Mis op Witte Donderdag vertrokken naar Rome om er de eieren te halen en komen pas terug in de Paasnacht.

Kamp Amersfoort was in verhouding met andere concentratiekampen, een klein en provisorisch kamp dat in de periode 1941 - 1945 onder toezicht stond van de Duitse politie. Verwaarlozing, honger, mishandeling en moord drukten een stempel op het verblijf van meer dan 35.000 gevangenen die korte of langere tijd - in twee afzonderlijke periodes - gevangen waren in het kamp.

Juliana Louise Emma Marie Wilhelmina

(Den Haag, 30 april 1909 - Soestdijk, 20 maart 2004), Prinses der Nederlanden, Prinses van Oranje Nassau, Hertogin van Mecklenburg en Prinses van Lippe-Biesterfeld, was van 6 september 1948 tot 30 april 1980 regerend Koningin der Nederlanden.

Voor meer info:

http://nl.wikipedia.org/wiki/Juliana_der_Nederlanden

Mei 1944

-60-

2 Mei wasdag. Radijsjes binden, de eerste van de volle grond. 2x Alarm per dag, razzia's door dorp en stad. Vele onschuldigen worden 'verhaftet', onder meer pastoor Vullings van Grubbenvorst, ocharme. Ach Lieve Heertje troost en bemoedig die arme gevangenen.

2, 3, 4 Mei. Den helen tijd door angst voor invasie. De kranten staan er vol van. De Russen blijven vorderen. Begin Mei valt **Sebastopol** als de laatste Russische stad.

6, 7, 8 Mei. De eerste zondag in Mei was reuze koud. De processie naar Genooi mislukte deels, ik kon niet mee, m'n teen was niet beter

9 Mei vertrok onze buurvrouw in afwachting op 't eind v.d. oorlog. Ik ben aangesteld als verzorgster van de kat en van 't huis.

de 2de Zondag in Mei. Moederdag. 't Weer is guur en zoowat den helen dag regende het, die hadden we trouwens hard nodig. De radijsjes zijn aan de krimp, veel aan huis verkocht.

10 Mei droeve herinnering, even spanning rond de invasie.

11 Mei 't weer blijft droog en koud.

14 Mei Rotterdam 4 jaar geleden verwoest. Eenige bommen vielen in een broeikas, veel materiele schade.

15, 16 Mei overdag luchtgevaar. 's Nachts nogal rustig. Kruisdagen, koud weer, processie in de kerk.

17 Mei 's Heeren Hemelvaart ga ik op bezoek naar Truus op een fiets van de buurvrouw. Ursula was weer op 't oude maar hoopte nog op spoedige intrede in de hemel. Vele mensen sterven onverwachts tegenwoordig. 't Ziekenhuis ligt steeds stampvol. De patiënten worden op nummer geholpen. Cristin Stappers trouwde in Seerum. Begin Mei groote razzia in Limburg om onderduikers, velen moesten naar de gevangenis. Iedere dag weer hoort men van gevangenneming van priesters en andere goede mensen. Lieve Vrouwke, vraag O.L.H. vergiffenis en vrede.

19 Mei, 20 Mei kregen we een nieuwe foto van de 3 prinsesjes.

21 Mei weer zondag nog geen invasie.

Van 21 op 22 Mei vreeselijk bombardement in onze parochie bij v.Dijk, Drost, van Soest, Bruns Dishoek en in de Antoniusstraat sloegen brandbommen binnen en vernielden veel huisraad. Ontelbare bommen vielen op straat en in 't land bij ons sprong de groote voorruit weer 't spongaat uit. 3 Bommen vielen aan de ingang van 't kerkhof en vernielen huis en have van Bierstekers. Hij werd behouden met vrouw en kinderen. Geweldige vernieling rondom. De bommen droegen 't merk marke 6 en 4. **22 Mei** meldde de krant weer voltrekking van eenige doodvonnissen z.g. saboteurs. Ook stond Oom Wim bij de burgergeïnterneerden van Java. We vroegen formulieren aan bij 't Roode Kruis om aan onze arme gevangen familie te schrijven in Japan.

23, 24 Mei Lies word ongerust over de zenuwtoestand van haar moeder. Twee erge onrustnachten. Wien gold dit vuurspuwend bezoek?

25 Mei Lies moet moeder naar Venraai brengen, wat een kruis toch.

26 op 27 Mei weer in de kelder.

28 Mei schiet een Duits soldaat een wandelaar dood in de hei. Nieuwe wanorde.

Monument van de oorlog

In de Tweede Wereldoorlog werd de **stad Sebastopol** gedurende tweehonderdvijftig dagen belegerd door de Duitsers, die er echter pas in slaagden om de stad in te nemen toen de ze volledig in puin lag; slechts negen gebouwen waren nog intact. In mei 1944 werd de stad weer heroverd door het Rode Leger. Voor de heldhaftige verdediging heeft de stad de status van heldenstad van de Sovjet-Unie gekregen, een status die slechts aan dertien plaatsen is toegekend.

Met de **Hemelvaart** wordt binnen het christendom herdacht dat Jezus Christus, 40 dagen na Zijn opstanding, lichamelijk opgevaren is naar God (Zijn Vader) in de hemel.

Juni 1944

-61-

3 Juni wordt de moeder van Lies heel plechtig begraven.

4 Juni begin van een nieuwe maand, nieuwe hoop.

5 Juni regen en nog eens regen, eindelijk. Huiszoeking bij de bureu. Mevrouw er tussen uit. Wij redden wat er te redden valt, wat een misère toch!

6 Juni gewone dag. **Toch was 's nachts de invasie in Le Havre en zetten de bevrijders voet aan wal na een stevig bombardement op den Atlantic Wal. Volgens de kranten verloren ze bijna een heel legercorps en de krijgsgevangenen waren zoo blij, dat ze in Duitse handen waren.**

Vreeselijk nu, 't gemis van de radio! (* zie voetnoot webmaster)

7 Juni wij redden wat er te redden was, hopen de dat 't niet voor lang is.

8 Juni zaterdag, de regen houdt aan. Wat de droogte vernielde, komt zoo langzaam bij. Vreeselijk, dat men niet veel berichten krijgt. Volgens de krant verliezen ze vreeselijk.

9 Juni zelfde weer, guur. Ons moeder steekt de kachel aan overdag.

10 Juni en 11 Juni de verdere berichten van de oorlog blijven schaars.

12 Juni Lies en ik naar Genooi, later nog een stuk gewandeld. Weinig mensen buiten.

12 Juni van 't nieuwe oorlogsfront weinig nieuws. Guur weer voor den tijd van 't jaar. Mussert wordt op den dag der Invasie Duits soldaat, meldt de krant.

13 Juni feest van St. Antonius, wasdag, regenachtig en storm.

14 Juni is Toos uit Afferden op bezoek.

15 Juni begin van 't Boetetridium. Morgen feest van 't H. Hart. In de Lomstraat poetsen. **Hitlers nieuwe wapen de raketbom komt uit.** Vreeselijk lawaai erover in de krant

Zaterdag Boetdag. 's Middags gaat de parochie naar **Genooi**. In 't Kruiswegpark bidden de priesters de kruisweg voor, de menigte blijft staan rond 't altaar. Door de zware regens hoorden we de stem der priesters niet! Later op den trugweg mooi weer.

Zondags sluiting van 't Boetetridium. Willen we hopen dat O.L.Heer z'n dwalende schapen eens gauw verhoord. De nachtelijke alarms gaan door!

Maandag op ziekenbezoek in Grubje. (webmaster: Grubbenvorst) 't Oorlogsnieuws is schaars maar toch goed naar men zegt. Truus was weer geheel en al bekomen maar voelt zich toch wel zwakjes. Ze hoopte dat de vrede haar een beetje genezen zou.

20-22 Juni. De mensen uit 't zuiden en noorden des lands reizen en trekken weer om groensels (webmaster: groenten). 't Weer blijft koel en vochtig. De fietsbanden raken al meer versleten.

22 Juni de langste van '44. 's Morgens alarm in Moffrika. 't Oorlogsnieuws blijft schaars.

22 Juni ons Marie verjaart. Ik schrijf een Roode Kruis bericht voor onzen arme Sef die in Japan gevangen zit, ocharme. 't Weer is zonnig, maar toch guur. We moesten weer één uur naar den kelder en ik moest onze namen opnieuw opgeven op 't stadhuis.

24 Juni , 26 27 28 29 't verjaardagsfeest van Prins Bernard. De oorlog woedt voort. Goed nieuws komt schaars door. In 't land alom **jacht op duikers**. De treinen worden beschoten door terreurvliegers, ocherm.

30 Juni alweer een maand ten einde, nog geen vrede!

O.L.V. van Genooi (Venlo)

Het **Vergeltungswaffe 1**, beter bekend onder de afkorting **V1**, was de eerste praktische uitwerking van een kruisvluchtwapen. Het had als bijnaam de buzz-bom. De V1 was een Duits wapen met explosieve lading uit de Tweede Wereldoorlog dat met een straalmotor en soms met behulp van een geleidingssysteem op eigen kracht naar zijn doel vloog. De eerste testvlucht vond eind 1941 of begin 1942 plaats. De eerste lancering tegen het Verenigd Koninkrijk was op 13 juni 1944. Er zijn ongeveer 10.000 V1's afgevuurd richting Engeland. Ongeveer 7000 daarvan bereikten Engeland, waarvan 2419 in Londen neerstortten; de rest werd neergeschoten of onderschept.

D-Day, landing in Normandië. 6 Juni 1944.

De dag waar iedereen vol spanning
al maanden naar had uitgekeken.

Voor uitvoerige info:

http://nl.wikipedia.org/wiki/Landing_in_Normandië

*** Voetnoot van de webmaster:**

Ook hier blijkt weer, dat het voor de gewone burger, door het gebrek aan communicatiemiddelen, (radio's waren verboden!) erg moeilijk was om een totaalbeeld van de oorlog te krijgen.

Toos heeft het alleen maar over de landing bij Le Havre, maar..... het blijkt D-Day te zijn. D-Day refereert aan de landing in Normandië op 6 juni 1944. Deze landing was het begin van de bevrijding van West-Europa. In Oost-Europa waren de Duitsers al aan het verliezen van de Sovjet-Unie. Op deze dag werd een beslissende slag geleverd voor het verdere verloop van de Tweede Wereldoorlog.

Naar schatting zijn in de **slag om Normandië** 68.000 Duitse soldaten gesneuveld en 63.000 geallieerde soldaten. Hiervan waren 32.500 Amerikaanse soldaten (het grootste deel werd weer naar de VS overgebracht) en 28.500 soldaten uit het Gemenebest. Daarnaast zijn er nog Franse (1e en 2e FF-pantserdivisie) en Poolse soldaten (1e pantserdivisie) gesneuveld.

D-DAY

1 Juli, 2 Juli mooi zonnig weer.

3 Juli maandags naar Lottumse kermis.

4 Juli 12e sterfdag van vader zaliger gedachtenis.

5 Juli een nieuw kindje aanschouwt 't levenslicht. Theodora Elisabeth Maria. Leuk kindje. Een harde week voor mij, maar we hopen maar dat we slagen. Alle dagen alarm. De drukke week is geëindigd met een reuze verschil van mening tussen 2 schoonzusters! Die oorlog allerwege. Thuis wassen. Tussen door groente's sjouwen.

9 Juli schietpartij in de straat.

10, 11, 12 Juli iedere nacht alarm. De oorlog raast voort.

13 op 14 Juli vallen 4 zware bommen, vooraan in Blerik. Eén op 't kazerneterrein, één soldaat dood.

16 Juli koud zomerweer, met Lies naar 't kerkhof. 's Middags schrijf ik 'n Roode Kruis brief voor Oom Wim. Dezen zondagmiddag word een schot gelost op Beuens, een nieuwordepolitie, de schrik der omgeving. Helaas was 't maar een schampschot. 's Nachts luchtalarm, veel angst voor weinig bombers.

17 Juli breekt de eervliegtuig kessel
ste gladiool los. Mooi zomerweer, toch koude wind.

18 Juli gewone dinsdag

Op woensdag weer alarm. 's Morgens voor 8 al alarm. Frik op examen voor Engelse handelscorrespondentie.

Eind Juli '44 valt tijdens een luchtgevaaravond een Engelse bomber in Kessel in de Maas. Een zware bom teistert 't dorp zeer zwaar. De oorlogsberichten blijven schaars, maar naar men zegt gaat 't zeer goed. De laatste dagen van Juli '44 word ik overvallen door een ouwerwetse griep. 3 Volle dagen bedarrest.

Militaire Begraafplaatsen vervolg:

GROESBEEK CANADIAN WAR CEMETERY

Hier liggen voornamelijk Canadezen begraven, die omkwamen tijdens de heftige gevechten om het Rijnland in februari en maart 1945. De begraafplaats is ongewoon omdat vele doden die hier begraven liggen overgebracht zijn vanuit Duitsland. Zodoende is dit één van de weinige keren dat lichamen de grens over werden gebracht. De meeste slachtoffers werden begraven in het land en zelfs stad waar zij omkwamen. Voor zover kan worden vastgesteld zijn alle Canadese soldaten (op één na die begraven ligt op het Reichswald Forest War Cemetery, Duitsland) die omkwamen in de Rijnland gevechten hier herbegraven. Generaal Crerar, commandant van de Canadese landmacht in Europa, gaf een order uit dat er geen Canadese doden begraven zouden worden in Duitse grond. Dit betrof alleen de landmacht en niet omgekomen personeel van de lucht- en zeemacht.

Op deze begraafplaats liggen 2617 doden begraven:

Blerick Pontanusstraat

GROESBEEK
CANADIAN WAR
CEMETERY

Augustus 1944

-64-

Augustus, nieuwe maand, nieuwe hoop. Toos uit Afferden op bezoek. Mia wordt verplaatst naar Sittard.

De oorlog is weer in een nieuw stadium. De Duitsers hebben een nieuw wapen, de V1, die dient om Engeland te verwoesten. De geallieerden houden vast in Noord Frankrijk. De lasten van den bezetter worden met den dag zwaarder.

1 Aug. weer nieuwe hoop. Dag en nacht gillende sirenes.

5 Aug. Princes Irene jarig, in de verte.

6. Aug zondag sterfdag van Grootmoeder.

7 Aug wasdag.

8 Aug mooi weer.

9, 10, 11 Aug geweldig warm.

Vrijdagmiddag naar Lottum, peren gehaald 50c. per kilo en appels dito.

Nieuwe orde: `t afzetten der mensen onder elkaar.

12 Aug. zondag De geallieerden rukken op naar Parijs.

13 Aug loopt er een gerucht **dat O.L.V. verschenen is aan 3 meisjes**. Ze heeft voorzeggd, dat `t spoedig vrede zal zijn. Of `t waar is.

Maandag gewoon **Vigiliedag**. Voorbereiding op de herinnering der toewijding aan Maria.

15 Aug. de dag begon goed, een mooie zomerse dag. Om ½ 12 groot alarm. Direct erna groot bombardement op `t vliegveld. Vreeselijke angst uitgestaan. De bommenregen was goed gemikt, maar jammer vielen er eenige op woonhuizen en maakten 11 slachtoffers. Misschien nog meer, maar dat hooren we niet. Zoo direct er is nieuws de geallieerden landden in Zuid- Frankrijk bij Marseille. Hoe lang nog!!! Anna is op reis naar Afferden.

Den nacht van 15 op 16 weer bombardement op `t vliegveld.

17 Aug oproep naar Afferden. Behouden aankomst te Afferden. `t Doopfeest was ten einde. Hendrika Jozefina was opgenomen in den kring van broers en zusjes, ze woog 9 ½ Kilo.

Vrijdagmiddag beschoten Engelse Jagers een boot in de Maas. De schipper werd doodelijk gewond. De oorlog raast voort. Men zegt, dat Parijs weer in goede handen is en dat ze steeds vorderen. De angsttoestand houdt aan. De laatste nacht, dat ik in Afferden was, was er een hevige ontploffing op `t vliegveld. Ik voelde de schok om 3 uur in Afferden. Den eersten tram bracht ons 's morgens stadwaarts en aldra zagen we dat vele ruiten `t moesten ontgelden. Men zegt dat een V1-lager ontploft is. `t Is zeer warm, sinds 1911 niet meer zoo heet. Toen volgde er een onweersnacht, die bracht een heerlijke afkoeling. De sirene's blijven. Gillende Moffen blijven mensen uit hun huizen zetten, maar wat leuker is, ze blijven trugtrekken op alle fronten. Ze naderen snel de Belgische grens. Göbbels roept evenzeer van de overwinning.

31 Aug H.Majesteit jarig. Hopén `t volgend jaar één Oranjefeest!

Mariaverschijningen zijn veronderstelde ontmoetingen van mensen met Maria, de moeder van Jezus van Nazareth.

De herderskinderen Lucia, Jacinta and Francisco zouden op 13 mei 1917 een bovennatuurlijke gestalte hebben gezien die zij omschreven als 'een mooie dame, stralender dan de zon'. De verschijning riep de kinderen op boete te doen en offers te brengen voor de lijdende zielen in het vagevuur en de bekering van de zondaars zodat die niet naar de hel gaan. Nog vijf keer zou Maria aan de kinderen zijn verschenen, telkens op de **13e van de maand**. De gestalte zou de Tweede Wereldoorlog en de val van de Sovjet-Unie hebben voorspeld.

Virgiliedag:

De dag die voor een grote kerkelijke feestdag valt. In dit geval 15 augustus Maria ten Hemelopneming.

31 augustus:

verjaardag van Koningin Wilhelmina

September 1944

-65-

1 September. Groote colonne's Duitse wagens rollen aan uit 't zuiden. Geruchten gaan van een dolle vlucht. Nieuwe maand met nieuwe hoop.

3 Sept. vuurspuwend bezoek voor 't vliegveld. De eerste keer dat onze zondagswandeling uitgesteld moest worden wegens de groote sirene's luchtgevaar meldden. Dat was een lang uurtje. Na afloop hoorden we al gauw, dat er eenige **stadgenooten ernstig getroffen waren (* zie voetnoot webmaster)**. 2 Gezinnen schuilden in één kelder en werden allen gedood, ocharm. Uit 't gezin Faesen bleven 2 zoons achter. De spanning blijft de Duitsers achtervolgen. **Ze blijven trugtrekken met paard en wagens, fietsen, alles moet helpen vluchten.** Later hoorde men zeggen dat ze gaan zich trugtrekken achter de Siegfriedlinie om de Geallieërden uit hun land te houden. Af en toe komen er Engelse Jagers op verkenning. 't Afweer brult er tegen op. De mensen razend van angst naar de kelder. Zoo raakt 't verkeer stop en hiermee de aanvoer. Boter, meel en aardappels worden schaars, maar de mensen hopen, dat dit de laatste loodjes zijn. Zoo is de eerste week van de spanning voorbij en de voorraden al bijna op. 't Is te hopen dat de spanning niet te lang meer duurt.

Vrijdag 8 Sept. 's Avonds kwam 't bericht dat de Engelsen 't Albertkanaal overschreden hadden.

9 Sept zaterdagmorgen kwam bericht dat Luik in Geallieërde handen is. Den heelen morgen komen Engelse verkenners. 't Afweer brult. Bij 't vliegveld wordt grondig vernield: huizenrijen, startbanen alles gaat de lucht in. Zelfs een konijnenfokkerij werd afgestookt. De Engelse berichten blijven schaars, de vijand loert nog steeds op radio's.

11 Sept. komen er heele bende's uit Moffrika. Oude van dagen en Hitlerjeugd, ze komen allen versterkingen en tankvallen helpen graven. In alle groote gebouwen worden ze ondergebracht zelfs in de mooie café's. Op 't vliegveld komen nog den heelen tijd ontploffingen. Zelfs heel zware, dat 't hele huis dreunt.

12 Sept. wordt Maastricht door de Tommie's bezet. De volksmond praat maar door. Maastricht, Eindhoven, Breda alles is bevrijd. Maar in werkelijkheid zijn ze nog niet zoo ver. Eindelijk bereikten ze Nederland's grondgebied. Oom Wim jarig in Japanse gevangenschap, ocharme. We hopen dat 't voor 't laatste jaar is.

13 Sept. den heelen tijd komen de slagen hier door van zware ontploffingen. Aan de brug worden de huizen weggevaagd. Alles wat in de Nedinsco zit gaat naar Jena. Wat zijn 't toch rovers die bezettingstroepen. Vandaag wordt weer beweerd, dat Maastricht in goede handen is. 't Is nogal rustig en we hoopen weer op een goede nachtrust. Den Tommie gooide zondagnacht een bom in een afweerkanon. Dit is prettig, maar er staan er nog vele rond de stad. Rustige nacht gehad.

14 Sept. Moeders 64ste verjaardag zonder taart. Kocht een schaarse cycilaam. Den helen dag hebben de ontploffingen van de vernietiging van 't vliegveld geduurd. Vele ruiten moesten 't ontgelden. Wanneer raken we de bende toch kwijt. Een waarschuwing staat in de krant om zuinig te zijn met de levensmiddelen, bijna de hele aanvoer is stil.

Op **Dolle Dinsdag (5 september 1944)**, namen duizenden NSB-ers de benen nadat ten onrechte melding was gemaakt van de bevrijding van Breda.

September 1944

-66-

Dwangbevelen gaan door de stad om werkers voor tankvallen in Blerik (**webmaster: zie voetnoot). We gaan naar bed in de overtuiging, dat de bevrijding weer één dag dichterbij is!! Men zegt, dat Prins Bernard z'n hoofdkwartier ergens in België heeft en Juliana in Londen is gearriveerd. Ze zal de steun moeten zijn voor haar 64 jarige Moeder. Lieve Heertje help ons. Anna kreeg een bon en kocht schoenen voor f11

15 Sept. hoorde dat Maastricht gevallen was. Op 100derlei manieren werd 't verteld. Later op den dag waren de Tommies al opgerukt naar Sittard tot Nieuwstad. De komende dagen zullen moeten verklaren of 't waar is. De radio zegt niet veel en de krant van 'heute' nog minder. **De opgeroepen werkers voor een tankval in Blerik blijken niet genoeg opgekomen. Van allerlei dwang en revolverschoten worden aangewend om de arme mensen naar 't werk te brengen. Vanavond zag ik 2 groote troepen van die menselijke slaven trugkomen uit Blerik (**webmaster: zie voetnoot).** 't Is te hopen dat de tirannie gauw een einde neemt.

Zaterdag de dag waarop de vrouwen zouden worden gemobiliseerd om petatte te rapen verliep nogal rustig. Wel moesten de mannen gaan spitten om versterkingen te maken (**webmaster: zie voetnoot). De angst voor den Tommie word al meer merkbaar. Maar wat is dat zenuwslopend, dat wachten op den "vijand".

Maandag, nog geen verandering, de angst voor oorlogsoperatie's wordt weer opnieuw aangewakkerd als er een hele rij gecamoufleerde wagens de Sloot in rolden. Later bleek 't maar verstrooing te zijn uit angst voor luchthelden. Zondag vlogen heele colonne's Tommie's over. Geen afweer en geen Jagers, dus 'keine Angst'. 's Avonds hoorden we dat er parachute-troepen waren uitgewooid tussen Maas en Waal. Volgens berichten ook geslaagd, maar we zullen de geschiedenis moeten afwachten als alles weer normaal is. Vanaf zaterdag verschijnt ook geen krant meer de mannen staan veel werkloos.

Dinsdag opruimen van de was. nog geen Tommie. Anneke Manders ontvangt een tweeling. Een heel kruis in deze tijd. 's Avonds luchtgevaar in Moffrika, een half uur kelderarrest.

Woensdag weer soldaten in de Sloot. Den helen middag weer Tommiegevlieg. Nog geen einde!! De hele Maaskade moet ontruimen. Ze kregen tijd van 3 's middags tot 12 uur den dag erna. Aanhoudend gebulder in de verte. De gravers graven de ganse stad rond. De Duitsers doen niets dan roven en vernielen maar van ordelijk trugtrekken geen sprake. Waar gaan al de vliegers heen? Sittard is bevrijd, bange vragen of onze dierbaren ook behouden zijn. De krant komt weer, maar kost 5c en moet afgehaald worden. Een kind van M.. H...(?) vond den dood door een vlammende lucifer in een leeg benzine blik te gooien.

Donderdag werd een man vermoord door een nieuwe orde politie. Aan 't zwarte water werden 2 lieden vermoord.

Zaterdag nog geen Tommie's. Nijmegen werd bevrijd na zware strijd. Allerlei geruchten doen de ronde. De bruggen zijn daar intact gebleven, naar men zegt. De parachutetroepen schijnen goed gewerkt te hebben. De strijd om Arnhem is zwaar en bloedig. Men spreekt over 't Nederlandse Stalingrad.

Hitlers bevel van 30 augustus 1944 om de Westwall in noordelijke richting uit te breiden langs Roer en Maas, had vooral gevolgen voor de Limburgers op de oostelijke Maasoever. De leiders van de aangrenzende gouwen (provincies) Düsseldorf en Essen werden belast met de uitvoering van die opdracht. Begin september lijfden zij de oostelijke Maasoever bij hun gouwen in. Overal namen Duitse bestuurders het heft in handen. Duizenden, voornamelijk Poolse en Oekraïense dwangarbeiders werden vanuit werkkampen bij Düsseldorf naar de Maas gestuurd om er verdedigingslinies te graven. De mannelijke bevolking op de oostoever, tussen 16 en 60 jaar oud, ontsnapte er evenmin aan. Omdat maar weinig mannen kwamen opdagen, volgden er razzia's. In Venlo namen de Duitsers tientallen vooraanstaande burgers in gijzeling. Als er niet onmiddellijk meer mannen kwamen spitten aan de Maas, zouden de gijzelaars vermoord worden.

September 1944

-67 -

* voetnoot webmaster

Op 3 september 1944 toog Jan Hurstjens van de Roermondsestraat 47 naar zijn vriendin op de Herungerberg. Tijdens zijn tocht vlogen vliegtuigen over, met bommen voor het vliegveld op de hei te Venlo.

Eén der vliegtuigen verloor onderweg een bom, waardoor die op een volkomen verkeerde plek neerkwam. De bom doodde Jan Hurstjens. Beide overlijdensadvertenties komen ook uit het Dagboek van Toos.

** Voetnoot Webmaster:

Van dit verplichte 'SPITTEN' is een verslag van een **ONDERDUIKNACHT** opgenomen op de website: www.roermondsepoort.soree.nl, menukeuze <oorlogsdagboek>

Het verhaal speelt zich in de nacht van 17 op 18 september 1944. De reden van het onderduiken is, dat alle mannelijke personen van 14 tot 60 jaar moeten aantreden voor het graven van een tankgracht.

'Spitten', zoals dat hier in Venlo wordt gezegd.

De animo is, zoals te verwachten, buitengewoon gering en de Duitsers dreigen zelfs om '20 Venlosche burgers' door te schieten, als niet aan hun eisen wordt voldaan.

Dit alles speelt zich half september 1944 af.

Militaire Begraafplaatsen vervolg:

'Jonkerbos War Cemetery' Commonwealth

Het 'Jonkerbos War Cemetery' in Nijmegen herbergt de graven van 1.543 militairen die tussen 3 september 1939 en 5 mei 1945 op Nederlands grondgebied zijn gesneuveld. Bij elk graf is een identieke zerk van witte natuursteen geplaatst met in reliëf een embleem en een kruis. Voor de graven staat het 'Cross of Sacrifice', vervaardigd uit Portland-natuursteen. Op het kruis is een bronzen zwaard aangebracht. Het is een standaard kruis van de Commonwealth War Graves Commission. De inrichting van Britse erevelden is uniform in alle 140 landen waar de Commonwealth War Graves Commission verantwoordelijk is voor het onderhoud van de oorlogsgraven. Familieleden van de slachtoffers hebben de teksten op de grafstenen bepaald.

† Heden overleed tot onze diepe droefheid tengevolge van een noodlottig ongeval, tijdig voorzien van het H. Olie-sel, onze zeergeliefde zoon broeder, kleinzoon en neef
JEAN PIERRE HUBERT HURSTJES,
in den ouderdom van bijna 24 jaren.
Wij bevelen de ziel van den dierbare overledene in Uwe godvruchtige gebeden aan.
De diepbedroefde familie
W. S. Hurstjes.
A. I. J. Hurstjes.
Valentijn.
Tilly, Joop, Anny, Wim.
Venlo, 3 Sept. 1944.
De plechtige lijkdienst, gevolgd door de begrafenis, zal plaats hebben Woensdag 6 Sept. a.s. te 9.30 uur, in de Parochiekerk van O. L. Vr. O. O. Bijeenkomst 9.15 uur aan het sterfhuys Roermondschestraat 47.

'Jonkerbos War Cemetery'

Oktober 1944

-68 -

1 Oct. Calais geeft zich na hardnekkigen strijd over. De hele stad is omringd met opgesteld zwaar geschut. ArmeTommie's.

Maria van den Rozenkrans, bescherm ons en verlos ons van onze vijanden.

Zoo verstrijkt de **eerste week van Oct. in '44** met iedere dag nieuwe verschrikkingen. Den helen dag luchtverkenneren en bommenwerpers. Geen een Duits vliegtuig laat zich meer zien. Niet te begrijpen, dat die algehele overgave van de Duitsers zoo lang duurt. Een dezer nachten werden weer 15 gijzelaars gepakt. Moeder is ziek. Van alle emotie's. Aan den overkant der Maas wordt alle vee gekaapt. Met groote groepen wordt 't geslacht en weggevoerd. De voedselvoorraden voor de burgers worden al schaarser.

Zaterdag 8 Oct krijgen we een briefje van Toon, die ons de mensenjacht meldde uit Vierlingsbeek. Ze hebben alles moeten achterlaten. Arme zwervers. Hoe lang nog? De oorlogsdonder is den helen dag te hooren, maar waar zijn de langverwachten? Niemand mag meer over de brug.

Later op den dag **2de zondag in October** wordt bekend, dat aan de overkant vele jongens en mannen opgepakt zijn en 's avonds in veewagens weggesleept naar Duitsland. Foei, foei, wat bange zorgen beleven we nog? 't Gedreun aan de fronten duurt voort. De Tommie's ontmoeten geweldige tegenstand. Aken is nog steeds niet bereikt. Iederen dag luchtgevaar. De lucht daverd van 't afweer, nooit geen alarm. Zoo waren we ook vrijdagmorgen weer in de kelder en opeens hoorden we bommen vallen. Bange vragen. Wat zal 't doel zijn: 't spoor of de brug? Na afloop hoorden we al gauw, dat er een geweldige ramp over de stad was gekomen. De brug was 't doel, maar de meeste bommen vielen in de stad. Vele huizen in puin en vele mensen zijn dood. Eerste berichten: 50 dooden. Zaterdagmorgen waren 30 dooden herkend. 40 Zwaargewonden en nog eenige vermisten. 't Postgebouw, hotel de Ratskeller, de Rembrandt, 't Arsenaal, zijn eenige getroffen gebouwen.

Van zaterdag op zondag 2x op wegens vreeselijk druk trekken van bommenwerpers. 's Morgens om 9 uur weer groote overtrekkers. Eenigen probeerden weer de brug te treffen er vielen weer eenige bommen. Weer geen alarm.

16 Oct. wat zal die brengen. De Tommies misschien? De Poolse vrouwen zijn hier mede aan 't versterkingswerk te bouwen, ocharme! Venraai door de Tommie's bereikt! Hoe zal het afgelopen zijn? Sef jarig in de verte. Lieve Heertje troost en bemoedig hem. 't Is weer rumoerig in de lucht en 't front daverd. Ondanks stormer is een regeling getroffen voor de begrafenis der slachtoffers. De oudste overledene wordt in de kerk gebracht en de overige 42 dooden worden alreeds naar hun laatste rustplaats gebracht. Mgr. Deken draagt de plechtige Requiem mis op en verricht ook later de absolutie. Zielig dat voor het bijwonen der begrafenis de mannen en jongens een 'Ausweis' moesten hebben. Daarom was de deelname niet zoo bijzonder groot. De hele morgen was er druk luchtverkeer, zoodat de mensen met angst in 't hart hunne dierbaren vergezelden naar de laatste rustplaats. Heer geef hunne zielen de eeuwige rust. In huize "Geertje" kwamen nieuwe bewoners, die in de van Steegstraat 'ausgebrand' zijn. Alle onbewoonde huizen zijn in beslag genomen, ook van gevluchte Duitsers. Smakt is bereikt.

De gemeente Venlo verloor ruim 1000 inwoners door het oorlogsgeweld, waaronder ook een groot deel van de Joodse gemeente. Anderzijds was Venlo met haar spoor- en wegverbindingen ook een belangrijke schakel in de hulp aan onderduikers en geallieerde piloten op de vlucht. Aan het eind van de Tweede Wereldoorlog leed Venlo veel schade, mede doordat de frontlinie 3 maanden lang langs de Maas liep en door de stadsdelen liep. Kwam de stad tot oktober 1944 redelijk ongeschonden de oorlog door, dertien pogingen van de geallieerde luchtmacht om de strategisch belangrijke Maasbruggen te vernielen, brachten de dichtbevolkte wijken rondom de bruggen zware schade toe en kostte ruim 300 burgers het leven.

Oktober 1944

-69 -

17 Oct. Stormig en slecht weer niet erg koud.

18 Oct. Verschillende bomaanvallen. 's Middags viel er een op de Roermondsestraat en sloeg een huis half weg. Een tweede achter 't hoogaltaar bij de Paters Dominicanen. Verder nog 2 in de stad. Geen dooden, wel gewonden. De gevechten bulderen, voort maar de redders plakken langzaam. **Venray bevrijd!! (* webmaster: zie voetnoot)**

19 Oct. Iedere dag worden gevangen boeren en buitenmensen weggevoerd, treurig!

20 Oct. weer nieuwe angst voor razzia, vreeselijk. We beginnen maar weer opnieuw met bidden om vrede. In Pruisen wordt een **Landstorm** opgericht.

21 Oct. Ursula's Naamfeest. Stille zaterdag. Enkele luchtverkenners maken dat de oorlog in aandacht blijft.

22 Oct. stille dag aan 't front, geen rumoer. 't Weer schijnt niet mee te werken. *Een schandelijke daad van de Duitsers wordt bekend: Een ouwe man (in Broekhuizen) laat een soldaat een verroest revolver zien. Deze man wordt doodgeschoten, alsmede 3 jongens uit de buurt en 't huis van de onschuldige wordt in brand gezet.* Ach Lieve Heertje wanneer komt er verandering? 't Front laat zich weer hooren. Aken komt in Engelse Amerikaanse hand na zwaar Duits verzet.

Woensdag naar den directeur van de veiling om een papier voor een 'Ausweis'. In villa "Hermina" kreeg ik van een Duitser een 'Ausweis' voor Wiek en Arn (=Arnold) om op 't veld te werken, maar in den Boekend wordt 't rumoerig. Al 't vee wordt weggevoerd en meest geslacht en ingevroren. Vreeselijk zooals de mensen aan 't slachthuis gaan bedelen om knooksken op Hagerhof om melk. Wiet brengt een fles melk mee, een hele tractatie, als we er zolang geen hadden. 't Laatste koeske wordt geslacht wegens gebrek aan voer en brandstof.

Zaterdag. Er dreigt stroomonderbreking. In de dorpen zitten ze al lang in duister. De oorlog raast verder. De bevrijders plakken langzaam!!!! Truus schrijft weer een brief. In de dorpen werd al 't vee geroofd en de mannen weggevoerd in gevangenschap. Wat is dat droevig!

28 Oct. een mooie heldere Octoberdag.

Zaterdagmorgen. Vele huisvrouwen gaan de stad in als opeens een serie bommenwerpers weer komen probeeren de brug te treffen. Wéér een bende bommen de stad in. Weer slachtoffers, als ook in Blerik. De brug nog niet geraakt.

Zondag 29 Oct. 's Middags rond 4 uur wéér een aanval, nog niet raak maar wel vielen weer vele bommen op Blerik, ontzettend toch. Hier vielen er ook, maar niets dan materiële schade. Hoevelen dood en te betreuren zijn weet men nog niet.

30 Oct. heel donker weer. Toch kwamen er bommenwerpers. Sinds 't bombardement van de stad is er geen watertoevoer meer. Ook 't elektrische net is getroffen en de kolen schijnen haast op, zoodat we te goeier tijd ook zonder stroom zijn.

31 Oct begrafenis van de slachtoffers in één massagraf. 's Morgens vroeg begint de afvaart al van 't ziekenhuis. De oudste overledene komt alleen in de kerk. Doordat 't duister weer is konden de familieleden met rust hun dierbaren de laatste eer bewijzen.

Wiek is even in de Boekend geweest: de brug is wel kapot maar niet goed!

Een andere eenheid van de Waffen-SS waarin veel Nederlanders hebben gediend was de **Landstorm Nederland**. De formatie was de enige die enkel en alleen aan het westfront heeft gevochten.. Men diende belangrijke bruggen en andere objecten van strategisch belang te bewaken. In 1944 werd Landstorm echter een zuiver militaire eenheid. Dit leidde er toe dat de eenheid in de strijd werd geworpen tegen de geallieerde legers die na de invasie (6 juni 1944) aan een snelle opmars waren begonnen. De Landstormers beleefden hun vuurdoop in België bij het Albertkanaal. Hier streed men overigens nog tegen landgenoten van de Prinses Irene Brigade.

In de St. Annakapel is een plaquette aangebracht ter herinnering aan **de vier inwoners** van Ooijen die op 15 oktober 1944 zijn gefusilleerd.

De tekst op de plaat luidt:

TER GEDACHTENIS AAN
P.J. V. BRACHT * 31.3.1858
E.K.L. HAFFMANS * 1.10.1902
P.A. VERGELDT * 1.11.1914
G.M. BROUWERS * 3.12.1921
GEFUSILLEERD 15 OCT. 1944
R.I.P.!

*** voetnoot webmaster**

Aan het eind van de Tweede Wereldoorlog vonden hevige **gevechten in en rondom Venray** plaats en werden grote verwoestingen aangericht. **Bij Overloon** werd begin oktober 1944 één van de grootste tankslagen uitgevochten tussen de 107e Duitse Pantserbrigade enerzijds en de 7e Amerikaanse en de 11e Britse Tankdivisie anderzijds: de slag om Overloon. Aan beide zijden vielen vele honderden doden. Venray werd 18 oktober 1944 door de 3e Britse Infanteriedivisie bevrijd. Een week later vond echter op last van de Britse staf een algemene evacuatie plaats en de gehele winter 1944/1945 bleef Venray onbewoond frontgebied. Toen in 1945 de bevolking geleidelijk aan terugkeerde vond men een verwoeste kern, door vriend en vijand grondig vernield en leeggeroofd.

Op de militaire begraafplaats in Ysselsteyn, de grootste en enige Duitse militaire begraafplaats in Nederland, liggen 31.598 Duitse soldaten begraven.

Het 'Norfolk-monument' in Venray is een piramide van baksteen met ingelegde keien.

De piramide wordt bekroond door een beeldje van een soldaat. Op elk van de zijden zijn zwart marmeren gedenkplaten met een goudkleurige inscriptie aangebracht. De gedenksteen is 2 meter 50 hoog, 4 meter breed en 2 meter 85 diep. De Nederlandse tekst op het monument luidt:

**'OPGEDRAGEN AAN DE MANNEN
VAN HET 1E BATALJON
VAN HET ROYAL NORFOLK REGIMENT,
DIE LEDEN EN STIERVEN IN DE VELDEN
ROND DEZE PLAATS IN OKTOBER 1944.**

**MOGE VREDE EN VRIJHEID
HUN LEVEND GEDENKTEKEN ZIJN.**

**DIT MONUMENT IS OPGERICHT
DOOR HUN KAMERADEN EN VRIENDEN
UIT BRITTANNIË EN NEDERLAND'.**

Venray, 'Norfolk-monument'
plaats:

Overloonseweg 32 5804AV
Venray

onthulling:

25 september 1988

Herdachte groep:

- geallieerde militairen
- burgerslachtoffers Nederland

Foto's:

B. van Bohemen / NIOD

November 1944

-71 -

Allerheiligen '44. Nog nooit is zoo'n diepe rouw geweest in de stad. Aanhoudend komen vliegers. Als 't afweer brult, durven we haast niet naar de kerk.

Vrijdag 3 Nov. 's Middags komt er weer een bende bommenwerpers dood en vernieling zaaien. **De buurt rond de Mariakerk** wordt zwaar getroffen. Vele goede kennissen vonden den dood onder 't bedolven huis. Heer geef hun de eeuwige rust en redt ons van die nare oorlog.

Zaterdag lam van de doorstane angst begint de zaterdag. 's Middags weer een bombardement. Een monster doodde onze buurfamilie Hovens. Vader, moeder en 3 zoontjes kwamen onder 't puin en vonden de dood. Intussen zijn vele mensen de stad uitgevlucht. Ook Riek en familie gingen naar Tegelen. Liefdevol worden de evacués in 't gastvrije Tegelen opgenomen.

Zondag de laatste van het Kerkelijk Jaar. Geen H Mis wegens ernstige beschadiging van de Mariakerk. Wat een trieste zwarte dag. De minuten kropen zoo traag voorbij en voortdurend waren we beangst voor een nieuwe bommenregen. Tot 's middags 4 uur bleef 't rustig. Wat is dat een naar gevoel, alleen in de hele buurt te zijn. Tegen ½ 5 werden er weer eenige bommenwerpers zichtbaar en zoo zonder meer regende er weer een serie in de stad. Ook de Pastoor Opheijstraat werd bijna heel verwoest. Gelukkig voor gevoel van die mensen om hun huis te verlaten. De Mariakerk werd nu aan de andere kant verwoest. Ook in de stad vielen weer eenige bommen. Onze mooie Klaasstraat en kerk viel ten prooi aan de alles vernietigende bommen. Vernietiging. 't Vuur verwoestte de hele binnenstad. Ook 't mooie klooster van de Liefdezusters werd verwoest. **De Martinuskerk werd ook een prooi der vlammen.** Wat een diepe droevige zware zondag, de laatste van het kerkelijk jaar. 't Scheen de laatste van de wereld. In de Kerkstraat verloren minstens 14 zusters 't leven.

6 Nov. maandagmorgen verlaten ook wij de Sloot.

Wij kregen onderdak bij ome Sjang en tante Marie van den Boekend. Smedts-Sevriens Venlooscheweg No. 20 Tegelen. Hier voelden we ons al gauw op ons gemak. 't Geregelde rustige leven van deze mensen deed ons weldadig aan, na die 3 zware dagen in Venlo doorgebracht. 't Front loeit maar steeds voort, al meer naderend. De oorlogsberichten zijn schaarsch en de Tommie's vorderen slechts langzaam. Lies en Hub Cardinaals vinden ook nog onderdak hier en zoo troosten we elkander maar en hopen op spoedige bevrijding. Maar niemand heeft zich zoiets voor kunnen stellen. 't Weer is gelukkig donker, zoodat de bommenwerpers ons eenigzins met rust lieten. Wel komen geregeld Jagers om de zaak te bekennen. We helpen hier in de huishouding, Lies met poetsen, ik met koken, moeder met patatten schillen. Aan 't front daverd 't wederzijds geschut dat hooren en zienverging. We komen met stukken te horen welke stadgenooten 't leven moesten laten. De nabestaanden moesten op de vlucht en hunne dierbaren werden door 't stadsbestuur begraven. Wanneer komt er een einde aan dat diepe leed???

17 Nov. Lies herdenkt de 80ste verjaardag van Moeder zaliger gedachtenis. Nog geen Tommi's.

18 Nov. Was 't een heldere herfst dag. We moesten weer eens naar de kelder. Venlo kreeg weer eens vuurspuwend bezoek. De heele stad door vielen weer bommen. Door dat de stad bijna heel verlaten was, vielen er weinig slachtoffers. Men spreekt van 2 gewonden.

Mariastraat
na de bombardementen

Martinuskerk

November 1944

-72 -

Zondag 19 Nov Fried jarig. Weer een heldere dag. Weer luchtgevaar in zicht. 's Middags heel onverwacht moesten weer naar de kelder. Weer eenige bommenwerpers. **De Flak** schoot eene neer. De vlieger viel op den Boerendansweg. De bemanning was dood. Vreeselijk, zooveel bommen als er weer op ons goeie Venlo viel. Wie weet? Men spreekt van 80 bommen. Gelukkig weer geen slachtoffers. De **mooie St Antoniustoren** viel als offer van die nare oorlog, ook de Lambertustoren viel op deze droeven dag. De laatste dagen van de voorbije week vielen ook de kerktoren van Baarlo en Kessel. Nog geen Tommie op Tegels grondgebied. De Maas is hoog en de spanning eveneens. Ach Lieve Heertje geef ons vrede, de vrede die de wereld niet geven kan. Vanavond hoorden we dat Hitler geelzucht had en dat de nabije Duitse dorpen geëvacueerd werden naar elders.

19 Nov. vreeselijke onrustige nacht de afweer schoot den helen nacht naar 't front en de Tommie schoot terug verschrikkelijk vreeselijk. zoovele granaten ontploffen tussen de mensen. We worden allemaal gek van de angst.

20 Nov. zelfde dag als tevoren, spanning angst enz. Met groot geplaar wordt wat eten klaar gemaakt, maar hoe !!? Kessel bereikt, ze staan voor Baarlo. Vreeselijk zooals die nog stand kunnen houden, die Moffen.

22 Nov. Céciliafeest, mr Pastoor van Tegelen dispenseert voor kerkbezoek wegens de ontploffing van de toren. Wat jammer van al onze mooie kerken.

24 Nov. we staan in beraad om naar huis terug te keren. De stad schijnt plat genoeg. Na veel rikkraaien 'houen we ab'. De jongens zijn 't alleen huizen zoo moe. De Tommie's gaan stap voor stap voorwaarts, we hopen en snakken naar verlossing. De ontploffingen van de artillerie der beide partijen zijn niet van de lucht. We staan den hele dag met één voet in de kelder. De soldaten nemen beslag van de huizen der vertrokken bureu. Wat ze al gappen kunnen we niet weten. De spanning en angst duurt voort. Hier en daar hoort men van 't inslaan van granaten. Allerlei geruchten doen de ronde. Roermond is vrij, Blerik is vrij, enz enz. Later blijkt 't niet waar.

29 Nov. nog eens razzia. Charrel was 's morgens hier maar nam 't nogal rustig op. Gemoedelijk gaat hij weer naar huis. Zoo wandelde de arme jongen in handen der 'Grüne'. Voor hoelang? De jongens en mannen die over zijn gebleven, tobben met nieuwe angst.

30 Nov. al vroeg hooren we dat de Tommie voor de tankgracht zit. Later op den middag komen Blerikse mensen hier, die door de Mof over de Maas waren gebracht. Men had ze eerst uit hun huizen verdreven. 't Wederzijds artillerievuur houdt aan. Soms denkt men, dat onze toren 't mikpunt is. Razend van angst doen we ons werk wat 't hoogst noodig is. De bakkers kunnen geen voldoende brood meer bezorgen. De Duitsers ratsen nog van alles uit de verwoeste huizen en magazijnen. De Tommie blijft uit. Er is geen vlees meer, wel word nog wat resterende suiker verdeeld. We maken zelf brood, soms met gist en dan eens met zuurdeeg. Gestookt wordt met hout van de verwoeste woningen. De berichten zijn zeer schaars. In Pruisen is nog op tijd alarm.

Flak:
Duits afweergeschut

Antoniuskerk

Op 19 november 1944 bliezen de Duitsers de toren op, waarbij ze drie jongemannen uit de plaats dwongen het dynamiet in de toren te dragen. Daar de kerk de hele linker Maasover beheerste was ze ook zonder toren nog veel te hoog, waarom nog eens acht pilaren hetzelfde lot moesten ondergaan. Kerk en toren waren geheel ingestort. Ook de inventaris ging daarbij verloren. Een aanmerkelijk deel van het kerklinnen, dat door burgers in hun kelders was ondergebracht, bedierf door de abnormaal hoge waterstand van de Maas tijdens de winter 1944-'45. Verder werd een groot deel van dit linnen gestolen.

December 1944

-73 -

1 Dec. Bracht Sinterklaas eens de vrede op aarde?

2 Dec. verschrikkelijk spektakel van de vechtende partijen. Niets hoort men en men ziet bijna geen mens op straat. Onder angst door bakt Leijssen nog eens wat brood. Mannen boven de 60 gaan door 't gevaar om meel te halen. De bakkers uit de stad hebben allen mollestschade, de een helpt de ander. Velen zijn geëvacuëerd naar Tegelen. Wat schiet de oorlog toch weinig op.

3 Dec. begint de 1ste zondag van December en van de Advent. Om 5 uur worden we al wakker van de vechtjassen. Mitrailleurs, kanonnen, enz beginnen om het hardst te schieten. Vol angst zoeken we de kelderruimte op waarin we ons den helen dag schuil moesten houden. 's Morgens een boterham op 'de voes' zonder koffie. Later gauw even de kachel aangemaakt en in d'r haast wat aardappelen gekookt en met 1 glas boonen wat stampot gemaakt. Dit aten we ook in de kelder. We maakten er maar een grapje bij, als opeens een geweldige slag ons weer tot de werkelijkheid bracht. Om circa ½ 1 sloeg een zware granaat bij ons in 't land en vernielde onze mooie nieuwe voorruit. Dit is de 3de maal in deze oorlog. Ook sloeg weer een scherf door de glas in loodraampjes. De schoorsteen van de keuken sloeg lek, de hele gevel werd vernield. In één woord was 't een helse dag en dan dat tasten in 't donkere. *Zou 't om Tegelen, Blerik of Venlo gaan?* Vragen die niemand beantwoorden kan, omdat we niemand zagen. Geen mens durfde buiten dien dag. Zelfs Pietje 't Muk, die anders iedere dag even kwam, durfde er niet uit. De eene granaat na de andere sloeg ergens in. Zoo gaan we den donkere nacht van 3 op 4 December in. We hopen nog even, dat Sinterklaas dit jaar niets anders brengt als de capitulatie van de Duitse legers.

4 Dec. een zonnige morgen. Na een tamelijk rustige nacht gaf dat ons moed om eens even buiten te kijken. Maar de vernieling van de ingeslagen granaten is gewoon verschrikkelijk. Eerst later op de dag hoorden we, dat Sjang Verhaag doodelijk getroffen was, maar niemand kan naar de stad om geestelijke of geneeskundige hulp. Zoo worden de mensen die gedood zijn, voorlopig in hun eigen tuin begraven. Wat is de weg naar de bevrijding zwaar en duur. Een kindje werd geboren hier in de buurt, in een kelder onder water, geen hulp voor die arme vrouw. Toch hielp O.L. Heer weer, kindje en moeder maken 't goed. Vrouw Jacobs doopte 't kindje. Na den oorlog wordt 't in de kerk herdoopt.

Den helen maandag was 't naar omstandigheden rustig. Af en toe schoot een Duitse granaatwerper (Ons Moo noemde hem 'de wieuwerd') een geweldig salvo af op 't arme Blerik. **Blerik is vrij**, Tegelen bijna geheel. Getroffen: 40 huizen zijn door brandgranaten verwoest in Tegelen. Vele Venlosen die daar onderkomen vonden, moesten weer vluchten. Wat 't eigenlijk was op die vreeselijke **1ste zondag van December 1944** komen we niet achter, men zegt dat 't wederzijds artillerie vuur was. Er komt een waarschuwing, dat er razzia is op de jongens door soldaten in burger. De Duitse soldaten nemen beslag van de huizen die nog bewoonbaar zijn!! Onze keukenschoorsteen werd doorboord zoodat 't niet meer brandt. 't Fornuis moet dienst doen als bakoven. De bakkers kunnen niets meer brengen. Niemand durft meel te halen. Zoo is 't pakjesavond geworden en gaan we naar ons kelderbed in de bange afwachting wat de nieuwe morgen weer brengt

**Engelse soldaat op de
Pontanusstraat.
3 December 1944**

Blerick was het laatste steunpunt dat de bezetter eind november 1944 op de linker Maasoevers nog in handen had. Generaal Sir Miles Dempsey, bevelvoerder van het Tweede Britse Leger, had begin oktober de operatie Nutcracker (Notenkraak) laten ontwikkelen, met het doel de Duitse troepen over de Maas terug te drijven. De vijand zette alles op alles om de geallieerden te beletten de Maas bij Venlo te bereiken. De bevolking werd gedwongen rondom Blerick een diepe anti-tankgracht aan te leggen, die de Duitsers vervolgens met mijnevelden en prikkeldraad omringden in een poging aldaar een onneembaar bruggehoofd te maken. Niettemin werd Blerick op zondag 3 december 1944 door de Engelsen veroverd. Daarmee was de operatie Nutcracker succesvol afgesloten.

December 1944

-74 -

De toren is nog altijd in tact en in Duitse handen. Niemand weet wat er eigenlijk aan of in is.

6 Dec. na een tamelijk rustige nacht, begon bij 't eerste ontwaken van de dag de beschieting van onze mooie slanke toren. Doorkerfd van ingeslagen granaten zagen we hem terug na een lang half uur in de kelder te hebben doorgebracht. Later op de dag is 't tamelijk stil. De schijnwerpers van 't front naderen onze stad, de angstige spanning blijft.

7 Dec. 's Morgens weer een schietpartij op den toren. Vele granaten sloegen in op de omliggende huizen. De dakloozen hebben 't weer niet mee, 't regent dag in dag uit. De oorlogsberichten zijn zo vaag en schaars. Een enkele Duitse soldaat die men zoo eens spreekt praat over 'zwei a drei jaar krieg' (????) **De bewoners van de Maaskant, van 't afgebrande Huize "Gusto" tot Genooi, krijgen aanzeggingen hun huizen te verlaten.** Hals over kop verlaten de mensen hun woningen en gaan in onbewoonde huizen. Waar moeten we heen? Wat een nare tijd zo in zoo'n afgebrande stad te wonen. Geen licht en geen water, geen krant, geen front, geen berichten van familie of bekende, geen definitief oorlogsnieuws.

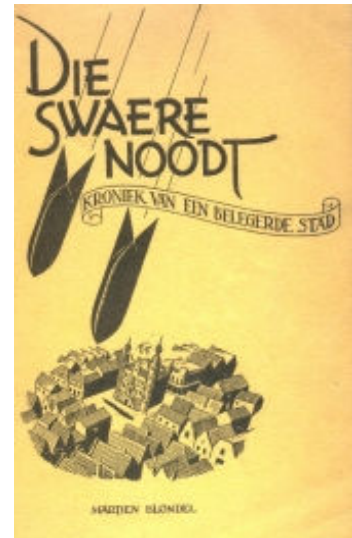
8 Dec. feest van Maria, voor mij is 't wasdag met troebel regenwater. Lieve Vrouwke vraag den vrede voor deze wereld.

Zaterdag 9 Dec. na een tamelijk rustige nacht komen bij 't eerste morgenlichten een stel Duitse soldaten ons waarschuwen, dat we de huizen ontruimd moeten hebben voor 4 uur 's middags. Velen, juist uit Tegelen teruggekomen, moeten weer weg, evenals hen die onbewoonde huizen betrokken hebben. Onze jongens gaan naar den Maagdenberg, wij vrouwen wachten nog even af.

Zondag 10 Dec. nog geen verlossing. De posten die 't ontruimde gebied bewaken zijn zeer streng en brutaal. Vandaar een weinig bezoek van mensen die nog wat have en goed wensen te halen. We houden moed en hebben geen last van militairen.

11 Dec. na een zeer rustige nacht staan we om goed 8 uur op en we zijn nog maar goed en wel klaar met 't ontbijt als Hub Cardinaals komt vragen of we nog niet zullen vertrekken. We bergen en pakken wat en na herhaalde aanmaning van onze Wiek wordt dan 't besluit genomen om 't huis te verlaten en op te trekken naar "Casino" waar Moeder Stephanie ons hartelijk verwelkomt. **'t Casino is een waar toevluchtsoord in deze harde tijd. (webmaster: zie voetnoot)** Onder al deze zware toeren bralt af en toe een regen van granaten over deze arme stad. Hoe lang nog Lieve Heertje?? Velen worden getroffen op straat. Hier in een hulppost van 't Roode Kruis hoort men nog eens, dat velen worden getroffen, ocharm. Zoo gaan we de nacht in van **11 naar 12 December.** Een heelen nacht was de oorlog te hooren en de dag begon voor ons zeer mooi, want we waren in de gelegenheid om de H. Mis bij te wonen en ter Communie te gaan. De H. Diensten waren in de kelder. Een ware zielestroost na bijna één hele maand hiervan verstoken te zijn.

13 Dec. gewone dag weer naar de H. Mis. Na 't ontbijt hoorden we al gauw dat Rauter de algehele evacuatie gelaste van Roermond tot Bergen. Alles moest weg. Wat een barbaarsche eis. Onze zoogenaamde Burgemeester begon vast aan de voorbereiding.

Uit: Die Swaere noodt, kroniek van een belegerde stad door Martien Blondel

Zaterdag 9 december:

Het zuidelijk stadsdeel moest heden tot aan den spoorlijn worden ontruimd. Bevel van de commandant van dat gedeelte. Er zou op een Duitschen soldaat zijn geschoten. Bovendien zijn er draden doorgeknipt. Veel verschil maakt het niet, want sedert de bombardementen woont er bijna niemand meer. Tot dusverre kon men nog het een en ander redden. Die kans is nu voorbij.

8 december: Onbevleete Ontvangenis van de Heilige Maagd Maria.

December 1944

-75 -

De H. Diensten waren in de kapel voorafgegaan en later de nacht door nog aanhoudend gebulder van granaten. 't Schijnt, dat 't oorlogsmonster geen onderscheid in dagen heeft. Met vurigheid hebben we gebeden om vrede die O.L.H. alleen geven kan. Voor ons huis is een granaat ingeslagen. Vernielde ramen en deuren, zoodat alles openligt. De Duitsers blijven rooven. Wanneer komt er een eind??? We kunnen niets als maar hopen en bidden. Men zegt dat Velden ook zoo vernield is. Zoo moet de een zich maar troosten aan de ander. In den Kerstnacht sloeg boven in den tuin nog een granaat in den grond. 't Kerstlof vierden we ook in de kapel. Bij 't dejeuné, 't diné, 't gouté, en soupé waren, telkens weer een verassing, een lieve attentie van de zusters.

2de Kerstdag mooi winterweer. In de kapel weer heerlijke dienst. In de loop van den dag komt een decreet van vader Bisschop dat ieder priester 2 Heilige Missen mag opdragen en wel 's morgens als 's middags. De geloovigen hoeven niet meer nuchter te zijn om te communiceren. Allemaal middelen om van de geestelijke gaven zoveel en zovelen mogelijk te laten profiteren. De oorlogsgeesels waait door. Iedere dag gaan groote groepen oostwaarts, maar de Führer laat niet capituleren. Hij schijnt z'n hele volk te willen verliezen, des te meer is hij den baas. Ach Lieve Heertje, red ons!

De hele Kerstweek suizen de granaten. Men hoort niets officieels. De meeste mensen lijden bitter armoe. De bakkers hebben geen meel om te bakken, de aardappelen raken op. Eenigen gaan naar Straelen of Herungen om levensmiddelen. In deze week mag ieder nog eens naar 't spergebied.

Aantekening Webmaster:

Foto genomen bij Klooster Ursulinen Venlo/Casino (winter 1945).

Rechtsboven is moeder Theodora Urselmann-Rutten, daaronder Toos en Anny. De linkse drie zijn mede-onderduikers.

Tekst achter op de foto (van Toos):

"Hier ziet u ons drieën op een der trappen van ons "vacantieoord" met nog een paar andere evacuees. Die moeders zijn even oud. Moeder Doensen was met alle kinderen daar. Iedere dag nog denken we met groote dankbaarheid aan die groote gunst van daar in die bange dagen te kunnen toeven. Januari '45."

Januari 1945

-76 -

1 Jan. mochten wij het Spergebied in. Wat een droeve tocht. Allerlei vehikeltjes zag men meesjouwen om nog te redden wat te redden viel. Vele mensen waren bestolen. Bij ons alles omver, eenig linnegoed en mooie schoenen van onze arme burens werden prooi. Wat een stemming om elkaar Nieuwjaar te wensen, vreeselijk.

De angst voor evacuatie duurt voort. Onze arme Mère Prieure zorgt zoo liefdevol voor ons evacuees. 't Is boven allen lof! Steeds moet Haareerwaarde weer zien te schipperen met de soldaten, die als maar meer in beslag willen nemen. We bidden en hopen dat O.L.Heer ons spaart.

4 Jan. werd onze huiskamerkachel hier geplaatst. Ze brandt fijn en iedereen komt ons een bezoek brengen. Kennis gemaakt met de dames Wendehorst. Een paar zusters die onder de puin van 3 eigen huizen bedolven waren, zijn nog behouden boven water gekomen. Zeer aangeslagen, maar vol Godsvertrouwen, bidden ze samen met ons de rozekrans.

6 Jan. Driekoningen. Gisteren meenden we, dat de ramp afgewend was en vandaag valt de beslissing. De bende moet alle kelders hebben. We blijven nog bidden en hopen dat O.L.Heer nog helpt. 't Is mistig en toch hoort men af en toe mitrailleurs en granaten. De H. Diensten in de kapel waren weer zeer mooi.

Zondag 7 Jan. Tamelijk rustige dag, maar stevig winter.

9 Jan. Aanzegging van de Wehrmacht, dat ze eenige kelders moeten hebben voor 't Rode Kruis. 't Onmisbare Lazaretje krijgt ook aanzegging van ontruiming. Een jongen van 14 jaar wordt door een projectiel gedood en hier begraven. Weer een straat wordt 't huis uit gedreven.

Zaterdag 13 Jan. komt voor 't eerst weer de stem van **Henri de Greeve** tot ons door. Z. Eerw. hield ons 't kruis van Christus vóór...

Salvo granaten door de stad, suizen, dood en vernieling brengend. Maar daar blijft 't bij. Bij La Roche in België schijnt de vijand op de terugtocht, maar hier blijft alles 't zelfde. De mensen zitten allemaal bij elkaar en hopen en bidden om bevrijding. Feestdag van St. Godefridus. Buiten sneeuw en ijs en in de lucht hangt **weer de evacuatievrees**.(* zie voetnoot webmaster) De een zegt 't is afgelast, de ander 't is uitstel van executie. De toestand wordt zeer gespannen

Zondagmorgen, 14 Jan. wordt een gedeelte weggejaagd naar Kaldenkerken. Daar zou een trein zijn voor **de evacuées** naar Sneek te brengen.

Ach Lieve Heertje, red ons van deze doodentocht.

Zondagmiddag 14 Jan. trekken vele stadgenoten naar Duitsland om een trein te krijgen, zielige uittocht! We blijven bidden en hopen. Iedere dag en iedere nacht trekken een menigte bombers oostwaarts.

Maandagmiddag 4 uur vertrok dan de 1ste martelaarstrein.

Onze goeie pater Hendrix moest hier mee. Nu mag pater Doensen 2 Heilige Missen lezen. We bidden en hopen.

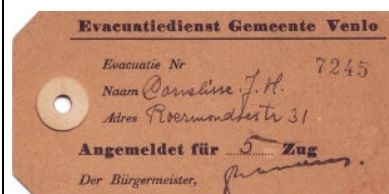
Maar iedere dag jacht op mensen 't Is hartverscheurend als men die arme stadgenooten ziet wegtrekken, men kan geen hulp bieden. 't Is bar koud en sneeuw maakt de wegen glad. Zoo tussendoor knallen er wat granaten.

Dinsdag breekt een bericht door, dat de geallieerde legers oprukken van Sittard naar Roermond.

Pater Henri de Greeve

(Amsterdam, 25 december 1892 - Groesbeek, 14 juni 1974) was priester, publicist en radiospreker.

Hij werd zeer bekend door zijn radiopraatjes bij de KRO en als oprichter van de **Bond zonder Naam**.

evacuatielabel

ingezonden door
Jan Cornelisse
vh Roermondsestraat 31

Januari 1945

-77 -

Woensdag 17 Jan. de distributie houdt op wijl er geen voorraad meer is. Veel dierbaars moet vandaag tijdelijk verdwijnen. De dooi treedt in. Arme mensen die geen schoenen meer hebben.

Donderdag, Susteren en Echt bevrijd. De dooi houdt aan, maar 't is koude dooi.

Vrijdag 19 Jan. Margrietje jarig. Wanneer komt die lieve familie weer in ons midden? Ik hoor dat Charrel terug is, maar hoe komt men er achter of 't waar is?

Zaterdag 20 Jan., de laatste dag van **de Novene tot St. Jozef**. Wat brengt deze dag? We hopen en bidden en gedenken 't spreekwoord "als de nood 't hoogst is, is de redding nabij?!" De Engelse granaten richtten weer een hele verwoesting aan. In één huis werd een kelder getroffen en doodden grootvader en grootmoeder en vier kinderen. Hoe lang nog? De sneeuw ligt bijna een meter hoog.

Zondag 21 Jan., met dank voor St. Jozefs hulp in deze week, beginnen we een nieuwe novene tot de H. Familie. Men zegt, dat in Linne de Bevrijdings-troepen nieuwe hulp kregen en optrekken naar Roermond. 't Groene gevaar is naar 't front de mensen uit hun huizen verjagen. Heere, ik hoop, dat 't nu menens wordt De dag begint weer heel rustig, ook de granaten zwijgen eenigzins. Zondagmiddag weer razzia. Weer worden eenige mensen naar de trein op Kaldenkirchen aangestuurd.

Maandag komt Mère Assistent ons zeggen, dat de zusters ons in 't vervolg geen brood meer kunnen geven en we moeten zelf maar zien. 't Middagmaal is wel goed verzorgd maar sober. Soeur Johanna heeft werk om de doodden te verzorgen, die hier voorlopig worden begraven.

Men zegt, dat de "jacht" eenige dagen is uitgesteld, de een vertelt dit, de ander dat. De sneeuw licht nog hoog, de mensen sjouwen om wat etenswaar machtig te worden, de verlate huizen worden door achtergeblevenen onderzocht en men neemt zich mee wat kan dienen. Herkenbosch, Maasbracht en Linne zouden bevrijd zijn. De Russen trekken op Berlijn aan, de Tommie's doen 't heel kalmpjes. Maandagmiddag vertrekt Mater Adelheid naar Salzburg. Een hele onderneming in deze donkere dagen.

Dinsdagmiddag vertrekken degenen die zich voor de trein hebben opgegeven. Hier de fam. Coe, vader moeder en 4 kinders. Met hun vertrekt juffrouw Sadee, een tafelenoot van ons. 2 Dagen erna hooren we, dat de trein nog niet vertrokken is in Kaldekerken. De treinen zouden troepen moeten vervoeren naar 't Oostfront. Maar alle berichten die we in Januari '45 krijgen zijn niet betrouwbaar. Ook word de distributie stopgezet. Men zegt, er is niets meer te distribueren. Toch krijgen we nog ieder een muf broodje van 4 rantsoen en nog 1 ons vlees. 3 Koeien voor Venlo en Tegelen. We hopen en bidden dat er uitkomst komt.

Donderdag 25 Jan gaat de Moeder van Mère Irmgardis naar Breijel rustiger tijden afwachten!! Iedere dag gaan de bommenwerpers nog oostwaarts. Ik ga met een buurman nog eens naar 't speergebied. De sneeuw is toch gebaand door de soldaten, die nog hier en daar een huis bewoonen. Verschrikkelijk als men de verwoesting ziet. Alle ruiten der uit .De granaatinslagen zijn verschrikkelijk. In ons huis is weer eens geschommeld, maar nu is er toch niets meer gestolen.

Distributiebonnen worden gebruikt, indien een eerlijke verdeling van alle goederen over de bevolking noodzakelijk wordt (we spreken dan ook wel van rantsoenering). Heel vaak ziet men in een oorlog of andere crisissituatie, dat de aanwezige grondstoffen en/of voedsel moeten worden verdeeld, omdat anders het gevaar van hamsteren ontstaat en sommige mensen van voedsel en goederen blijven verstoken. Omdat iedereen op het zelfde moment zijn bonnen moest inleveren, stonden voor de winkels lange rijen. Men had geld en distributiebonnen nodig. Had men wel geld maar geen bonnen, dan kon je niets kopen.

Een novene of novene (novena in het Latijn) is een reeks van negen dagen waarop men op een bijzondere wijze tot God bidt, ter verkrijging van een gunst of ter voorbereiding op een grote feestdag.

27 Jan. de dagen blijven spannend. De sneeuw en koude blijft. Iedere dag opnieuw vallen slachtoffers door de granaten. Er wordt een man begraven hier en als tragische bijzonderheid hoor ik, dat de jongens uit de familie het graf moesten maken en voor de doodskist een vloer van de slaapkamer moesten gebruiken. Waar moeten we heen!? Ach Lieve Heertje, breng de Verlossing. De zusters doen hun best om 't eten op peil te houden.

Dinsdag 30 Jan. vierde onze goede Mère Antonia in stilte haar Gouden Professiefeest. Alleen in de H. Mis kon 't feest gevierd worden, alleen een geestelijke ruiker kan aangeboden worden.

31 Jan. gaat de winter uit, arme mensen die bijna geen voetgetouw meer hebben. Dag en nacht gaan de sirenes. Verjaardag van Beatrix, 7 jaar weer. In stilte den helen dag vliegen de granaten over en weer.

* Voetnoot webmaster:

Algehele Evacuatie der Stad VENLO

Ondergeteekende moet bij deze ter kennis van de bevolking brengen, dat hem heden is medegedeeld, dat de gemeente Venlo geheel geëvacueerd zal worden en zulks binnen den kortst mogelijken tijd.

Na alle pogingen en moeite in de laatst verlopen maanden door mij en mijne naaste medewerkers gedaan om dit te voorkomen of in de door ons gewenschte richting te leiden, is zulks een zeer harde slag.

Een nieuw schrikbeeld op: **evacuatie**. Grüne Polizei en SS begonnen begin januari 1945 op eigen initiatief met de ontvolking van de oostelijke Maasoever. Door tijdgebrek bleven Tegelen, Belfeld en een deel van Reuver ervan gespaard. Tussen de tachtig- en negentigduizend Limburgers begaven zich in ijzige kou met hun schamele bezittingen te voet naar stations in het Duitse grensgebied. Daar moesten ze soms dagenlang wachten op de komst van goederen- en veewagons, die de ontheemden dwars door de Nederrijnse laagvlakte naar de *Achterhoek en de drie noordelijk provincies* brachten; soms onder hevige geallieerde luchtbeschietingen.

Uit:

Die Swaere Noodt, Kroniek van een belegerde stad, Martien Blondel

Er was geen trein en er is nog geen trein. In de stationswachtkamer (webmaster: Kaldenkerken) waren vannacht honderden mensen zoo opeengepakt, dat de meesten niet anders dan staande hebben kunnen slapen. Het derde gedeelte heeft op stoelen den nacht doorgebracht, een nacht, waarin het meer dan tien graden vroom. De kinderen moest men onder de tafels in het achtergelaten vuil der voorgaande lotgenooten, of op de tafels, te slapen leggen. Vertwijfelde moeders. Geen water dan gesmolten sneeuw voor de baby's. W.C.'s en latrines bevroren en in walgelijken toestand. Allen, ook de zieken, moesten hun behoeften buiten in de sneeuw doen. Sommigen hadden diarree, dysenterie.

Pentekening: Sef Moonen

Februari 1945

-79 -

1 Febr. Weer een nieuwe maand. Nieuwe hoop. De Russen trekken op naar Berlijn. Men zegt vandaag nog 90 km. er vandaan. Vlodrop is bevrijd, men zegt dat ze voor Roermond staan. We zijn aan **de 3de Noveen**. Met veel vertrouwen zien we de dag van O.L.Vrouw Lichtmis tegemoet. 't Weer is milder, de dooi gaat door. Vandaag is 't granaatvuur niet uit de lucht geweest. Toch is Mère Anselma met een paar zusters den boer op geweest!!

2 Febr. Lieve Vrouw Lichtmis. We hebben een mooie Hoogmis in de kapel, besloten met **Tantum Ergo** en zegen van 't Allerheiligste. 's Avonds nog Blasius-zegen. 't Is mooi zacht weer, maar den hele dag dreunt de oorlog. De Russen staan op 60 km. van Berlijn. Bij Roermond is 't tempo niet zoo. Foei, foei, wat wordt 't wachten vermoeiend. Iedere dag weer hoort men van slachtoffers van de granaatinslagen. Er worden hier voorbereidingen getroffen voor 't planten van de Roode Kruisvlag op 't dak. In 't lazaret van dr. Groothuizen liggen af en aan kraamvrouwtjes. Leuke bijzonderheid, dat nieuwe wereldburgertjes steeds den naam krijgen van Angela of Ursula. Men zegt dat de evacuees uit Venlo en Roermond nog steeds niet op hun bestemming zijn, arme mensen!!! Wat een angst zullen ze uitstaan, want iedere nacht en iedere dag trekken grote groepen bombers oostwaarts.

Zaterdag 3 Febr. 't Lenteweer houdt aan. De Stabsarts, die hier met z'n helpers in de kelder zit, verlangt dat de Roode Kruis vlag op 't dak gehesen wordt. Mère Prieure en Mère Assistente duiden de plaats aan waar ze mogen wapperen. Heer ach Heer, help ons onder deze vaan rustiger tijden afwachten.

Zondag 4 Febr. De oorlogsdonder duurt voort. De Moffrikanen lieten gisteren de resten van **ons station** in rook en puin op gaan. Men zegt, dat er in de verwoeste binnenstad mijnen gelegd zijn!!! Af en toe komt er een "vijandelijke" vlieger poolshoogte nemen. Lieve Jezus, doe toch de wapens zwijgen en de goede geest terug brengen onder de mensen.

5 Febr. Friedje jarig. Nu in de verte. Hier is Laura jarig. De Russen blijven oprukken. Men zegt dat de evacuees uit Venlo niet in Holland zijn aangekomen en dat ze in Duitse kampen zuchten. Maar waar blijven de goeie berichten?

6 Febr. Dinsdag. 't Is mooi voorjaarsweer. De zusters gaan sprokkelen in de tuin, de granaten ten spijt.

7 Febr. begin eener nieuwe Novene. Men zegt, dat bij Nijmegen een nieuw offensief aan de gang is, gesteund door bombers en parachutetroeps. De eerste zien we wel trekken, maar de tweede hooren we alleen maar. De berichten zijn vaag en schaars. Bij Roermond schieten de Tommie's slecht op. Arme verdrevenen daar.

8 Febr. moet hier de mooie **Maria met Bernadette uit de grot**, plaats maken voor iets voor de oorlogsvoerders. Men vermoedt munitie.

9 en 10 Febr. zelfde zachte voorjaarsweer. Den helen dag over en weer granaten, maar geen tastbare vorderingen aan de fronten. De Duitse soldaten kunnen hier rustig rooven en plunderen, iedere hoek word omgesnuffeld. De mensen beginnen honger te krijgen. Op 't nood-kerkhof hier wordt al nummer 15 begraven.

10 Febr. er komen nieuwe noodkaarten. Dit keer alleen brood. De kleine distributiekering heeft dus nog iets. De Wehrmacht word ingeënt tegen typhus. Tandarts en Stabsarts zetelen hier in de kelder.

Een noveen of novene is een reeks van negen dagen waarop men op een bijzondere wijze tot God bidt, ter verkrijging van een gunst of ter voorbereiding op een grote feestdag.

Tantum Ergo

Liturgisch gezang in de R.K. Eredienst.

Het oude station Venlo werd tijdens de oorlog zwaar beschadigd en direct daarna zo goed mogelijk hersteld.

Nagenoeg alle zuster-kloosters hadden, in de vaak prachtige, grote kloostertuin, **een grot met Mariabeeld**.

11 Febr. we herdenken **de verschijning van Maria aan Bernadette**. Ton komt uit Steyl. Daar werden eenige mannen opgepakt. Men zegt dat morgen Tegelen ontruimd moet worden. Ach Lieve Heertje geef ons den vrede. Men zegt dat Gennep bevrijd is. Waar vinden we onze familie en vrienden weer? We hebben 40 uren gebed en bidden dubbel nu om 't gemis aan kerken. In de kapel is een groote deelname van buiten. 's Avonds om ½ 5 lof. 't Front daverd dag en nacht en de bommenwerpers trekken dag en nacht. Ons aller hoop, de capitulatie van de Duitsers, komt niet. In den middag hooren we, dat Marieke Peters en haar zoon Sraar, in Kempen door een bominslag gedood zijn. Arme achterblijvenden. De armoede wordt grooter. Vele mensen zijn zonder 't hoognoodige voedsel en de bevrijders laten maar steeds op zich wachten. Alleen hun geschut daverd dag en nacht.

Vandaag is 't aswoensdag. Pater Doensen deelde **de gewijde asse** uit aan een menigte mensen. De kapel van de zusters kon ze allen verwachten. Ach Lieve Heertje geefs ons weer een goede kans om opnieuw te beginnen. Dinsdag werd hier al de 17de gestorvene begraven!

Donderdag, mooi voorjaarsweer. 't Front daverd aanhoudend, maar wegens gebrek aan licht, hooren we geen vaste berichten. Ook van de Rus hoort men niets meer. Vreeselijk die trek van bommenwerpers. Men zegt 5 à 6 duizend trokken derwaarts. De soldaten, die men hier ziet, zijn niets enthousiast meer. Maar waarom capituleert dat volk niet? Men zegt dat Gennep en Heijen vrij zijn!! Hoe lang zal 't nog duren. De kelder van de Pope moet ontruimd. 3 Oudjes komen hier in Maris Stella. Fried moest met een soldaat de stad in. Maar wat een ruïne! Dat men niets hoort van familie en vrienden is akelig. De zusters houden goede moed!!!!

Vandaag vrijdag, H. Juliana, mooi weer. 's Morgens geen granaten. In den middag werd 't klaar en direct waren de bombers in de lucht en de granaatinslagen ook weer daar. Steyl en Tegelen moet weg in 't zoogenaamde spergebied. Reuver en Swalmen zit in Kaldekerken, arme arme mensen!

Zaterdag. Na een rumoerige nacht is 't weer zaterdag en nog geen bevrijding Men zegt dat vrouw Peters begraven wordt, maar waar. Ook hoorde ik, dat Pater Otten 't slachtoffer is geworden van 't oorlogsgeweld. Er is geen electrisch, dus ook geen echt nieuws. Van 't front in Roermond is weinig te horen. 't Is duister mistig weer. Toch knallen er af en toe eenige granaten door de stad. De eerste keer sinds we hier zijn, genoten we de eer van 't bezoek van **onze kapelaan Geusgens**. Allen zijn we een van gedachte. Kwam 't einde eens in zicht!!!

De nacht van zaterdag op zondag was zeer rumoerig in de lucht en aan 't front, maar waarom??? 't Mistige weer houdt aan.

Maandag op Dinsdag. Nachtwake in 't ziekenzaaltje. Cantate gehad van 4 babie's. 't Oorlogsgeweld donderde door.

Dinsdag den helen dag granaten en trek van bombers. 't Licht kwam weer terug gelukkig. De bevrijders zijn in Goch zeggen sommigen, anderen van niet. No 18 wordt begraven. De Tommie's zitten voor Roermond, maar komen niet door. Mère Assistente en Anselma gaan iedere dag op de fiets er op uit. Wat zal er met de familie in en rond Afferden gebeuren? Ach Lieve Heer, breng ons de Verlossing.

In 1858 verklaarde **Bernadette Soubirous**, toen een 14-jarig meisje, tussen 11 februari en 16 juli verschillende verschijningen te hebben gezien van de Heilige Maagd Maria in de verre Grot van Massabielle.

In 1864 werd er een standbeeld opgericht ter ere van Onze-Lieve-Vrouw van Lourdes bij de plaats van de verschijningen.

Aswoensdag is de eerste dag van de veertigdagen-tijd. Op deze dag zet de priester met as een kruisje op het voorhoofd van de kerkgangers, om hen aan te sporen tot bezinning, boete en bekering. Aswoensdag is een verplichte vastendag.

Geusgens,
kapelaan in de OLV-parochie

Februari 1945

-81 -

Woensdag, mooi zonnig voorjaarsweer, wasdag. Gelukkig elektrisch en de was droog en gestreken in de rukzakken. 's Avonds iedere dag wordt nog gezeurd over mogelijke evacuatie. Vreeselijk, dat verstoken zijn van ieder bericht van krant noch brief. We vragen ons af hoe de andere landgenooten 't maken.

22 Febr. een jaar geleden, dat Alfons den dood vond bij 't vreeselijke bombardement op Nijmegen in '44. Wat nu zullen we kort voor de bevrijding zijn??

23 Febr. 't weer is wat guurder Toch werken de zusters steeds vooraan in de tuin. De granaten vliegen maar door. De jongens gaan met eenige soldaten naar 't verlaten Schandelo om aardappelen te halen.

24 Febr. den heelen dag door dondert 't front en steeds maar weer trekken bommenwerpers Duitsland in. We krijgen weer een beetje meer brood. Men zegt dat Goch en Bergen bereikt zijn, maar wat men hoort klinkt altijd anders. Er komt een berichtenblaadje, maar 't is zoo weinig geloofwaardig.

25 Febr. 26 Febr. de eene dag vliegt de andere na en maar steeds fluiten de granaten van de overkant.

27 Febr. we hebben geen licht meer. De Duitse soldaten zeggen, dat we moeten wachten op den Tommie. Ik mag van Mère Prieure slam halen om te stoken. De droeve tijding bereikte ons, dat Annemieke gehemeld is!!! De zusters moeten koken voor de Duitse soldaten. Moeder mag een handje meehelpen in de voedselvoorziening, met petatte schillen meen ik.

Alweer avond: 28 Febr.

Militaire Begraafplaatsen vervolg:

OVERLOON WAR CEMETERY

In oktober-november 1944 werd er hevig gevochten in de omgeving van Overloon.

Alle Duitsers dienden uit de regio te worden verdreven ter voorbereiding van de aanval op het Duitse Rijnland. De meeste van de 281 graven in Overloon War Cemetery zijn van soldaten die gedurende de gevechten in deze maanden sneuvelden. Behalve soldaten van de Commonwealth ligt er ook een Nederlands soldaat.

OVERLOON WAR CEMETERY

Maart 1945

-82 -

1 Maart 2de dag van de **Novene tot St. Jozef**. 't Was een zeer onrustige nacht. Granaten, trommelvuur enz., hielden ons aaneen wakker. Na de gewone bezigheden is 't 4 uur in de middag als Mère Helène komt zeggen, dat de evacuees uit Kaldekerken zijn gestuurd en dat de Tommie's in aantocht zijn. We schrokken niet, maar geloofden ook niet. Maar opeens komt een kogelregen over de stad. De mensen uit de buurt kwamen net, om met de zusters, 't H. Uur te gaan houden, als opeens de mare door 't huis dreunt. De Amerikaanse tanks komen in groote getale de berg af en heus 't is werkelijkheid. Achterop een groote oranje vaan, vóór angstige loerende blikken van bestuurders en bemanning De mensen joelden en wuifden. Allengs kregen de bevrijders meer moed en onze Duitse soldaten stonden onder aanvoering van de Stabsarts klaar voor overgave. Maar opeens komt er een salvo Duits geschut. Een tank wordt rond gedraaid en een vuurzee brak los. Ook 't klooster kreeg een vuurproef. Mère Prieure bleef uiterst kalm en verzoekt ons allen naar de kelder te gaan. De nieuwgierigen, waaronder ook o.g., konden niet besluiten en wachten in de gang 't verloop af. Verschillende kogels vlogen 't onschuldige klooster binnen. Ook vier in Moeders tijdelijke logeerkamer. Al gauw was de tegenstand gebroken en rolden pantserwagens en tanks prijkend met een groote ster bergafwaarts. Na een hele bezetting van de Kaldenkerkerweg kwamen wagens met de Infanterie. Heel spontaan deelden de soldaten hun sigaretten met de Venlosche jongens. Ik moest lachen, dat men zich allemaal inspande om iets te verstaan van de brabbeltaal **der negers en Amerikanen**. 2 Vliegers kwamen de stad overzien. De jongens vroegen aan de soldaten of dat Tommies waren: yes, friends!! Kostelijk was 't hoe opeens de straat vol mensen was. Opeens was 't uit met onderduiken. De mannen waren dan ook 't meest enthousiast. Mere Clara was de tolk bij de Tommie's en Duitse soldaten. Aandoenlijk was 't aan te zien hoe onze Stabarts z'n revolver in handen der "vijanden" lag. Als dank kreeg hij een Engelse sigaret. Wat jammer, dat die broederschap aanhoudend gestoord wordt door zoo'n wreede oorlog. Jammer, dat een dappere Duitser, die nog even tegen wilde sputteren, ernstig gewond raakte. Zwaar gewond werd hij hier in 't lazaret gebracht, maar de dokter geeft geen hoop meer. Ook werd een huisgezin, vader, moeder en 2 zoons, binnengebracht. Alle 4 gewond in de huiskamer. Na 7 uur zijn de gevechten in de stad nog niet gestaakt. We zien in de verte een groote brand. Dank St Jozef en alle Heiligen, dat we bevrijd zijn van de evacuatie. Heer zegen hen die ronddolen. Morgen is 't eerste vrijdag. 't Front daverd zoo, waarom zal dat zijn???

2 Maart. Na een slapelooze nacht vierden we de 1ste Vrijdag. Wat gister een droom bleek, schijnt werkelijkheid te zijn en te blijven. Onze "vrienden", de Amerikanen, zijn ijverig om een beetje te beredderen voor een korte rust. De Duitse krijgsgevangenen worden ondergebracht in de Angelaschool. Zelfs de 'hoogedelestabsarts' moest nog wachten op de afhaling. In de loop van de middag werden een kleine 100 naar drie gereedstaande auto's gebracht. De O.d. doet de helpende hand reiken, wat een verlossing na die eindeloze wachtpartij. De mannen zijn zoo blij allen.

Noveen

Een noveen of novene (novena in het Latijn) is een reeks van negen dagen waarop men op een bijzondere wijze tot God bidt, ter verkrijging van een gunst of ter voorbereiding op een grote feestdag

Voor veel Venlonaren was het de eerste keer in hun leven, dat ze 'life' **een neger** zagen!

Maart 1945

-83 -

De brug wordt gelegd naar Blerik. 's Avonds rolde de eerste vrachtwagen binnen in Venlo met gecondenseerde melk. Fried was op wacht en is 't eerste van ons in Blerik. Men zegt, dat Blerik geëvacueerd is naar Eindhoven. Men mag niet in 't Spergebied, de jongens zijn even in ons huis en vinden een vreeselijke ravage. Vloeren kapot geslagen en tot slot nog een granaat door 't platte dak. 't Spergebied moet eerst gezuiverd worden. Men vindt hier en daar nog een Duitse duiker. 's Avonds werden we hier vergast op een filmavond. Wat een contrast. De Duitse ingekwartierden waren woest op de evacuees en de vrienden noodden ons op een filmpje. Jammer zijn we de Engelse taal niet machtig. Leuk die oranje **cocardes** en de rood wit blauwe vlag op de geruïneerde stad. Onze **goeie burgemeester Berger** neemt 't roer weer in handen. Zanders wordt gevankelijk naar Pope gebracht. Wat had die in de laatste dagen ons nog prachtig kunnen bijstaan met onder te duiken. 't Front rolt verder, nergens ondervinden ze tegenstand meer. Wat een heerlijk gevoel is zoo'n bevrijding!!

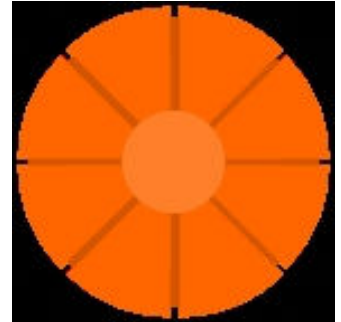
3 Maart. na een rustige nacht is 't zaterdag 3 Maart. Ijzig koud met een enkele sneeuwbuï. De Amerikanen zijn zich aan 't klaar maken voor verdere tocht. We vinden 't allen jammer, dat ze niet een paar dagen blijven. De Amerikanen haalden de Roode Kruis van van 't dak. Wiek en Hendrik hijsten de Nederlandse driekleur. We vonden ze nog nooit zoo mooi. Hopelijk is 't weer gauw in orde met de post. Jammer, dat alles zoo hopeloos kapot is. Trein en tram. Crefeld viel vandaag en Keulen. We zijn razend benieuwd naar de echte Venlosche krant en in blijde verwachting op 't lunchpakket.

1ste Zondag we hebben den heelen dag aanbidding. De mensen komen weer naar de kerk. 't Is zoo'n heerlijke stilte nu de granaten zwijgen.

Maandag, 't Spergebied is nog niet vrij. De Tommie's, die de Amerikanen op de voet volgden, blijven aanzwermen. Ze nemen een gedeelte van 't Marianium in beslag en Maris Stella. In de stad wordt druk gewerkt. We krijgen een lunchpakket inh. 1 kilo biscuits, 1 bus vlees, 125 gr margarine, een reep chocola, ½ k zout koffie en suiker. Wat een versnapering na deze barre winter. 't Spergebied wordt vrijgegeven. De krant komt uit "veritas". Wat eenig die berichtgeving. Dat de Tommie's de stad beheersen lijkt nog steeds een droom. Overal de Engelse taal in wegwijzers. Wie had 't ooit gedacht!? Jammer dat zooveel vernield moest.

4 Mrt 't Spergebied is vrij. Vol moed gaan we aan de slag. Fried en Wiek klimmen op 't dak en repareeren wat ze kunnen. Ruiten worden gehaald en provisoris ingezet. Ik zie 't huis maar van de binnenkant en weet niet waar te beginnen. In de huiskamer is de vloer drijfnat, 't fornuis vreeselijk verroest. enz enz.. Gelukkig is het mooi weer. 't Water halen is een toer op 't plein. Onze buurman ruilt 't huis met Paul Titulair. Wat hebben de granaten veel huizen verminkt! Wat zijn vele mensen geëvacueerd.

5 Mrt. Moeder Overste uit Sittard brengt een bezoek en kan de blijde tijding van de pensioonaattijd van ons aan Maria vertellen. Uit Weert komt 't bericht van Ursula, dat ze behouden is en geëvacueerd is. God zij dank. Van Nel komt een brief uit Mierlo-Hout. Vele anderen zijn geëvacueerd naar België. Iedere dag opnieuw danken we O.L.Heer voor de wondere redding van de evacuatie, we bidden voor de arme tobbers die weg moesten. Ook vader Bisschop is met een gedeelte van zijn schapen mee.

Een kokarde is een meestal rond insigne, vaak gedragen op een hoed of muts, dat een bepaald land, gebied of organisatie (zoals een leger, koninklijk huis of politieke partij) of een bepaalde rang of functie symboliseert.

Maart 1945

-84 -

Van Prof. van Odijk en z'n Eerwaarde, d'n plaatsvervanger, Van Drost, hoor ik dat Mr. Erichsen ook naar Moffrika is. Ocharme. Van Charrel komt geen bericht. Nicht Toos is in Helmond op kamers. 't Derde kindje is een dochtertje. Arme Toon in handen gevallen der Grüne. De wasdag stel ik uit. De zusters zijn allen vol medeleven met ons, maar ook blij met de bevrijding!

15 Mrt. blijven voor 't eerst in huis slapen. Met open ramen wegens geen glas meer te krijgen is. We krijgen nieuwe brood, kaarten.

17 Mrt. St Gertrudis. Wat een drukte, wat een genot om na 4 maanden weer in een bed te slapen. Na 5 jaar weer boven! De Amerikanen razen Duitsland binnen net of 't niks is. De brug is al bijna klaar. De controle voor de passanten is scherp. Frik staat ook op wacht.

18 Mrt. De H. Mis is in de beeldenfabriek St Jozef. Wat een verschil met de mooie kapel van 't Casino. De Minderbroederskerk vervangt de St. Martinus. Een gedeelte van de stad krijgt al water.

19 Maart St Jozef. 't Is steeds mooi weer. De Koningin overschrijdt weer voor 't eerst de grenzen van ons vaderland. HareMajesteit is zeer bewogen met 't lot van de getroffen en de nog niet bevrijden. Er komt meer brood. Weer een nieuw pakket.

21 Maart laatste keer wassen op 't Casino.

22 Mrt helpen bij kennissen en bezoek van **H. Majesteit Wilhelmina aan onze zwaar getroffen stad.** (* zie voetnoot webmaster)

23 Mrt. de dagen worden zoo kort en de arbeid veel en zwaar.

Pasen 1944. De H. Mis nog in de kapotte fabriek. De oorlog raast verder we krijgen een brief en een ooggetuigenverslag van Afferden en Siebengewald en omstreken. April komt met mooi weer.

* Voetnoot webmaster:

De rondgang van koningin Wilhelmina door bevrijd Nederland. Hier verslag van het bezoek aan Venlo, d.d. 22 maart 1945

00.01 donderdag 22 maart 1945 04.45 Juichende mensen langs de weg op de route van Roermond naar Venlo 04.53 Het stadhuis van Venlo met een wachtende menigte ervoor. De stoet komt het plein opdraaien 05.21 Gewonden, groot en klein, zijn met hen verpleegsters op het Marktpllein van Venlo verzameld op de koningin te kunnen zien 05.25 De koningin bij de gewonden, een van de geneesheren begroet haar. Een te bed liggende jongen schenkt de koningin een paar bloesemtakken 05.53 De koningin bedankt de jongen en geeft hem een hand. Ook groet zij enige van de andere patienten 06.27 Wilhelmina spreekt met een kloosterzuster 06.32 Een kapot geschoten huis aan de Markt. De juichende menigte op het plein. De koningin praat met inwoners 06.58 De stoet auto's vertrekt weer uit Venlo 07.12 Aankomst van de auto met de koningin op een vliegveld nabij Venlo, waar een Dakota van de Marine Luchtvaartdienst gereed staat voor de terugvlucht naar Londen.

Gertrudis genoot een zeer godsvruchtige opvoeding. Reeds als jong meisje was ze van plan maagdelijkheid in dienst van God te stellen. Op een feest bij koning Dagobert vroeg een prins haar ten huwelijk, maar zij weigerde met de woorden: "Ik heb als bruidegom gekozen de eeuwige schoonheid die de oorsprong is van de schoonheid van alle schepselen. Hij die oneindig veel rijkdommen bezit en door de engelen wordt aanbeden."

17 maart is de sterfdag van Gertrudis van Nijvel

Beeldenfabriek St. Joseph
Emmastraat Venlo-Zuid

Koningin Wilhelmina bezoekt Venlo en wordt voorgesteld aan aantal verzetslieden

Tenslotte 1945

-85 -

Fried krijgt een betrekking. Arn en z'n gezin komen in Venlo wonen. Helpen poetsen mag tante Toos.

½ April komt de post weer voor 't eerst hier, na ½ April komt de Venlose krant weer uit. Cristin meldt de behoudenis van haar leven. De brug is nog niet vrij. Nel Clevis trouwt, ocherm. Lies en Hub sturen bericht van hun bevrijding. Frits komt naar huis. Den helen dag stroomen verlostte gevangenen en krijgsgevangenen de stad door. Ton is er nog niet bij. De bevrijding van Nederland gaat langzaam.

5 Mei Algehele bevrijding van ons Vaderland.

10 Mei loopt bij ons de waterkraan weer.

15 Mei ongeveer stroomt weer 't electrisch binnen. De verduistering wordt opgeruimd. Jammer krijgen we een nieuwe voltmetting en kunnen niet direct 't electrisch wasmachine gebruiken en 't strijkijzer. Nog een weinig tijds wachten. Iedere dag opnieuw is 't een vreugdig gevoel, dat we niet meer bang hoeven te zijn voor razzia en bommen.

Begin Juni krijgen we 'gaas', hoera!!! Bracht met Flavius een bezoek aan de verwoeste stad! Ik had me geen denkbeeld kunnen vormen van de verwoesting. De sloopers kloppen dag in dag uit.

Venlo in 1945: geschonden en geplunderd.

Uit: Oorlog en herstel in Noord-Limburg

Bezetting van Nederland, 1940-1945

Afkomstig van:

www.limburgsmuseum.nl/digitaalvraagbaak/media/Documenten/wobevrijding.doc

De Eerste Wereldoorlog (1914-1918) was aan Nederland voorbijgegaan, dankzij de Nederlandse neutraliteitspolitiek. Die neutraliteitspolitiek werd voortgezet. Ten opzichte van Hitler gebeurde dat angstvallig; er zijn in 1933-1940 in Nederland mensen bestraft wegens belediging van dit 'bevriende staatshoofd'.

Maar de neutraliteit werkte deze keer niet. De Duitse aanval op Nederland begon op 10 mei 1940, vroeg in de ochtend. Onder meer bij Den Haag, **de Grebbeberg** en de Afsluitdijk bood het Nederlandse leger tegenstand. Op 14 mei bombardeerde de Duitse luchtmacht (Luftwaffe) het centrum van Rotterdam. Onder de dreiging dat ook Utrecht gebombardeerd zou worden, gaf het Nederlands leger zich over. Op 15 mei 1940 werd de capitulatie getekend. Alleen in Zeeland ging de strijd nog door, tot 17 mei. Nederland werd, met zijn 9 miljoen inwoners, bezet gebied.

De Nederlandse regering en koningin Wilhelmina weken op 13 mei uit naar Engeland. Prinses Juliana was een dag eerder vertrokken, met haar dochters Beatrix en Irene. Ze reisden van Engeland door naar Canada. De echtgenoot van prinses Juliana, prins Bernhard, zou de meeste tijd in Engeland doorbrengen.

In Londen werd een Nederlandse regering-in-ballingschap gevormd. De Britse omroep BBC bood onderdak aan Radio Oranje, de door gevluchte Nederlanders verzorgde 'stem van strijdend Nederland'. Koningin Wilhelmina zou het Nederlandse volk bijna vijftig keer via Radio Oranje toespreken.

Nederland werd bezet gehouden door troepen van de Wehrmacht onder bevel van de luchtmachtgeneraal Christiansen. Zichtbaar aanwezig was ook de Ordnungspolizei, vanwege de groene uniformen ook wel Grüne Polizei genoemd. Bovendien arriveerde er nog allerlei geheime politie: Gestapo, SD, Sipo (Geheime Staatspolizei, Sicherheitsdienst, Sicherheitspolizei).

Daar bleef het niet bij. Er trad een 'burgerlijk bestuur' aan (dus geen militair bestuur, zoals in België) met fanatieke nationaal-socialisten. Aan de top van het Duitse bestuur in Nederland stond de Oostenrijkse nazi Arthur Seyss-Inquart. Hij was de 'rijkscommissaris', de zetbaas van Hitler. De rijkscommissaris begon zijn taak met de boodschap dat de Nederlanders als 'Germaans broedervolk' behandeld zouden worden.

De Duitse militairen gedroegen zich inderdaad 'correct'. Veel Nederlanders hadden in de zomer van 1940 het gevoel dat het allemaal wel meeviel.

Het militaire ereveld op de **Grebbeberg** is de laatste rustplaats van veel Nederlandse militairen die in de meidagen van 1940 sneuvelden. Meer dan 400 militairen die hier begraven liggen sneuvelden in de directe omgeving, bij de Slag bij de Grebbeberg. Sinds 1946 worden hier ook Nederlandse militairen begraven die elders zijn gesneuveld. Het ereveld kent nu bijna 850 graven.

Het ereveld was de eerste officiële oorlogsbegraafplaats in Nederland. Na de overgave van Nederland werden hier Nederlandse en Duitse militairen begraven. Na de oorlog werden de stoffelijke resten van de Duitse militairen verplaatst naar Ysselsteyn.

Bijlage I

- 87 -

Vanaf het najaar van 1940 werd het steeds meer Nederlanders duidelijk dat het niet meeviel. Na april-mei 1943 wist heel Nederland waar het met de bezetters aan toe was.

De bevrijding van Nederland door de geallieerden begon in september 1944. Pas rond 5 mei 1945 werd de bevrijding voltooid. De hele bevrijdingsoperatie kostte 50.000 geallieerde militairen het leven.

Aspecten van de bezettingsgeschiedenis:

- 1) De pogingen van de bezetter om van Nederland een nationaal-socialistisch land te maken,
- 2) de houding van het Nederlandse volk tegenover de bezetter - samenwerken/meewerken ja of nee,
- 3) de Nederlandse Unie, de politieke beweging die in 1940-1941 de NSB mocht beconcurreren,
- 4) de NSB en de WA,
- 5) de economie en de 'exploitatie' van Nederland - Nederland moest de bezetting betalen en bijdragen in de kosten van de oorlog,
- 6) de vervolging en deportatie van de joodse burgers,
- 7) de gedwongen tewerkstelling van Nederlandse mannen in Duitsland (arbeidsinzet),
- 8) schaarste en distributie,
- 9) het verloop van de oorlog en de internationale politiek,
- 10) de deelname van Nederlandse vrijwilligers aan Hitlers oorlog tegen Rusland,
- 11) de Nederlandse koloniën in oorlogstijd en de Japanse bezetting van Nederlands-Indië,
- 12) ontsnappingen uit bezet gebied,
- 13) de Nederlanders in Londen,
- 14) onderdrukking en verzet,
- 15) concentratiekampen en gevangenis,
- 16) voorbereidingen op de naoorlogse periode en verwachtingen over 'na de oorlog',
- 17) de geallieerde bevrijdingsoperaties,
- 18) de bevrijding,
- 19) de nasleep van oorlog, bezetting en jodenvervolging.

Oorlogsaffiches 1940-1945

Tijdens de Tweede Wereldoorlog waren affiches een belangrijk propagandamiddel. In het bezette Nederland besteedden de Duitsers veel zorg en aandacht aan het uitdragen van de nationaal-socialistische boodschap in de vorm van kleurrijke aanplakbiljetten. Borden, muren en reclamezuilen werden volgehangen met propaganda-affiches met schreeuwende slagzinnen en pakkende afbeeldingen die de publieke opinie moesten beïnvloeden.

Een collectie van bijna 5000:
www.geheugenvannederland.nl

Afkomstig van:

www.limburgsmuseum.nl/digitalevraagbaak/media/documenten/wobevrijding.doc

De bevrijding van Limburg, september 1944 - maart 1945

Eindelijk weer vrij!

Twee maanden na de geallieerde landing in Normandië, op 6 juni 1944, kon de daar samengebrachte strijdmacht de Duitse afgrendeling doorbreken en in sneltreinvaart Noord-Frankrijk en België bevrijden. Dat leidde in Nederland tot groot optimisme over het verdere verloop van de strijd. Rommelig en van tijd tot tijd zelfs paniekerig terugtrekkende Duitse militairen leken die verwachtingen te bevestigen. Op 5 september 1944, Dolle Dinsdag, namen duizenden NSB-ers de benen nadat ten onrechte melding was gemaakt van de bevrijding van Breda. Het tegendeel was waar: de vaart raakte uit de geallieerde opmars. Door de almaar langer wordende aanvoerlijnen ontstonden problemen bij de bevoorrading van de oprukkende legers. Terwijl de geallieerde aanvalsplannen in een snelle bevrijding van Limburg voorzagen, om vervolgens door te stoten naar de Rijn en het Roergebied, wilden de Duitse strategen het gebied tussen Maas en Rijn met alle beschikbare middelen verdedigen. Het belang van een onbelemmerde scheepvaart op de Rijn als levensader voor de oorlogsindustrie was zó groot, dat de rivier koste wat kost buiten het strijdtoneel moest blijven. Daarom beschouwden de Duitsers de Maas als een uiterst belangrijke barrière in hun verdedigingsstelsel. De bevrijding van Limburg zou daardoor niet alleen een ongewoon natte herfst en een lange, barre en koude winter in beslag nemen, maar bovendien leidden tot vele honderden burgerslachtoffers en ongekende verwoestingen.

Zuid-Limburg

Bij de bevrijding van Zuid-Limburg haalden de geallieerden nog voordeel uit de wanordelijke terugtocht van de Duitse troepen uit Noord-Frankrijk en België. Op 8 september veroverden Amerikaanse troepen Luik en vestigden zodoende een bruggenhoofd op de oostelijke Maasoever. De vooruitzichten leken gunstig om bij Aken door de verdedigingslinie aan de Duitse westgrens, **de Westwall**, heen te breken en in de richting van het Roergebied op te rukken. In ijltempo werd het bruggenhoofd versterkt en uitgebreid om een opmars in oostelijke en noordoostelijke richting mogelijk te maken. Op 12 september bereikten de eerste Amerikaanse eenheden de Nederlandse grens. De volgende dag bevrijdden ze Wyck, het oostelijk stadsdeel van Maastricht. Omdat de bevrijders tevens langs de westelijke Maasoever naar het noorden trokken, zagen de Duitsers zich gedwongen de hele stad te ontruimen. Pogingen om de opmars aan de Geul tot staan te brengen, faalden. Op 15 september werd het riviertje bij Meerssen overgestoken. Twee dagen later kwam het front in Zuid-Limburg over de hele linie in beweging.

oorlogsaffiches

De Westwall:

een verdedigingslinie die vlak voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog werd gebouwd langs de Franse grens en door de geallieerden naar de linie uit de Eerste Wereldoorlog werd vernoemd.

Bijlage 2

- 89 -

Twee dagen later kwam het front in Zuid-Limburg over de hele linie in beweging. Weldra konden ook de inwoners van Heerlen en Sittard zich opmaken voor bevrijdingsfeesten, maar ten zuiden van Susteren liep de opmars vast.

Duitse soldaten hadden zich daar in goed te verdedigen stellingen verschanst en ze maakten handig gebruik van de talrijke beken die het terrein daar doorsnijden. In het oosten raakte de vaart er trouwens ook uit. Kerkrade bleef vooralsnog in Duitse handen. De plaatselijke militaire commandant stelde de naderende Amerikanen voor een tijdelijk staakt het vuren in acht te nemen om dertigduizend Kerkradenaren dwars door de frontlinie te evacueren. Ondanks enige aarzeling besloten de Amerikanen op het aanbod in te gaan. In de ochtend van 25 september vertrokken de inwoners van Kerkrade te voet richting het bevrijde Ubachsberg, hun woonplaats prijsgevend aan de roof- en plunderzucht van Duitse militairen. De duur van de voettocht van de evacués overschreed echter de duur van de tijdelijke wapenstilstand. Terwijl de Amerikanen nog druk doende waren de vluchtelingenstroom in goede banen te leiden, hervatte Duits geschut de beschietingen. Ter hoogte van Imstenrade voltrok zich een ramp. Plotseling explodeerde een granaat temidden van de Kerkradenaren. Veertien burgers verloren het leven en tientallen raakten gewond. Achteraf bleek de ontruiming overbodig want op 5 oktober viel Kerkrade zonder noemenswaardige strijd in handen van de Amerikanen. Daarmee was de bevrijding van Zuid-Limburg voltooid.

Noord-Limburg en operatie Market Garden.

De bevrijding van het uiterste noorden en het westen van Noord-Limburg hing samen met operatie Market Garden. Eind augustus 1944 stippelden de geallieerde opperbevelhebber Eisenhower en zijn Britse collega, veldmaarschalk Montgomery, een strategie uit om het Roergebied te veroveren en vervolgens naar Berlijn door te stoten. Montgomery bedacht een stoutmoedig plan. Hij wilde met luchtlandingstroepen de brug over de Rijn bij Arnhem veroveren en een aantal belangrijke bruggen aan de route erheen: een route, dwars door het oosten van Noord-Brabant (operatie Market). Vrijwel gelijktijdig zouden zijn grondstrijdkrachten vanuit het noorden van België in de aanval gaan en via Noord-Brabant en het westen en noorden van Limburg naar Arnhem oprukken (operatie Garden). Onderweg zouden de grondtroepen telkens contact leggen met onderdelen van het luchtlandingsleger, dat verondersteld werd de bruggen stevig in handen te hebben. Op die manier verwachtte de Britse bevelhebber het Roergebied vanuit het noorden te omsingelen. De Amerikanen zouden op hun beurt de Rijn tussen Keulen en Bonn moeten oversteken om het Roergebied vanuit het zuiden te omsingelen. Het krijgsplan mislukte want in en rond Arnhem slaagden sterke Duitse eenheden er eind september in de luchtlandingstroepen terug te drijven. Toch mogen we operatie Market Garden niet als een totale mislukking beschouwen.

Oorlogsaffiches:

Operation Market Garden was de codenaam voor een Geallieerd offensief in september 1944, dat bedoeld was om vanaf de Nederlandse zuidgrens in een keer door te stoten naar Arnhem. Daarmee zouden dan alle grote waterwegen op weg naar het Ruhrgebied, het industriële hart van Duitsland, overgestoken zijn. Het bestond uit een grootschalige luchtlanding (**Market**) en een grondoffensief vanuit België (**Garden**) en was ontwikkeld uit een meer bescheiden plan met als codenaam Operation Comet

Bijlage 2

- 90 -

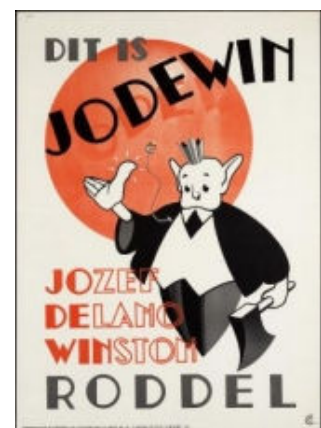
Binnen enkele dagen sloegen Montgomery's troepen een diepe bres in de Duitse linies. Grote delen van oostelijk Noord-Brabant en zelfs Nijmegen werden bevrijd. Weert lag nog net binnen de geallieerde corridor en ver genoeg verwijderd van het strijdtoneel om van verwoesting gespaard te blijven. Dat gold niet voor Meijel, dat nu eens bevrijd, dan weer bezet zou worden en barre maanden beleefde. Belgische troepen bevrijdden begin oktober Thorn en alle plaatsen ten westen ervan, voor zover ze ten zuiden van het kanaal Wessem-Nederweert liggen. Alleen bij Wessem hielden de Duitsers tot 17 november stand. In het noorden verstarde de frontlijn tussen het bevrijde Mook en het nog bezette Middelaar.

De westelijke Maasoever in Noord- en Midden-Limburg

De pijnlijke nederlaag bij Arnhem overtuigde generaal Eisenhower van de noodzaak de haven van Antwerpen zo snel mogelijk bereikbaar te maken voor geallieerde bevoorradingschepen. Voor Limburg, waar de gevechtsweg nu dwars doorheen liepen, betekende dit dat de druk op het front afnam. Uiteraard maakten de Duitsers daar gebruik van. Generaal Student, belast met de verdediging van het gebied op de westelijke Maasoever, slaagde erin samenhang aan te brengen in de warrige frontlijn. Zo liet hij versterkingen aanleggen langs de lijn Boxmeer-Stevensbeek-Overloon, vervolgens langs het Defensiekanaal, het kanaal van Deurne, de Noordervaart en het kanaal Wessem-Nederweert. Bovendien stuurde hij vanaf eind september duizenden militairen, onder wie zeer ervaren en uiterst fanatieke parachutisten, en grote hoeveelheden materieel naar de westelijke Maasoever.

Voor de burgers in het Duitse bruggenhoofd braken zware tijden aan. Politietroepen, Sicherheitspolizei, militairen en bestuurlijke instanties uit de aangrenzende gouw (provincie) Düsseldorf stichtten er onafgebroken onheil. De militairen spraken van 'Kampfgebiet'; de overigen beschouwden het als een 'Freigebiet'. Het resultaat was hetzelfde: chaos, terreur, plunderingen, vernielingen en jacht op mannen voor dwangarbeid in Duitsland. Op zondag 8 oktober werden enkele duizenden mannen gedeporteerd naar Duitsland, van wie de meesten bij het verlaten van de kerk waren opgepakt. Intussen spitste de strijd zich toe aan de noordelijke en westelijke randen van het bruggenhoofd, vooral rond Overloon. Wekenlang golfde het front er op en neer. Ongekend hoge verliezen aan manschappen en materieel waren het gevolg. Het zwaar geteisterde Venray, waar duizenden vluchtelingen hun toevlucht hadden gezocht, kon pas op 18 oktober van Duitsers worden gezuiverd. Onder de burgerbevolking waren meer dan driehonderd dodelijke slachtoffers te betreuren. Ondanks de bevrijding van Venray was de Duitse tegenstand zeker niet gebroken. Met tegenzin moest Montgomery de verdedigers van het bruggenhoofd zelfs een adempauze gunnen. Hij kreeg namelijk bevel zich voorlopig uitsluitend bezig te houden met het vrijmaken van de Scheldemond. Duitse troepen benutten de betrekkelijke rust voor hergroeperingen en het overbrengen van verse manschappen en nieuw materieel.

Oorlogsaffiches

Bijlage 2

- 91 -

Eind oktober verlieten ze hun stellingen om door de geallieerde linies bij Meijel en Liessel heen te breken. Haastig werden versterkingen uit het bevrijde Noord-Brabant aangevoerd. Opnieuw leidde de taaie en verbeterde Duitse tegenstand tot enorme verliezen aan beide zijden. Net als bij Overloon veranderde de Peel bij Meijel door de doorweekte bodem en de talloze mijnen in een tankkerkhof.

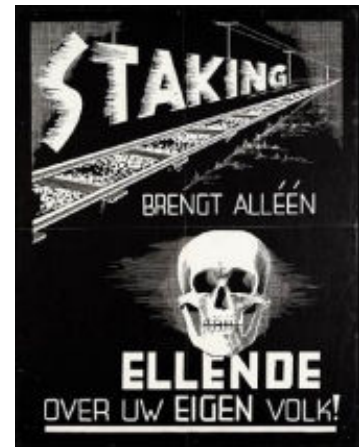
Nadat de Scheldemond begin november eindelijk in geallieerde handen was overgegaan, laaide de strijd aan het front op de westelijke Maasoever in Limburg nog eenmaal op. Tot hun verbazing ondervonden de Britten bij de oversteek van het kanaal Wessem-Nederweert veel minder Duitse tegenstand dan in het Peelgebied. De opmars in noordelijke richting, parallel aan de Maas, verliep voorspoedig. Op hun terugtocht bliezen de Duitsers kerktorens en andere hoge gebouwen op, zodat hun tegenstanders die niet meer als uitkijkpost konden gebruiken. Ter hoogte van Horst maakten de Britten contact met hun wapenbroeders, die vanuit het noorden en westen het bruggenhoofd waren binnengetrokken. In de laatste week van november beheersten ze grote delen van de westoever van de Maas. De Duitsers trokken ordelijk terug. Manschappen en materieel werden tijdig met veerponten en via de brug bij Venlo, die ondanks zware bombardementen nog intact was, naar de oostelijke Maasoever gebracht.

De Duitsers hielden op de westelijke Maasoever drie steunpunten in handen: Broekhuizen, Geysteren en Blerick. In Broekhuizen verschansten zich ongeveer vijftien Duitse parachutisten in het kasteel. Op 30 november richtten ze een waar bloedbad aan onder de aanstormende Britten. Pas nadat zwaar geschut het kasteel in een ruïne had veranderd, gaven de verdedigers de strijd op. Om een herhaling in Geysteren te voorkomen, werd het kasteel vooraf met de grond gelijk gemaakt. De meeste parachutisten namen de vlucht. Na een hachelijke oversteek bereikten ze de oostelijke Maasoever. Het handjevol dat achterbleef, werd onder het vallend puin bedolven. Met driehonderd verdedigers vormde Blerick het laatste en sterkste Duitse bolwerk op de westoever. Brigadier Cumming Bruce van de Schotse Laaglandbrigade liet 's nachts enorme luidsprekers het geluid van naderende tanks nabootsen. De Duitsers vuurden lukraak op niet bestaande doelen. Voordat hij de beslissende aanval inzette, liet Cumming Bruce een rookgordijn over Venlo leggen, zodat het geschut op de oostelijke Maasoever niet gericht kon vuren. Uiteindelijk nam de Laaglandbrigade de meeste Duitsers krijgsgevangen. Op 3 december was de westelijke Maasoever helemaal bevrijd.

De Roerdriehoek. Het gebied tussen Susteren en Roermond

Sinds eind september liep het front dwars door het smalste deel van Limburg tussen Sittard en Susteren. Ter voorbereiding van een aanval op het Rijnland, probeerden de geallieerden het riviertje de Roer te bereiken. Dat viel niet mee. Het regende vrijwel onafgebroken en de Britten leverden zowel strijd tegen de modder als tegen zich bekwaam verdedigende Duitsers.

Oorlogsaffiches

De ongemeen felle gevechten eisten een hoge tol aan mensenlevens. Terreinwinst van enige betekenis werd niet geboekt, althans niet door de Britse troepen. Amerikaanse eenheden, die de oostelijke flank van deze frontsector bezetten, slaagden er daarentegen wél in de Roer te bereiken. Zo ontstond de zogeheten Roerdriehoek: een Duits bruggenhoofd tussen Maas en Roer, met Roermond als top van de driehoek en een lijn van west naar oost tussen de Maas en de Roer op de hoogte van Susteren. Midden december 1944 verrasten de Duitsers het geallieerde kamp volkomen door in de Belgische Ardennen een diepe bres te slaan in de Amerikaanse linies. Vanuit hun Midden-Limburgse bruggenhoofd deelden ze bovendien plaagstoten uit zodat de Britten besloten de hinderlijke Roerdriehoek zo snel mogelijk op te ruimen. Op 13 januari 1945 openden ze de aanval met zware artilleriebeschietingen. Twee dagen later kwamen de grondtroepen in actie. Het kwakkelweer, de modder en de verbeterde Duitse tegenstand deden denken aan de felle strijd rond Overloon, Venray en Meijel.

Het Brits offensief betekende voor de bevolking in de Roerdriehoek een dieptepunt in een toch al eindeloze lijdensweg. Rond Montfort en Sint Joost vochten de Duitsers met doodsvrechting. Tot overmaat van ramp hadden vele honderden vluchtelingen uit de omgeving eerder hun toevlucht gezocht in Montfort. Ze dachten er veilig te zijn: ver verwijderd van doorgaande wegen en temidden van bossen. Niets was minder waar. Aanhoudend granaatvuur veranderde het dorpje, evenals Sint Joost, in één grote puinhoop. Tot drie keer toe bombardeerden de Britten het ontredderde Montfort. Er vielen bijna tweehonderd doden. Het aantal gewonden lag nog veel hoger. Na het laatste bombardement, op 23 januari, bliezen de verdedigers de aftocht. Eindelijk was hun tegenstand gebroken. Met de bevrijding van Linne en Posterholt op 25 en 26 januari, achtten de Britten de verovering van de Roerdriehoek voltooid.

De oostelijke Maasoever in Noord- en Midden-Limburg

Hitlers bevel van 30 augustus 1944 om de Westwall in noordelijke richting uit te breiden langs Roer en Maas, had vooral gevolgen voor de Limburgers op de oostelijke Maasoever. De leiders van de aangrenzende gowen (provincies) Düsseldorf en Essen werden belast met de uitvoering van die opdracht. Begin september lijfden zij de oostelijke Maasoever bij hun gowen in. Overal namen Duitse bestuurders het heft in handen. Duizenden, voornamelijk Poolse en Oekraïense dwangarbeiders werden vanuit werkkampen bij Düsseldorf naar de Maas gestuurd om er verdedigingslinies te graven. De mannelijke bevolking op de oostoever, tussen 16 en 60 jaar oud, ontsnapte er evenmin aan. Omdat maar weinig mannen kwamen opdagen, volgden er razzia's. In Venlo namen de Duitsers tientallen vooraanstaande burgers in gijzeling. Als er niet onmiddellijk meer mannen kwamen spitten aan de Maas, zouden de gegijzelden worden doodgeschoten. Het chantagemiddel hielp slechts even en de jacht op mannen veranderde in regelrechte terreur.

Vooral de goweleider van Düsseldorf, Friedrich Florian, beschouwde het ingelijfde gebied uitsluitend als wingewest.

Oorlogsaffiches:

Bijlage 2

- 93 -

Mensen, materieel, complete inboedels, voorraden en vee: alles viel ten prooi aan de Duitse roofzucht. In Venlo en Tegelen dreigde weldra hongersnood. Bij dit alles kwam het oorlogsgeweld. Zware bombardementen op de Maasbruggen bij Venlo en Roermond, veranderden met name het fraaie, historische centrum van Venlo in een woestenij van puin. Honderden burgers kwamen daarbij om het leven, maar de brug bij Venlo bleef intact totdat de Duitsers deze laatste verbinding opbliezen op hun terugtocht van de westelijke Maasoever.

Roermond kwam er in zoverre beter vanaf, dat de Maasbrug bij het bombardement van 28 oktober onherstelbaar werd beschadigd. Verdere luchtaanvallen konden achterwege blijven, redeneerden de Roermondenaren, maar op 11 november wierpen bommenwerpers toch nog hun bommenlast boven de stad af. Tientallen burgers vonden de dood onder het neerstortend puin. Kort daarop verschenen de Britten aan de Maas. Door de aanhoudende granaatbeschietingen zat er voor de bevolking niets anders op dan het leven in kelders en andere schuilplaatsen voort te zetten. Tot overmaat van ramp kreeg Roermond te maken met bataljonscommandant Ulrich Matthaeas, die er met zijn manschappen een waar schrikbewind voerde. Standhouden en de stad tot de laatste kogel en de laatste man verdedigen, luidde zijn devies. Panisch als hij was voor verzetsacties, eiste Matthaeas dat alle weerbare mannen uit Roermond zouden verdwijnen. Vóór 18 december dienden ze zich te melden. Vrijwel niemand gaf gehoor aan het bevel. Om te laten zien dat het hem ernst was, liet Matthaeas op Tweede Kerstdag veertien inwoners executeren. Een golf van ontzetting ging door de stad en 2800 Roermondenaren meldden zich alsnog. Ze gingen meteen op transport naar de omgeving van Wuppertal, waar hen dwangarbeid wachtte.

Onder deze benarde omstandigheden doemde een nieuw schrikbeeld op: evacuatie. Grüne Polizei en SS begonnen begin januari 1945 op eigen initiatief met de ontvolking van de oostelijke Maasoever. Door tijdgebrek bleven Tegelen, Belfeld en een deel van Reuver ervan gespaard. Tussen de tachtig- en negentigduizend Limburgers begaven zich in ijzige kou met hun schamele bezittingen te voet naar stations in het Duitse grensgebied. Daar moesten ze soms dagenlang wachten op de komst van goederen- en veewagens, die de ontheemden dwars door de Nederrijnse laagvlakte naar de Achterhoek en de drie noordelijk provincies brachten; soms onder hevige geallieerde luchtbeschietingen.

Half februari openden de geallieerden opnieuw de aanval om het gebied tussen Maas en Rijn in te nemen. Britse en Canadese legers rukten vanuit de regio Nijmegen in zuid-oostelijke richting op. De Amerikanen vochten zich vanuit hun stellingen aan de Roer een weg naar het noordoosten. De Duitse troepen in Limburg beseften dat ze omsingeld dreigden te worden en trokken zich terug. De bevrijding van de oostelijke Maasoever verliep zonder dat ook maar één schot werd gelost. Britse en Amerikaanse eenheden trokken een leeggeplunderd en ontvolkt gebied binnen. Op 3 maart 1945, na bijna een half jaar strijd, was de bevrijding van Limburg voltooid.

Oorlogsaffiches:

Bijlage 3

- 94 -

Bevrijdingsoperaties 1944-1945

Afkomstig van:

www.achtbaan.edu.almere.nl/lessen/woII/verzet_begrippen/BevrOpera44txt.html

De bevrijding van Nederland duurde ruim zeven maanden, van 17 september 1944 tot begin mei 1945. In het najaar van 1944 werd de zuidelijke helft van Nederland grotendeels bevrijd. De bevrijdingsoperaties waren veel zwaarder dan verwacht. De nazi's hadden besloten in Nederland zo lang mogelijk stand te houden.

Een merkwaardig voorproefje van de bevrijding bood dinsdag 5 september 1944, 'Dolle Dinsdag'. Die dinsdag ging het gerucht dat de geallieerden in aantocht waren. Ze zouden Breda al in handen hebben, Radio Oranje had het zelf gezegd! Onder de NSB'ers brak paniek uit, veel NSB'ers vluchtten naar Duitsland (waar ze door de Duitse kameraden niet met open armen werden ontvangen). Ook een stoet Duitsers verliet Nederland alvast. Maar het bleek voorbarig, de geallieerde opmars bleef uit. Toch was de opwinding niet helemaal onzin. Op 4 en 5 september 1944 werd België voor het grootste deel bevrijd. Op 15 september 1944 werd Maastricht de eerste Nederlandse stad die de bevrijding vierde.

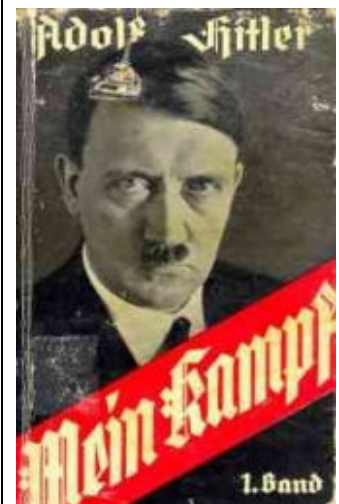
Twee dagen later begon de operatie Market Garden (17-25 september 1944), het werd menens. Luchtlandingstroepen (Amerikanen, Britten, Australiërs, Polen) werden bij Arnhem, Nijmegen en Eindhoven gedropt, met de opdracht de bruggen over de grote rivieren te veroveren. Als dat lukte hadden de geallieerden ruim baan, en zou Nederland nog voor de kerst vrij zijn.

Maar de Duitsers boden heftig tegenstand. Market Garden bleek 'a bridge too far'. De Slag om Arnhem, onbedoeld gevolg van Market Garden, werd door de geallieerden verloren. Wel werd Eindhoven bevrijd, door de Amerikanen. In feite werd Eindhoven zelfs twee keer bevrijd want de Duitsers zagen kans voor enkele uren terug te keren. Na de tweede bevrijding namen de Duitsers wraak met een luchtaanval. Tweehonderd bewoners van Eindhoven werden daarbij gedood (18 september).

Bij Overloon in Oost-Brabant, waar nu het Nationaal Oorlogs- en Verzetsmuseum is, woedde een langdurige tankslag (26 september - 16 oktober). Op 29 oktober werd Breda bevrijd, door Poolse militairen onder generaal Maczek. In Heusden bliezen de Duitsers bij hun vertrek de toren van het stadhuis op. De schuilkelder onder dat stadhuis zat vol burgers; 134 doden (5 november). Om de Duitsers uit Walcheren te verdrijven bombardeerden de geallieerden de zeedijken bij Westkapelle, Vlissingen en Veere (3, 7 en 11 oktober). Walcheren stroomde onder.

In het najaar van 1944 werd het zuiden van Nederland bevrijd. Maar niet helemaal. Roermond en Venlo bleven tot 1 maart 1945 in Duitse handen. De bevrijding van Arnhem zou nog tot 14 april 1945 op zich laten wachten. De stad was toen ontvolkt en geplunderd. Tijdens de Slag om Arnhem hadden de Duitsers de bewoners geëvacueerd.

Oorlogsaffiches:

Nijmegen werd al in september 1944 bevrijd, maar dat betekende niet het einde van de oorlogsellende. Op 22 februari 1944 was Nijmegen al - per ongeluk - door de geallieerden gebombardeerd. Daarna werd Nijmegen nog verder verwoest, door granaatvuur afkomstig van het nabij gelegen front. Het bleef zeven maanden 'frontstad'.

De Duitsers brachten ondertussen het bezette Nederland in staat van verdediging. Nederlandse mannen werden gedwongen om in Oost-Nederland verdedigingslinies te graven. Er vonden ook grootscheepse vernielingen aangericht, als vergelding en om de geallieerden bij hun opmars te hinderen. In Rotterdam werd door 'Sprengkommandos' alles opgeblazen wat er nog over was van de haven: kades, kranen, loodsen. Ook een deel van de havenwijk Katendrecht werd daarbij vernield. Duizenden Katendrechtse moesten hun huizen verlaten. Ook in de Amsterdamse haven vonden verwoestingen plaats: 'de ontploffingen dreunden over de stad' (Kroniek van Amsterdam, 21-22 september 1944).

Begin december 1944 waren twee miljoen Nederlanders bevrijd, namelijk de bewoners van de gebieden ten zuiden van de grote rivieren en ten westen van de Maas. Het nog bezette deel van Limburg, met Roermond en Venlo, zou pas begin maart 1945 worden bevrijd. In Zeeland was Schouwen nog bezet. Nijmegen (Gelderland) was bevrijd, maar het bleef een 'frontstad'. Noord-Brabant was helemaal bevrijd, met uitzondering van een Duits bruggenhoofd bij Capelse Veer (aan de Bergse Maas, ten noordwesten van Waalwijk).

Dat bruggenhoofd bij Capelse Veer was door de Duitsers gevestigd met het oog op een door Hitler geplande verrassingsaanval op Antwerpen. De Scheldestad was inmiddels een belangrijke geallieerde basis geworden. De Duitse aanval mislukte, ondanks het element van verrassing. Tanks en manschappen werden in de besneeuwde Ardennen door Amerikanen en Britten uitgeschakeld. In dit 'Ardennen-offensief' (16 december 1944 - 12 januari 1945), verbruikte Hitler zo ongeveer zijn laatste reserves. Maar het bruggenhoofd bij Capelse Veer werd pas eind januari 1945 van de kaart geveegd, na herhaalde geallieerde pogingen.

Duitsland werd onophoudelijk gebombardeerd. Maar ook op Nederland werden vanaf het voorjaar 1944 talrijke grote en kleine luchtaanvallen uitgevoerd. Geallieerde jachtvliegtuigen beschoten in duikvlucht auto's, fietsers, paard en wagens, trams op de lijn Amsterdam-Haarlem-Zandvoort enzovoort. Ook treinen waren doelwit. Overigens hield in de herfst van 1944 het meeste openbaar vervoer ermee op.

Op 17 september 1944 begon in opdracht van 'Londen' **de Spoorwegstaking** in. Het NS-personeel zat tot de bevrijding ondergedoken. Er reden er alleen nog Duitse militaire treinen. Het front lag nu dwars door Nederland. De bevolking van bezet gebied (zeven miljoen mensen) kreeg te maken met schaarste, honger, kou, terreur en onzekerheid.

De spoorwegstaking van 1944 was een nationale staking van het Nederlandse spoorwegpersoneel, die duurde van september 1944 tot de bevrijding in mei 1945.

Het personeel van de Nederlandse Spoorwegen heeft het grootste deel van de Tweede Wereldoorlog meegewerkt aan de belangen van de Duitse bezetter, zoals het vervoeren van Joden naar de concentratiekampen, het wegvoeren van Nederlandse arbeidskrachten en kapitaalgoederen naar de Duitse industrie, en Duitse troepen en wapens door Nederland. Aan een dringende oproep om zich aan te sluiten bij de April-meistaking in 1943 gaf het NS-personeel geen gehoor.

In september 1944 gebeurde dat wel. Na een oproep van Radio Oranje op 17 september (met codebericht: "De kinderen van Versteeg moeten onder de wol"), legden 30.000 personeelsleden van de NS het werk neer. De Duitsers hadden gewaarschuwd dat een staking de voedselvoorziening in gevaar zou brengen. Ze maakten dat dreigement waar: terwijl Duitse militairen met ingereden treinen eigen transporten verzorgden, leed vooral het westen van Nederland onder de hongerwinter. Het staat echter ook vast dat de staking de Duitse oorlogsmachine heeft gehinderd, en een stimulans betekende voor het Nederlandse verzet.

Bijlage 3

- 96 -

Op 30 maart 1945 begonnen de Canadezen met de bevrijding van Oost- en Noord-Nederland. Op 1 april werd Enschede bevrijd, 13 april Assen, 15 april Groningen (na een hevige slag om de binnenstad) en 1 mei Delfzijl. Op het waddeneiland Schiermonnikoog deed zich een merkwaardige situatie voor, die tot 9 mei zou voortduren. Het Scholtenshuis in Groningen was een van de centra geweest van de Duitse bezettingsmacht.

Na 15 april waren de fanatieke, verbitterde nazi's uit Groningen uitgeweken naar Schiermonnikoog. Daar hielden ze zich verder koest, niet uit overtuiging, maar onder dwang van de plaatselijke Duitse commandant. Deze had besloten dat wat hem betrof de oorlog voorbij was.

Op het waddeneiland Texel werd het in april nog wel compleet oorlog, de zogeheten 'Russenoorlog'. Op Texel bevonden zich Georgische hulptroepen van de Duitsers, en ook een Duitse bezettingsmacht. Die Georgiërs waren eigenlijk krijgsgevangenen, die in Duitse dienst waren getreden. Ze kwamen op 6 april 1945 in opstand. De Duitsers verloren eerst, maar voerden versterkingen aan. Op 22 april was de opstand gebroken. Pas op 20 mei 1945 maakten de Canadezen een einde aan de Duitse bezetting van Texel.

5 Mei 1945 geldt als de datum waarop Nederland werd bevrijd: Bevrijdingsdag. Het was de dag waarop generaal Blaskowitz de overgave van de Duitse bezettingsmacht kwam aanbieden aan de Canadese generaal Foulkes, in Foulkes' hoofdkwartier in Wageningen. De overgave werd op 6 mei officieel getekend. West-Nederland werd het laatst bevrijd: Rotterdam op 6 mei, Den Haag op 8 mei, Amsterdam eveneens pas op 8 mei.

5 mei 1945:

In hotel "De Wereld" te Wageningen wordt door de Duitsers **de officiële capitulatie** van de Duitse troepen getekend.

Oorlogsaffiches:

(het hakenkruis, ook wel genoemd 'de Swastika')

DE SLAG OM OVERLOON EN VENRAY

Wat niet meer mogelijk leek gebeurde. **Generaal Model**, die de gedemoraliseerde soldaten door middel van strooibiljetten weer wat zelfvertrouwen trachtte bij te brengen, slaagde er in de angstige kudden aan de Duitse grens op te vangen en er enig verband in te brengen. Bij Arnhem hadden de geallieerde luchtlandingstroepen de onverwachte tegenslag een sterke en zich verbitterd werende vijand te ontmoeten. De Antwerpse haven lag voorsnog onder een zo fel geschutvuur vanuit de Duitse stellingen op Walcheren en Zuid Beveland, dat ze niet voldoende kon worden ingeschakeld voor de bevoorradings van de door Frankrijk en België voortploegende geallieerde legers. Het front zette zich vast langs de lijn Maaseyck-Susteren-Sittard en sloot dan langs de Worm aan bij de Amerikaanse linkervleugel. Wilde men de sleutelstelling Nijmegen behouden dan moest tot iedere prijs de wig via Eindhoven-Den Bosch-Grave, welke bijwijlen door Duitse aanvallen werd doorsneden, worden verbreed en versterkt. Weert werd daarom na zware tegenstand veroverd. In het Noorden werd de Maas overgestoken bij Mook, waar het in de grote gebouwen tot afschuwelijke gevechten van kamer tot kamer, van man tegen man kwam. Op deze wijze werd het Duitse bruggehoofd bewesten de Maas afgerond.

Door het weifelende karakter van de geallieerde strategie in die dagen kregen de Duitsers de kans dit bruggehoofd geducht te versterken en met manschappen en materiaal vol te plampen. Onafzienbare terreinen waren met mijnen vergiftigd. Het najaar zette in met aanhoudende regen, welke de Peel ondoordringbaar zompig maakten en de wegen en velden week en onbegaanbaar voor zwaar materiaal. Nochtans werd de bij Metz opererende Amerikaanse tankeenheid de 7e Armored Division overgeplaatst en ingedeeld bij het Amerikaanse Ie leger met de opdracht de Peelhoerassen van Duitsers te zuiveren. De door de vijand als Ghost-division - spookdivisie - gevreesde tankformatie kwam toen in actie tegen generaal Model's samenraapsel van S. S.-troepen (w.o. ook "Nederlanders"), valschermpjes, tot infanterie omgedoopt Luftwaffepersoneel en Hitlerjüngend. Met galgenhumor noemde het zich IVolksgrenadierdivision nr. 108. Het bleek een fanatisch mengsel te zijn, dat in de laatste phase van deze verschrikkelijke veldslag zich tenslotte met de pioniersschop verdedigde, maar in die eerste tragische, bloedige dagen nog alle voordelen had van uitnemend ingerichte stellingen en doeltreffende wapenen. De hardnekkige Amerikaanse tankaanvallen van 30 September 1944 op het drie dagen tevoren door de burgers **ontruimde Overloon** liepen verloren in het helse afweervuur van het 88 mm. geschut en het massale gebruik van mitrailleurs en de nieuwere anti-tankwapenen: de pantservuist en de pantserschrik. Aldus ging het ook de volgende dagen en nachten. In de mijnevelden en prikkeldraadversperringen, in het verscheurende mortieren granaatvuur, in de vette, bloedige modder en in de listig gelegde hinderlagen liet de gevreesde Amerikaanse divisie ongeveer 85 tanks en talloze doden achter, toen zij voor een andere taak werd weggeroepen uit deze "dodenvallei".

Generaal Model

Voor de beslissende slag om **Overloon** sprak Montgomery, staande op een jeep, de troepen toe.

In de eerste helft van October ondernamen de Duitsers hevige tegenaanvallen en onttrokken zij zelfs Tigertanks aan het front bij Arnhem om Overloon, sleutelstelling bij de verdediging van het Ruhrgebied, te versterken. Op 12 October brak dan voorgoed de hel los. Dempsey had zijn hoofdkwartier in het Patersklooster te Langenboom ingericht en Montgomery had persoonlijk de manschappen toegesproken. Deze behoorden tot de 3e Britse infanterie divisie onder bevel **van major-general L. Whistler** en tot onderdelen van de 11e en 79e Britse pantserdivisies. Die middag van 12 October begon een satanische symphonie van meer dan 200 kanonnen, dat ruim anderhalf uur duurde. Dit was een van de grootste vuurplannen na D-dag . en bedoeld om het sterk verdedigde Overloon met. zijn verraderlijke egelstellingen stormrijp te maken. Vervolgens was het de zware, levensverslindende taak van de infanterie het dorp van de vijand te zuiveren. Toen deze vanuit de bossen het tot puin verbrijzelde dorp naderde werd zij door een heftig vuur ontvangen. Scherpschutters, mitrailleurnesten en tanks waren geslepen opgesteld, en menige Brit liep er de dood tegemoet. Moreel gebroken door het verschrikkelijke bombardement hadden zich ongeveer 200 Duitsers overgegeven, maar de S. S. vocht bezeten verder, en het kwam tot afschuwelijke bajonetgevechten van man tegen man. Nadat aldus ten koste van vele levens de puinhopen van Overloon van vijanden waren gezuiverd joegen nog dagenlang de huilende nevelwerpers hun projectielen in het ongelukkige dorp.

Van Overloon uit kon de verovering van Venray beginnen over een terrein, dat nog ongunstiger, was dan dat vóór Overloon en dat doorgroefd werd door de Molenbeek, een geduchte tankhindernis. Venray had, gelijk heel Noord-Limburg, in de dolle Septembere dagen in een glunderende roes de wanordelijke terugtocht der Duitsers bekeken, had daarna verbeterd toegezien hoe overal vee en huisraad werd geroofd en was vervolgens een toevluchtsoord geworden voor vluchtelingen uit de nabij gelegen Maasdorpen, zodat het inwonertal in enkele dagen steeg van 17000 tot 25000. Venray zou een uiterst hoge prijs voor zijn bevrijding moeten betalen. Op 12 October verwoestte geschutvuur en een luchtbombardement een groot deel van Venray, de spil van het gehele front. Maar de vijandelijke weerstand werd niet gebroken; het Duitse hoofdkwartier was enkele dagen tevoren teruggeweken naar Horst. De volgende dag werd door de Engelsen ingezet met een moordend artillerievuur. Des avonds bereikten de Britten na verwoede gevechten het open terrein dat hen van de oostelijke rand van Venray scheidde. De 14e October. deden Typhoons razende aanvallen op de forse toren van Venray's grote parochiekerk, van waaruit de Duitsers hun vuur leidden, verwoestten raketbommen een deel van de kerk en vernielden de omgeving. Die avond brak een loeiende brand uit in het klooster Jeruzalem, waar 800 mensen waren ondergebracht. Terwijl de burgers in panische angst wegvluchtten trokken de Duitsers hun zware materiaal in de richting van de Maas terug. Vier eindeloos lange dagen hadden de Engelsen zich vastgeklampt in de drassige bodem benoorden Venray, zonder enige hulp van de eigen tanks, in een afmattende ijzige regen en overgeleverd aan een scherp gericht, moorddadig vuur.

Major-General L.G. Whistler
bevrijder van Overloon

Shermantanks verlaten
Overloon op weg naar nieuwe
stellingen buiten het dorp

Manschappen van het **Royal Warwick Regiment** op weg naar de omringende bossen van Overloon, waar de vijand zich schuil houdt.

Bijlage 5

- 99 -

Toen zij op 16 October de Molenbeek (Loobeek) bereikten meenden zij daarin dekking te kunnen vinden, maar zelfs in de beekbedding lagen mijnen verscholen en het water kleurde bloedrood. In de stromende regen werd het leggen van tankbruggen over dit onnozele beekje onder het orkaanachtige Duitse vuur een heldendaad, waarbij tientallen Engelsen het leven lieten. Meer dan honderd wrakken van tanks lagen uitgebrand op het terrein. Dit met lijken overdekte slagveld mocht inderdaad aanspraak maken op de droevige naam: het tweede Caen.

Op 18 October werd Venray door de Tommy's bevrijd. De Duitsers hadden nog kans gezien de vijftiende eeuwse St. Petrus Bandenkerk op te blazen. Er heersten, ook in de grote gestichten, zulke onhoudbare toestanden en de voedselvoorziening was zo zorgelijk, dat op 25 October het bevel gegeven werd tot algehele evacuatie. En ook daarmee bracht de bevolking een groot, groot offer, zoals later blijken zou. Ongeveer 15000 inwoners werden, hoofdzakelijk met legerwagens, afgevoerd naar verschillende gemeenten, o.a. naar Deurne, Helmond, Eindhoven en Mierlo. De bewoners van de beide psychiatrische inrichtingen verhuisden naar België. Tussen 1 September 1944 en 1 Maart 1945 telde Venray 237 oorlogsslachtoffers onder de burgerbevolking. Daarnaast was het sterftcijfer in die tijd tengevolge der oorlogsellende driemaal zo hoog als normaal.

De Grotestraat in Venray: een lange rij van vernielde en beschadigde huizen

Oorlogsmonument ter herinnering aan de slag bij Oveloon

De grens van Venray is bereikt

In stormloop rent de Engelse Infanterie de eerste huizen van de gemeente Venray tegemoet.

Oorlogskerkhof van het Gemenbest te Overloon

Op een na (een Nederlandse soldaat) zijn de 280 graven hier Brits: 265 soldaten en 14 vliegers. De meesten sneuvelden tijdens de gevechten van oktober en november 1944 in de opmars van het Britse Tweede Leger.

Website:

<http://www.oorlogsmusea.nl/artikel/588>

Oorlogskerkhof/Overloon

Foto's: Ewoud van Eig

BEVRIJDING VAN OOSTELIJK NOORD-LIMBURG

Uit: Oorlog en Herstel in Noord-Limburg

Kerstmis 1944 werd mistroostig tegemoet gezien. Geholpen door mist, onophoudelijke regens en sneeuwjachten hadden **von Rundstedt's** keurtroepen zich door de Ardennen heengedrongen met de vermetele opzet de geallieerde opstellingen in Frankrijk, België en Nederland vaneen te splijten. **Patton's** gebed om vier dagen vechtweer teneinde zijn vliegende artillerie te kunnen gebruiken en zijn tanklegers uit de modder te halen was nog niet verhoord. De bevelhebber der volksgrenadiëren generaal Kokotte ging zich met zijn pantsers op Bastogne werpen om dit als een Weihnachtsgeschenk de Führer aan te bieden, een belofte tevens voor een nog fraaier cadeau: Antwerpen. Het was een wanhoopspoging in afwachting van de "nieuwe wapenen", en ze dreigde te slagen, begunstigd door het beestenweer. Patton begreep wat op het spel stond en smeedt **generaal Mac Auliffe** zijn beste hulptroepen toe om de zwakke, gevaarlijke plek te verstevigen. En het weer klaarde op! Vanaf 23 December woedde er rond Bastogne een van de hardnekkigste veldslagen van de Tweede Wereldoorlog. Men wist van weerskanten waar het om ging. De krijgskansen joegen heftig op en neer, en elke doorslag werd met honderden mensenlevens betaald. Was er niet de evidente geallieerde overmacht in de lucht geweest om op de hachelijkste momenten de vijandelijke krachtsinspanning in de grond te mokeren, dan had hier een beslissing kunnen vallen, welke het einde van de oorlog met vele kostbare maanden had vertraagd. Von Rundstedts doldrieste Ardennen-offensief werd in elkander geranseld en daarmee keerde ook de mogelijkheid weer het sedert maanden vastgeroeste front door Zuid-Limburg in beweging te zetten. In januari drongen de Amerikaanse legermassa's benoorden Aken zich verder omhoog door Duitsland en botsten daar met volle geweld tegen de daar geconcentreerde Duitse verdediging. Montgomery had zijn plan om via de uitvalspoort bij Nijmegen de Duitse grenzen te forceren en de Rijn over te steken, ondanks de zware tegenslag bij Arnhem, nooit opgegeven. De wintermaanden had hij besteed met dag en nacht in een ononderbroken stroom tanks, pantserwagens, geschut, amphibievoertuigen, bulldozers, brugtanks, pontons, mijnenvegers, vlammenwerpers en al die andere soorten van voortbulderende, stalen oorlogsmachines aan te voeren. Einde Januari stelde hij te Nijmegen zijn monsterorkest op voor de grote ouverture: een batterij van vijftienhonderd vuurmonden, waarbij vele van het allerzwaarste kaliber. Punctueel om vijf uur in de morgen van 8 Februari zette het muziekkorps in en werden in een razend trommelvuur van 16 1/2 uur ruim een miljoen granaten op de Duitse opstellingen in het Reichswald gesmeten. De deur van het duizendjarige Derde Rijk was opengerameid.

Als episode in deze formidabele strijd om het met mijnen en boobytraps volgestopte Reichswald, waarin de Duitse infanterie zulke voortreffelijke schuilnesten en weerstandsplaatsen had gewroet, werden Gennep en Ottersum op 12 en 13 Februari door Schotse troepen van hun plundersaars

Generaal von Rundstedt

Generaal Patton

Generaal Mac Auliffe

van hun plundersaars gezuiverd. Sindsdien leidde een munitiepoorweg langs de Plasmolen en Milsbeek naar het hart van het Reichswald. Deze kaak van de tang, welke de Duitse overweldigers uit Oostelijk Limburg weg zou knippen, greep verder door in het Nederrijnse gebied. Op 19 Februari drongen de Schotten Goch binnen bij hun opmars naar Calcar en Xanten. De andere kaak van de reuzentang kraakte door midden Limburg heen. Op 17 januari was Echt in Britse handen gekomen, en na ontzettende bombardementen priemde het Britse 2e leger op 24 januari naar het totaal verpulverde Monfort. Wie in Limburg nog niet uit zijn huis was verjaagd luisterde met kloppend, onrustig hart naar de radioberichten, hoopte, dat de offensieven van Koniew en Zubkow het Duitse vervoersapparaat zo zou ontwrichten, dat er geen evacuatietreinen meer op over zouden schieten, en dat de Engels-Amerikaanse legers nog tijdig genoeg zouden komen om dit stukje Nederland nog van de volkomen ondergang te redden. Maar de Roer hield de redding vanuit het Zuiden tegen.

De Duitsers. hadden de stuwen gestreken, zodat de rivier tot een hoog gezwollen snelvlietende stroom werd, een onoverkomelijke hindernis. Dieper Duitsland in moest een woeste kamp geleverd worden om de stuwdammen, en eerst toen deze in Amerikaanse handen vielen konden de tanks met de witte vijfpuntige ster het puin van Düren en Jülich onder zich vermalen. Dat was op 24 en 25 Februari. Het was rustig, zoel voorjaarsweer geworden en menige Venlose tuinder kon zichzelf niet meer baas en ging naar zijn land om er wat te werken. Op hoop van zegen, want wie wist wat er nog zou volgen? In de nacht van 27 Februari dropen de evacuatie-Grünen af uit Venlo, maar niemand bespeurde iets van naderende Amerikanen. Op 1 Maart 1945 stond des morgens en middags een lange rij wachtenden voor de Belletableschool, -waarheen de gemeente-administratie was verplaatst, - voor een uitdeling van extra brood, hompen haverbrood, dat door de hongerige magen van alle rang en stand gretig werd verbeid. Totdat er plotseling een vreemd, bijna ongelofelijk gerucht rondging: de Amerikanen waren daar!

Zij stonden in een lange grauwe rij in het namiddaglicht, een sombere karavaan van stalen mastodonten onder de verscheurde takken en langs de vaneengereten huizen van de Kaldenkerkerweg. **Luitenant-kolonel George Dalia's 784ste tankbataljon** presenteerde zich. De enorme gestalte van de commandant hoorde bij Churchill-tanks en bulldozers. Ook in geestkracht stak hij met kop en schouders uit boven de neger-kolossen, die voorshands argwanend door de stalen luiken van hun stormrammen naar die sjofele en magere omstanders gluurden. Konden zij weten, dat zij na een lange, bloedige reis door vijandelijk gebied weer bij een bevriende volksstam waren aangeland? Maar later kwamen de vlaggen, de chocolade en de sigaretten.

Dit tankbataljon maakte op dat moment deel uit van de 35ste Amerikaanse infanteriedivisie. Daar kwamen de kalme Tommies al op hun rubberschoenen en al kauwende het speergebied onhoorbaar binnengewandeld, keurig langs de hoffelijke bordjes met "Achtung Minen" zwaaiend, en af en toe een roffel patronen jagend door een al te verdacht keldergat.

Lt-Colonel George Dalia,
commandant van het 784ste
tankbataljon, de bevrijder van
Venlo en omgeving

Tanks en andere vechtmachines,
bemand met negers, daverden
langs de geblindeerde huizen van
de **Kaldenkerkerweg te Venlo**

Bijlage 6

- 102 -

1 Maart werd de helft van Venlo van Duitsers schoongepoetst en juichte men ook in Tegelen de bevrijders toe. Die nacht hadden de "verdedigers van Venlo", -tweehonderd sjofele opgeschoten jongens, die voor een mitrailleurstoot sidderden, - nog kans brand te stichten in enkele woonhuizen. De volgende morgen werd de Oostelijke helft van Venlo bevrijd en begroetten enkele achtergebleven Veldenaren de eerste stootkolonne van het 9e Amerikaanse leger tussen de deerniswekkende bouwvallen van hun dorp.

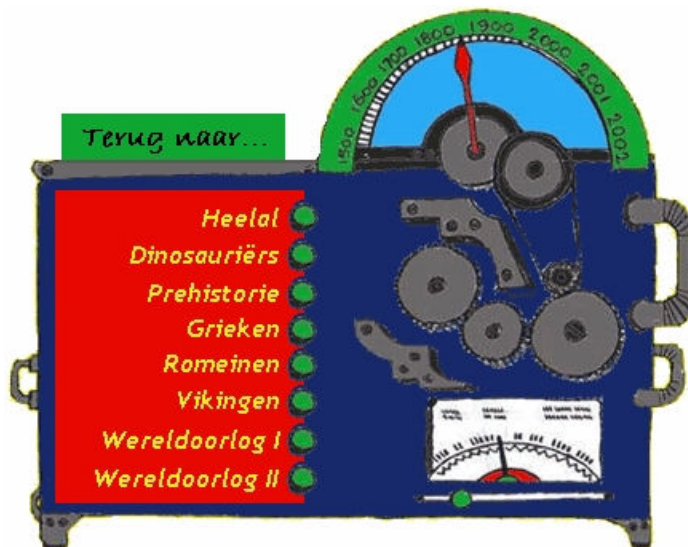
Het oorlogsleed was ook voor het Oostelijke deel van Noord-Limburg voorbij.

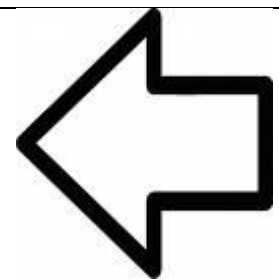
Opgewekt kwam het restant van de Venlose bevolking de bevrijders begroeten.

Perfekte weblink :

<http://members.home.nl/keesdebrouwer/>

Hiernaast een perfecte weblink naar een website met een 'Tijdmachine' door de belangrijkste perioden uit onze geschiedenis.

De website geeft zéér duidelijk schriftelijke informatie, alsook een keur aan foto's en videobeelden !!!!!!!

Toos Urselmann / Bewerkt door Will Sorée

www.roermondsepoort.nl